

การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

นายณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์

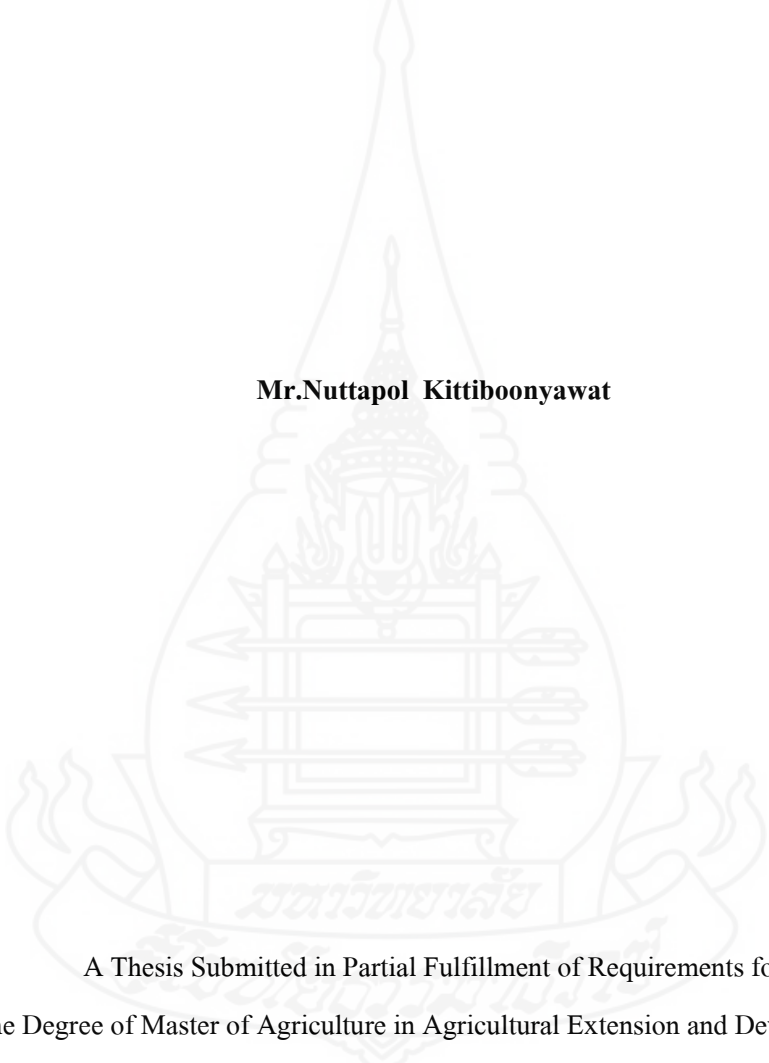

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2560

**Living Based on Sufficiency Economy Philosophy of Farmers in Chun District,
Phayao Province**

Mr.Nuttapol Kittiboonyawat

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives
Sukhothai Thammathirat Open University

2017

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

ชื่อและนามสกุล นายณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

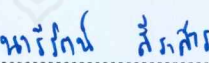
อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร

วิทยานิพนธ์นี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 28 สิงหาคม 2561

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษณา รุ่งโรจน์วณิชย์)

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณา อนุเคราะห์ดูแลเอาใจใส่และให้การช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร.สมจิต โยชะคง ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นารีรัตน์ สิริสาร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ที่ได้กรุณาติดตามให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ ในการทำการวิจัย การสร้างเครื่องมือวิจัย การตรวจสอบเครื่องมือ ติดตามให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิดตลอดระยะเวลาที่ทำการวิจัยและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องในการทำวิทยานิพนธ์นี้ จนเรียบร้อยสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ช่วยกรุณาแนะนำให้ความรู้อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิเคราะห์และเขียนวิทยานิพนธ์จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ นางทิพย์วรรณ แก้วทอง พัฒนาการอำเภอจุน นายจิต กาศสนุก ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอจุน และนางสาวแสงทอง นามปิง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอจุน ที่ได้คำแนะนำในการปรับแบบสัมภาษณ์ และขอขอบคุณเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยาทุกท่านที่สละเวลาในการให้ข้อมูลในแบบสัมภาษณ์จนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบคุณกำลังใจจากมารดา ทุกคนในครอบครัว และภรรยาที่คอยช่วยเหลือ แบ่งเบา งานต่างๆ ตลอดจนเพื่อนๆ นักศึกษาปริญญาโท รุ่นที่ 17 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะนายจาดูรันต์ หงส์หิน ที่คอยช่วยเหลือกันตลอดมา นับเป็นสิ่งที่มีความค่าอย่างยิ่ง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอน้อมรำลึกพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่อบรมสั่งสอนให้เกิดสติ ปัญญาในการศึกษาหาความรู้ จนนำไปสู่ความสำเร็จของการศึกษาในครั้งนี้ คุณประโยชน์และความดีที่บังเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ผู้มีพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์

กันยายน 2561

ชื่อวิทยานิพนธ์ การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ผู้วิจัย นายณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์ รหัสนักศึกษา 2599000292 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร) **อาจารย์ที่ปรึกษา** (1) รองศาสตราจารย์บำเพ็ญ เขียวหวาน
 (2) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาริรัตน์ สีระสาร **ปีการศึกษา** 2560

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร (3) ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร (4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ประชากร คือ เกษตรกรในโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง” อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ทั้งหมด 100 ราย เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด โดยไม่สุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์ ที่มีความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.95 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการจัดอันดับ

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.33 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด ประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร อาชีพรองรับจ้างทั่วไป แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.18 คน ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เฉลี่ย 11.78 ปี มีรายได้เฉลี่ย 152,162.00 บาท/ปี เป็นรายได้ในภาคการเกษตรเฉลี่ย 101,036.00 บาท/ปี เป็นรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 55,545.83 บาท/ปี มีหนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตรเฉลี่ย 253,128.05 บาท เป็นหนี้สินจากนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 145,322.03 บาท มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า เฉลี่ย 22.00 ไร่ เช่าพื้นที่เฉลี่ย 19.22 ไร่ พื้นที่ทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เฉลี่ย 10.09 ไร่ ใช้ทุนส่วนตัวและแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส) ไม่ได้ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชนแต่ยังเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร (2) มีความรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด มีแหล่งข้อมูลและระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (3) มีความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด (4) เกษตรกรมีระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมากที่สุด (5) ระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับปานกลาง (6) ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ควรมีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ลดการใช้สารเคมี

คำสำคัญ การดำรงชีวิต เศรษฐกิจพอเพียง จังหวัดพะเยา

Thesis title: Living Based on Sufficiency Economy Philosophy of Farmers in Chun District, Phayao Province

Researcher: Mr.Nuttapol Kittiboonyawat ; **ID:** 2599000292;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Bumpen Keowan, Associate Professor;

(2) Dr. Nareerat Seerasarn, Associate Professor; **Academic year:** 2017

Abstract

The objective of this research were to study: (1) basic condition of person, economic,social. (2) knowledge and knowledge resources. (3) Opinions on Sufficiency Economy Philosophy. (4) Level of practice in living according to Sufficiency Economy Philosophy. (5) Problems and Suggestions.

The study population was 100 In The project "5 coordinates agricultural new theory of the king" Chun District, Phayao Province. All data is not sampled. The data collection was a interview with the reliability of 0.95. Statistics used to data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation.

The research found that. (1) Most of the farmers are male, with an average age of 56.33 years. Most elementary school graduates. Main occupation is farmers Secondary job is general contractor. The average household labor was 2.18 persons. Has an average of 11.78 years of experience in agriculture with Sufficiency Economy Philosophy. The average income is 152,162.00 baht / year, the average income in agriculture is 101,036.00 baht / year, the non-agricultural income is 55,545.83 baht / year. Non-agricultural liabilities averaged 145,322.03 baht. Their own agricultural land / free of rent an average of 22.00 rai, the average area rented 19.22 rai of agricultural land in accordance with the principle of sufficiency economy average 10.09 rai. Use private capital and finance source from Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. Does not hold community leadership position, not a group member. (2) Knowledge of the philosophy of sufficiency economy was very high, data sources and levels of information were moderate. (3) Opinions on Sufficiency Economy Philosophy are at the highest level. (4) The level of sufficiency in the philosophy of sufficiency economy is at the highest level. (5) The level of severity of the problems of living according to the philosophy of sufficiency economy was moderate, Suggestions should include the establishment of farmers' markets, agricultural processing, reduce the use of chemicals.

Keywords: Living, The philosophy of sufficiency economy, Phayao Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	4
คำนิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	6
แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	6
แนวคิดเกี่ยวกับความรู้	18
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	24
สภาพทั่วไปของอำเภอจุน	28
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	32
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	36
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	36
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
การเก็บรวบรวมข้อมูล	40
การวิเคราะห์ข้อมูล	41
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	44
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร	45
ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ เกษตรกร	57

สารบัญ (ต่อ)

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร...	67
ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ เกษตรกร.....	75
ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร.....	80
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	90
สรุปการวิจัย	90
อภิปรายผล	93
ข้อเสนอแนะ	97
บรรณานุกรม	101
ภาคผนวก	105
ก แบบสัมภาษณ์	107
ข แบบประเมินความเที่ยงตรง	122
ประวัติผู้วิจัย	137

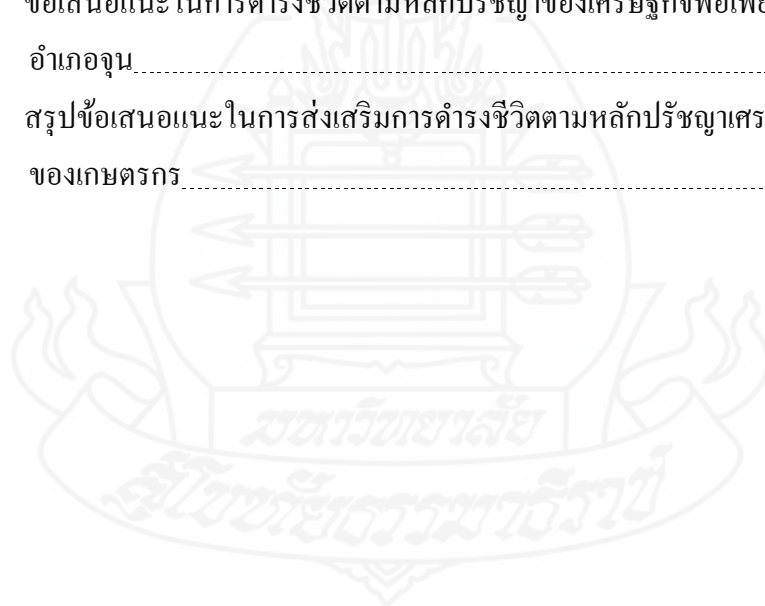

สารบัญตาราง

		หน้า
ตารางที่ 2.1	หลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มเกษตรกร โครงการ 5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ปีงบประมาณ 2560.....	17
ตารางที่ 2.2	ข้อมูลโครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ.....	29
ตารางที่ 4.1	สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร.....	45
ตารางที่ 4.2	สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร.....	48
ตารางที่ 4.3	สภาพสังคมของเกษตรกร.....	56
ตารางที่ 4.4	ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	57
ตารางที่ 4.5	สรุปความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	60
ตารางที่ 4.6	ผลการวิเคราะห์แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	61
ตารางที่ 4.7	สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	65
ตารางที่ 4.8	ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร.....	67
ตารางที่ 4.9	สรุปความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	73
ตารางที่ 4.10	ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกร.....	75
ตารางที่ 4.11	สรุประดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....	79
ตารางที่ 4.12	ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกร.....	80
ตารางที่ 4.13	สรุประดับความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร.....	85
ตารางที่ 4.14	ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของ เกษตรกร.....	87

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	11
ภาพที่ 2.2 ระดับของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	12
ภาพที่ 2.3 ลักษณะภูมิประเทศอำเภอจุน	28
ภาพที่ 4.1 แผนผังใยแมงมุมแสดงระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละแหล่งข้อมูล	66
ภาพที่ 4.2 แผนผังใยแมงมุมแสดงระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกร	74
ภาพที่ 4.3 แผนผังใยแมงมุมสรุประดับการปฏิบัติและระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	86
ภาพที่ 4.4 ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภอจุน	89
ภาพที่ 5.1 สรุปข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร	99

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทย ต้องเผชิญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของประชาชนคนไทย ไม่ว่าจะเป็นสภาพของเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัว ส่งผลให้การส่งออกสินค้าการเกษตรของไทยเกิดการชะลอตัวตามไปด้วย ทำให้เกิดการเลิกจ้างแรงงาน การย้ายฐานการผลิตของบริษัทต่างชาติ ประกอบกับค่าครองชีพที่สูงขึ้น รายได้ที่ลดลง ภาระหนี้สินที่เพิ่มพูนขึ้น ทำให้ประชาชนดำรงชีวิตด้วยความยากลำบาก

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2504 เพื่อใช้เป็นแผนพัฒนาชาติ โดยยึดหลักการพึ่งพาตนเอง มีความพอประมาณ มีเหตุมีผล สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีการพัฒนาที่ถูกต้องตามหลักการ พร้อมกับมีคุณธรรมเป็นกรอบในการปฏิบัติ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่สามารถใช้ได้กับประชาชนทุกระดับของสังคม ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง บรรจุในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ต่อเนื่องจวบจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564 ในปัจจุบัน เพื่อให้บูรณาการการพัฒนาในทุกมิติอย่างสมดุลเหมาะสม มีความพอประมาณ และมีระบบภูมิคุ้มกันและการบริหารจัดการความเสี่ยงที่ดี ซึ่งเป็นเงื่อนไขจำเป็นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ สังคมไทยเป็นสังคมคุณภาพ สร้างโอกาสและมีที่ยืนให้กับทุกคนในสังคมได้ดำเนินชีวิตที่ดีมีความสุขและอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ ในขณะที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศก็เจริญเติบโตอย่างต่อเนื่อง มีคุณภาพและมีเสถียรภาพ การกระจายความมั่งคั่งอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม เป็นการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ชุมชนวิถีชีวิต ค่านิยม ประเพณี และวัฒนธรรม (แผนพัฒนาฯ 12 ,2559,น.4)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เพื่อให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน จึงมีนโยบายโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง " เพื่อรำลึกในพระมหากรุณาธิคุณและเผยแพร่พระเกียรติคุณพระบาทสมเด็จพระ

พระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช สำนักงานเกษตรอำเภอจุน เป็นหน่วยงานในสังกัดกรมส่งเสริมการเกษตร มีหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย เพื่อให้เกษตรกรมีการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับพื้นที่ มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรมการเกษตรตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่มากยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่สู่ความยั่งยืนและขยายผลออกสู่วงกว้าง ตลอดทั้งเป็นการเผยแพร่แนวพระราชดำริเกษตรทฤษฎีใหม่ไปสู่สาธารณชน ทำให้เกษตรกรทั่วไปมีแรงบันดาลใจในการน้อมนำแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของตนเอง ควบคู่กับการใช้ประโยชน์การอนุรักษ์ดินและน้ำ สามารถพัฒนาคุณภาพความเป็นอยู่ให้ดียิ่งขึ้น

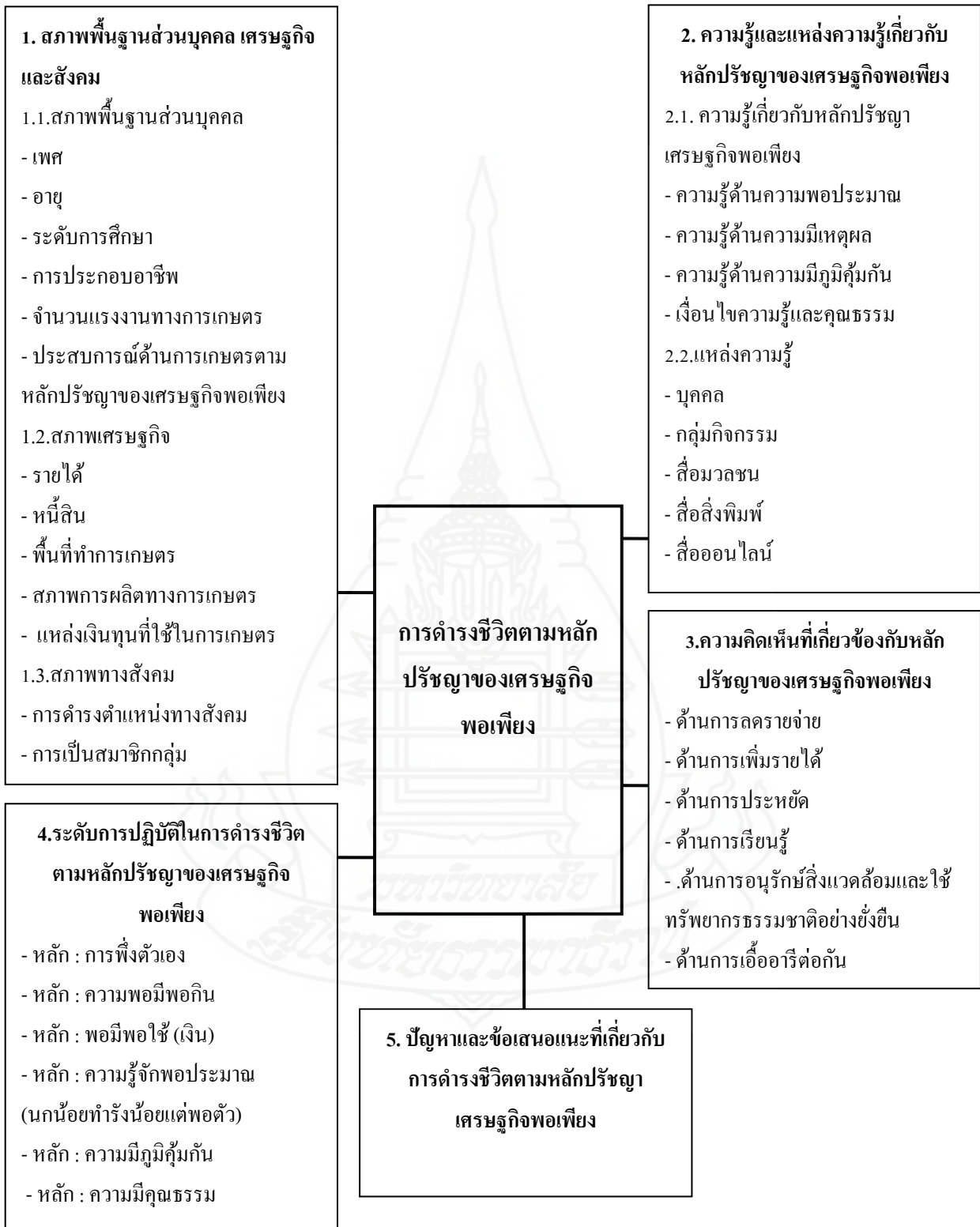
อำเภอจุน เป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดพะเยา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีข้าวเป็นพืชหลัก รองลงมาเป็นลำไย ส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตตลอดทั้งปี แต่มีเกษตรกรบางส่วนได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการปรับใช้ด้านการเกษตร ความเป็นอยู่ในครอบครัว ชุมชน และเข้าร่วมโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง "

ดังนั้น เกษตรกรในโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง " จึงเป็นเกษตรกรที่น้อมนำศาสตร์พระราชามาปรับใช้ในการดำรงชีวิต ทำให้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อเป็นแนวทางให้กับชุมชนในพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- 2.1 เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร
- 2.2 เพื่อศึกษาความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
- 2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
- 2.4 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
- 2.5 เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1. ขอบเขตด้านพื้นที่ โดยทำการศึกษาข้อมูลจากเกษตรกรโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง " อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2560

4.2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น สภาพทั่วไปและการดำรงชีวิตของเกษตรกรอำเภอจุน

4.3. ขอบเขตด้านเวลา เดือน มกราคม 2561 ถึง เดือนเมษายน 2561

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม หมายถึง 1) ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานทางการเกษตร ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ลักษณะทางสภาพเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้ หนี้สิน พื้นที่ทำการเกษตร สภาพการผลิตทางการเกษตร แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร 3) ลักษณะทางสังคม ประกอบด้วย การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม

5.2 เกษตรกร หมายถึง เกษตรกรในโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง " อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ปีงบประมาณ 2560

5.3 ความรู้ หมายถึง การมีความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ภายใต้เงื่อนไขความรู้และคุณธรรม

5.4 แหล่งความรู้ หมายถึง แหล่งที่เกษตรกรสามารถเข้าถึงความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย 5 แหล่ง คือ 1) แหล่งความรู้จากบุคคล เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล,เกษตรอำเภอ) เจ้าหน้าที่จากกรมอื่น/กระทรวงอื่น เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เจ้าของศูนย์ สพก./ สพก.เครือข่าย 2)) แหล่งความรู้จากกลุ่ม/กิจกรรม เช่น การศึกษาดูงาน/ฟาร์มตัวอย่าง การสัมมนา การฝึกอบรมให้ความรู้ การชมนิทรรศการ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ งานรณรงค์เทศกาลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจพอเพียง 3)) แหล่งความรู้จากสื่อมวลชน เช่น โทรทัศน์/โทรทัศน์ดาวเทียม วิทยุกระจายเสียง หอกระจายข่าว 4)) แหล่งความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ เช่น หนังสือ หนังสือพิมพ์ วารสาร ป้ายประชาสัมพันธ์ แผ่นพับ (เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์) 5)) แหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ (website) ยูทูบ (Youtube) เฟซบุ๊ก (Facebook) ไลน์ (Line) แอปพลิเคชัน (Application)

5.5 ความคิดเห็น หมายถึง ระดับของการเห็นด้วยต่อการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต ได้แก่ ด้านลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และด้านการเอื้ออารีต่อกัน

5.6 ระดับการปฏิบัติ หมายถึง ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ หลักการพึ่งตัวเอง หลักความพอมีพอกิน หลักพอมีพอใช้ (เงิน) หลักความรู้จักพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกัน และหลักความมีคุณธรรม

5.7 ปัญหาและข้อเสนอแนะ หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหาและข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ หลักการพึ่งตัวเอง หลักความพอมีพอกิน หลักพอมีพอใช้ (เงิน) หลักความรู้จักพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกัน และหลักความมีคุณธรรม

5.8 การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำรงชีวิตโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักการพึ่งตัวเอง หลักความพอมีพอกิน หลักพอมีพอใช้ (เงิน) หลักความรู้จักพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกัน และหลักความมีคุณธรรม

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 เกษตรกร สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์และปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง

6.2 ขยายผลการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่หมู่บ้าน ชุมชน อำเภอข้างเคียงต่อไป

6.3 ใช้เป็นข้อมูลเพื่อให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง สนับสนุนด้านความรู้ ปัจจัยการผลิต สนับสนุนสินเชื่อ การค้นหาเกษตรกรต้นแบบ การพัฒนาสู่การเป็นแหล่งเรียนรู้ต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในอำเภอจุน จังหวัดพะเยา เป็นการศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีแนวคิดที่สำคัญในการศึกษา ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. แนวคิดเกี่ยวกับความรู้
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. สภาพทั่วไปและการดำรงชีวิตของเกษตรกรอำเภอจุน
5. ผลงานวิจัยเกี่ยวข้อง

ซึ่งแต่ละเรื่องมีรายละเอียด ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.1 ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียง

ประมวล วะสี (2541,น.43) ให้ความเห็นว่า เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง พอเพียงสำหรับทุกคน มีธรรมชาติพอเพียง มีความรักพอเพียง มีปัญญาพอเพียง เกิดความสมดุล เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เศรษฐกิจชุมชน เศรษฐกิจสมดุล หรือเศรษฐกิจพื้นฐาน ไม่มองเรื่องเศรษฐกิจแบบแยกเป็นส่วน เศรษฐกิจที่อยู่บนความเข้มแข็งของชุมชน เป็นเครื่องมือพัฒนาเศรษฐกิจเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นบูรณาการ

สุรเกียรติ์ เสถียรไทย (2542,น.257) ได้กล่าวไว้ว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาของการพัฒนาตามกระแสเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งมีฐานคิดที่สำคัญ ที่การพัฒนาคนในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการจรรโลงรักษาวัฒนธรรมชุมชน ทั้งนี้การพัฒนาคณะจะต้องเริ่มที่การพัฒนาความคิดเห็นและจิตใจของคนให้รู้จักกิน รู้จักใช้ ตามอัตภาพ และความจำเป็นในการดำเนินชีวิต

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543,น.2) ได้ให้ความหมายของเศรษฐกิจพอเพียงไว้ว่า ความสามารถของชุมชนเมือง รัฐ ประเทศ หรือภูมิภาคหนึ่งๆ ในการผลิตสินค้าและบริการเพื่อเลี้ยง

สังคมนั้นๆ ได้ โดยพยายามหลีกเลี่ยงที่จะพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ ในส่วนของเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลนั้น คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ และที่สำคัญไม่หลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด สรูป เศรษฐกิจพอเพียง คือ หันกลับมายึดเส้นทางสายกลางในการดำรงชีวิต จึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิตที่ส่งผลให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยหลักการพึ่งตนเองมีอยู่ด้วยกัน 5 ประการ คือ

1) ด้านจิตใจ ทำให้ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและประเทศชาติโดยรวม มีจิตใจเอื้ออาทร ประณีประนอม เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง

2) ด้านสังคม แต่ละสังคมต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายชุมชนที่แข็งแกร่ง อีสุระ

3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาดพร้อมทั้งหาทางเพิ่มคุณค่า โดยให้ยึดอยู่บนหลักการของความยั่งยืน

4) ด้านเทคโนโลยี จากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็ว เทคโนโลยีที่เข้ามาใหม่มีทั้งดีและไม่ดี จึงต้องแยกแยะอยู่บนพื้นฐานของภูมิปัญญาชาวบ้าน และเลือกใช้ที่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพแวดล้อมของประเทศและการพัฒนาจากภูมิปัญญาของเราด้วย

5) ด้านเศรษฐกิจ แต่เดิมนักพัฒนามักมุ่งที่การเพิ่มรายได้และไม่มีการมุ่งที่จะลดรายจ่าย ในเวลาเช่นนี้ต้องปรับทิศทางใหม่ คือต้องมุ่งลดรายจ่ายก่อนเป็นสำคัญ และยึดหลัก พออยู่พอกิน พอใช้ หลังจากนั้นจึงคิดหารายได้ในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป หลีกเลี่ยงจากการก่อหนี้โดยไม่มีผลตอบแทนที่คุ้มค่า และพยายามลดความเสี่ยงด้านต่างๆ

เกษม วัฒนชัย (2546, น.18) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียง เป็นหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนสำหรับทุกประเทศในโลก โดยเฉพาะการสร้างเสริมเข้มแข็งเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากกระแสโลกาภิวัตน์

ฉันทูพงศ์ ทองภักดี (2550, น.11) กล่าวว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่ประชาชน หน่วยงานหรือองค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนสามารถนำไปปฏิบัติและประยุกต์ใช้ให้เหมาะกับบริบทของตนได้ โดยสาระสำคัญของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล การมีระบบภูมิคุ้มกันที่ดี รวมไปถึงการมีความรู้และการมีคุณธรรม ประกอบกันด้วย องค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้ประชาชนสามารถดำรงชีพในสภาวะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วเช่นทุกวันนี้ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักที่มาจากประสบการณ์จริงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในการพัฒนา และมีพื้นฐานจากพระราชกรณียกิจ โครงการหลวง โครงการในพระราชดำริต่างๆ ซึ่งพระองค์มุ่งเน้นการพัฒนาไปสู่คน พัฒนาความเป็นอยู่ของปัจเจก

ในครอบครัวและชุมชน ทรงให้เกษตรกรกำหนดวิถีของตนเอง เช่น ลดการพึ่งพิงเฉพาะน้ำฝน ลดผลผลิตทำการเกษตรที่มาจากกรปลูกพืชเชิงเดี่ยว เน้นความพออยู่พอกิน ตัวอย่างที่ชัดเจน จะเห็นได้จากทฤษฎีใหม่ ที่เป็นการพัฒนาการเกษตรที่พึ่งตนเอง

สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน (2554, น.7) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทนความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

อาจสรุปได้ว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” หมายถึง การดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ สามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง ก่อให้เกิดความสมดุล และพัฒนาคนในชุมชนทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมควบคู่ไปกับการรักษาวัฒนธรรมชุมชน หลักเล็งที่จะพึ่งพาปัจจัยต่างๆ ที่เราไม่ได้เป็นเจ้าของ โดยเน้นพัฒนาจิตใจให้พึ่งตนเอง เอื้อเพื่อเอื้อแผ่ สังคมช่วยเหลือกัน ใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน ใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านและเทคโนโลยีที่เหมาะสมและเน้นการลดรายจ่ายมากกว่าการเน้นขาย

1.2 ความเป็นมา

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจและเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไขเพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่างๆ

1.3 พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง

“ความจริงเคยพูดเสมอในที่ประชุมอย่างนี้ว่า การที่จะเป็นเสือนั้นมันไม่สำคัญ สำคัญที่เราพออยู่พอกิน และมีเศรษฐกิจการเป็นอยู่แบบพอมีพอกิน แบบพอมีพอกิน หมายความว่าอุ้มชู

ตัวเองได้ให้มีพอเพียงกับตัวเอง อันนี้เคยบอกว่า ความพอเพียงนี้ไม่ได้หมายความว่าทุกคนครัวจะต้องผลิตอาหารของตัวเอง จะต้องทอผ้าใส่ให้ตัวเอง สำหรับครอบครัว อย่างนั้นมันเกินไป แต่ว่าในหมู่บ้านหรือในอำเภอจะต้องมีความพอเพียงพอสมควร บางสิ่งบางอย่างที่ผลิตได้มากกว่าความต้องการก็ขายได้ แต่ในที่นี้ห่างไกลท่าไรไม่ต้องเสียค่าขนส่งมาก อย่างนี้นักเศรษฐกิจต่าง ๆ ก็มาบอกว่าล้ำสมัย จริงอาจจะล้ำสมัย เพราะว่าคนอื่นเขาก็ต้องมีการเศรษฐกิจที่ก็ต้องมีการแลกเปลี่ยน เรียกว่าเป็นเศรษฐกิจการค้า ไม่ใช่เศรษฐกิจความพอเพียง รู้ลึกไม่หุ่หุ่แต่ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีบุญอยู่ว่าการผลิตที่พอเพียงทำได้ ”

พระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ พระราชทาน เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550

กรมการปกครอง (2541,น.4-5)

1.4 หลักแนวคิดของเศรษฐกิจพอเพียง

ประมวล วรรสี (2542,น.4-6) ได้เสนอแนวคิดหลักของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ “เศรษฐกิจพอเพียง” ไม่ได้หมายถึง การไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์ แต่หมายถึงความพอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการด้วยกัน คือ

- 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกคนครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
- 2) จิตใจเพียงพอทำให้รักกันและเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น
- 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อมทำให้ยังชีพและทำหากินได้
- 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียงทำให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้เช่นปัญหาสังคมปัญหาคนยากจน
- 5) ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิรูปและปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง
- 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายดังนั้น เศรษฐกิจจึงควรสัมพันธ์และเติบโตขึ้นมาจากฐานทางวัฒนธรรมจึง จะมั่นคง
- 7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่รู้วาบเดี๋ยวจน เดียวรวบแบบกะทันหันเดี๋ยวดกงานไม่มีกินไม่มีใช้ซึ่งประสาทมนุษย์คงทนไม่ไหวจึงทำให้สุขภาพจิตเสียแต่เศรษฐกิจพอเพียงที่มั่นคงจะทำให้คนเรามีสุขภาพจิตดี

จากแนวคิดเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่า เศรษฐกิจพอเพียงไม่ได้หมายถึง การไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่ผลิต ไม่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์ แต่ หมายถึงความพอเพียง

1.5 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2548,น. 4) ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีหลักพิจารณาอยู่ 5 ส่วน ดังนี้

1. กรอบแนวความคิด เป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนในทางที่ควรจะเป็น โดยมีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ตลอดเวลา และเป็นการมองโลกเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มุ่งเน้นการรอดพ้นจากภัย และวิกฤต เพื่อความมั่นคง และ ความยั่งยืน ของการพัฒนา
2. คุณลักษณะ เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการปฏิบัติตนได้ในทุกระดับ โดยเน้นการปฏิบัติบนทางสายกลาง และการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน
3. คำนิยาม ความพอเพียงจะต้องประกอบด้วย 3 คุณลักษณะ พร้อม ๆ กัน ดังนี้

ภาพที่ 2.1 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: สำนักงาน กปร. (2550, น. 23)

3.1 ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อยเกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น เช่นการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ

3.2 ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับของความพอเพียงนั้น จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบ

3.3 การมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งใกล้และไกล

4. เงื่อนไข

การตัดสินใจและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียงนั้นต้องอาศัยทั้งความรู้ และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ

1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผน และความระมัดระวังในขั้นปฏิบัติ

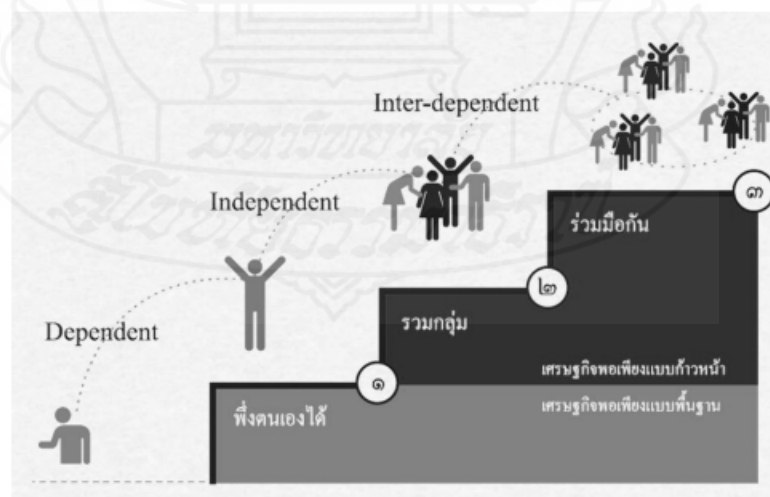
2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้างประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

5. แนวทางปฏิบัติ / ผลที่คาดว่าจะได้รับ

จากการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ คือ การพัฒนาที่สมดุล มั่นคง และยั่งยืน พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงในทุกด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ความรู้และเทคโนโลยี

1.6 ระดับของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2550, น.83-91) อธิบายถึงระดับของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงดังนี้ เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่เลี้ยงตนเองบนพื้นฐานของความประหยัดและการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน เศรษฐกิจพอเพียงในระดับที่มีการรวมตัวกันเพื่อร่วมกันดำเนินงานมีการสร้างเครือข่ายโดยประสานความร่วมมือกับภายนอกเรียกว่า เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ดังนั้นเศรษฐกิจพอเพียงสามารถจำแนกได้เป็น 3 ระดับ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 2.2 ระดับของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ที่มา: พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2550, น.83-91)

1. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่หนึ่ง (Dependent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบพื้นฐาน ที่เน้นความพอเพียงในระดับบุคคลและครอบครัว มีลักษณะที่สามารถพึ่งพาตนเองสามารถสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ เช่น ความต้องการในปัจจุบันของตนเองและครอบครัวมีการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกลมเกลียว และมีความพอเพียงในการดำเนินชีวิตด้วยการประหยัดการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นลง จนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและด้านจิตใจ

2. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สอง (Independent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับกลุ่มหรือองค์กร คือเมื่อบุคคลหรือครอบครัวมีความพอเพียงในระดับที่หนึ่งแล้ว ก็จะรวมพลังกันในรูปกลุ่มหรือสหกรณ์เพื่อร่วมกันดำเนินงานในด้านต่างๆ ทั้งด้านการผลิต การตลาด ความเป็นอยู่ สุวีถีการ การศึกษา สังคมและศาสนา โดยได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยราชการ มูลนิธิและเอกชน

3. เศรษฐกิจพอเพียงระดับที่สาม (Inter-dependent) เป็นเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้า ที่เน้นความพอเพียงในระดับเครือข่าย คือ เมื่อกลุ่มหรือองค์กรมีความพอเพียงในระดับที่สองแล้วก็จะร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อสร้างเครือข่าย มีการติดต่อร่วมมือกับธนาคารและบริษัทต่างๆ ทั้งในด้านการลงทุน ด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการจำหน่าย ด้านการบริหารจัดการเพื่อการขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตทั้งในด้าน สุวีถีการการศึกษา ด้านสังคมและศาสนาให้ได้รับประโยชน์ด้วยกันทุกฝ่าย

การจำแนกปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงข้างต้น แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่เริ่มต้นจากหลักของการพึ่งตนเอง โดยเปลี่ยนจากการพึ่งพาตนเองไม่ได้หรือต้องคอยอาศัยผู้อื่นอยู่ตลอดเวลาเป็นการพัฒนาตนเองให้มีความเข้มแข็งเป็นอิสระแล้วจึงค่อยๆพัฒนาขึ้นมาเป็นการแลกเปลี่ยน การรวมกลุ่มช่วยเหลือกันจนนำไปสู่การพึ่งพิงช่วยเหลือกัน และสงเคราะห์เกื้อกูลร่วมมือกัน

1.7 การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เบ็นเน็ต (Bennett. 1975,p.118) กล่าวว่า ปัจจัยมีความจำเป็นต่อการดำรงชีวิต คือ อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม สุขภาพแข็งแรง และมีความมั่นคงในชีวิตทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ชีวิต และการเมือง

องค์การอนามัยโลก WHO (1986,p.118) ได้ให้ความหมายของแบบแผนการดำเนินชีวิต หมายถึง แบบแผนของการแสดงพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งเป็นไปตามสภาพสังคม เศรษฐกิจ และความสามารถในการเลือกแสดงพฤติกรรมนั้น

ศิริพร คีตสาร (2551, น. 21-22) กล่าวว่า ชีวิตประจำวันและการดำเนินชีวิตร่วมกับผู้อื่น ต้องคำนึงถึง ความพอประมาณในการดำรงชีวิตในด้านต่างๆ ทั้งด้านการบริโภค การกินอยู่ หลับนอน การเข้าสังคม การใช้เวลาและทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่โดยเน้นการพึ่งตนเองเป็นเบื้องต้น การทำอะไรที่ไม่สุดโต่งไปข้างใดข้างหนึ่งการใช้เหตุผลเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและการกระทำต่างๆ การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและไม่ทำอะไรที่เสี่ยงจนเกินไป จนทำให้ตนเองหรือคนรอบข้างเดือดร้อนในภายหลัง การใฝ่รู้อย่างต่อเนื่องและใช้ความรู้ด้วยความรอบคอบ และระมัดระวังความซื่อสัตย์ ความไม่โลภ ความรู้จักพอความขยันหมั่นเพียร การไม่เบียดเบียนกัน การรู้จักแบ่งปัน และช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2560:ออนไลน์) กล่าวถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.ยึดความประหยัดตัดทอนค่าใช้จ่ายในทุกด้านลดละความฟุ่มเฟือยในการดำรงชีพอย่างจริงจัง ดังพระราชดำรัสว่า “ความเป็นอยู่ที่ดีต้องไม่ฟุ้งเฟ้อ ต้องประหยัดไปใน ทางที่ถูกต้อง”

2.ยึดถือการประกอบอาชีพด้วยความถูกต้อง สุจริต แม้จะตกอยู่ในภาวะขาดแคลนในการดำรงชีพก็ตาม ดังพระราชดำรัสที่ว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจาก การประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพ ของตนเป็นหลักสำคัญ”

3.ละเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์และแข่งขันกันในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรงดังอดีตซึ่งมีพระราชดำรัสเรื่องนี้ว่า “ความสุขความเจริญอันแท้จริงนั้น หมายถึง ความสุขความเจริญที่บุคคลแสวงหามาได้ด้วยความเป็นธรรมทั้งในเจตนา และการกระทำ ไม่ใช่ได้มาด้วยความบังเอิญ หรือด้วยการแก่งแย่งเบียดเบียนมาจากผู้อื่น ”

4.ไม่หยุดนิ่งที่จะหาทางในชีวิตหลุดพ้นจากความทุกข์ยากครั้งนี้ โดยต้อง ขวนขวายใฝ่หาความรู้ให้เกิดมีรายได้เพิ่มพูนขึ้นจนถึงขั้นพอเพียงเป็นเป้าหมายสำคัญพระราชดำรัส ตอนหนึ่งที่ทำให้ความชัดเจนว่า “การที่ต้องการให้ทุกคนพยายามที่จะหาความรู้ และสร้างตนเองให้ มั่นคงนี้เพื่อตนเอง เพื่อที่จะให้ตัวเองมีความเป็นอยู่ที่ก้าวหน้า ที่มีความสุข พอมีพอกินเป็นขั้นหนึ่ง และขั้นต่อไป ก็คือ ให้มีเกียรติว่าขึ้นได้ด้วยตัวเอง”

5.ปฏิบัติตนในแนวทางที่ลดละสิ่งชั่วกิเลสให้หมดสิ้นไป ทั้งนี้ด้วยสังคมไทยที่ ล่มสลายลงในครั้งนี้ เพราะยังมีบุคคลจำนวนมิใช่น้อยที่ดำเนินการ โดยปราศจากละเอียดอ่อนต่อแผ่นดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราโชวาทว่า พยายามไม่ก่อความชั่วให้เป็นเครื่อง ทำลายตัว ทำลายผู้อื่น พยายามลด พยายามละความชั่วที่ตัวเองมีอยู่ พยายามก่อความดีให้แก่ตัวเอง เสมอ พยายามรักษา และเพิ่มพูนความดีที่มีอยู่นั้น ในห้วงกามสมบุรณ์ขึ้น

ทรงย้ำเน้นว่าคำสำคัญที่สุดคือ คำว่า "พอ" ต้องสร้างความพอที่สมเหตุสมผลให้กับตัวเองให้ได้และเราก็จะพบกับความสุข

สารสนเทศส่งเสริมการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร (2560 : ออนไลน์) การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่

หลัก : การพึ่งตนเอง

- ใช้เงินทุนตัวเอง
- ใช้แรงตัวเอง
- ใช้อุปกรณ์เครื่องมือตัวเอง
- ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลปรับปรุงตนเอง
- วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาตัวเอง

หลัก : ความพอมีพอกิน

- เรียนรู้ (ฝึก) อาชีพทางการเกษตรอย่างหลากหลาย
- ปลูก – เลี้ยงทุกอย่างที่กินได้
- กินทุกอย่างที่ปลูกหรือเลี้ยงได้
- เผื่อแผ่แก่ญาติต่อเพื่อนบ้าน

หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)

- ลดรายจ่ายด้วยการปลูก – เลี้ยง กินเอง (ประหยัดเงิน)
- เพิ่มรายได้ด้วยการปลูก – เลี้ยง สิ่งที่ขายได้ง่าย
- ไม่เล่นการพนัน – หวยเบอร์
- ไม่ใช่จ่ายกับสิ่งที่ฟุ่มเฟือย (สุรา – เบียร์ – บุหรี่ – เครื่องดื่มราคาแพง ฯลฯ)
- ออมเงินอย่างต่อเนื่อง

หลัก : ความรู้จักพอประมาณ (نکنน้อยทำรงน้อยแต่พอตัว)

- ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะกับเงินทุน/แรงงาน หรือ ศักยภาพของตัวเอง (อย่าทำเกินตัว)
- ไม่จัดงานบุญแข่งขันกัน (แต่งงาน – บวช ฯลฯ)
- ไม่สร้างบ้านแข่งขันกัน
- ไม่ใช่ซื้อรถ/ซื้อสิ่งของอวดคร่ำอวดรวยแข่งขันกัน
- พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ (สันโดษ)

หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน

- พิจารณาเรื่องของเหตุและผลในทุกเรื่องจนเป็นพื้นฐานของจิต
- ปฏิเสธคำชักชวนไปในทางที่เลียง/เลียงหนุ่มนวล
- ทำอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานเชิงเกษตรอินทรีย์
- ฝึกไม่ตามใจตัวเอง
- ต้องออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) ออมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร)

หลัก : ความมีคุณธรรม

- ไม่โลกเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว
- ไม่ลักขโมย
- ปลุกเมตตาจิตให้กับตัวเอง (ไม่พยายามจองเวร/ไม่เบียดเบียน/ให้อภัย)
- รับผลประโยชน์ตามสิทธิของตัวเอง
- ความนอบน้อมถ่อมตน
- ดำรงตนอยู่ในกรอบของศีล 5 หรือคำสอนในศาสนาต่างๆ (เหตุดี)

การดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สรุปได้ว่าเป็นการดำรงชีวิตโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักการพึ่งตัวเอง หลักความพอมีพอกิน หลักพอมีพอใช้ (เงิน) หลักความรู้จักพอประมาณ หลักความมีภูมิคุ้มกัน และหลักความมีคุณธรรม

1.8 เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล

สุเมธ ตันติเวชกุล (2543, น.2) กล่าวว่า เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามอัตภาพ และที่สำคัญหลงไหลไปตามกระแสของวัตถุนิยมมีอิสรภาพ เสรีภาพ ไม่พันธนาการอยู่กับสิ่งใด หันมายึดทางสายกลางในการดำรงชีวิต เมื่อเริ่มจากตนเองได้แล้ว ก็ขยายผลไปสู่ครอบครัว เศรษฐกิจพอเพียงระดับครอบครัว คือ การพอมีพอกินไม่ฟุ้งเฟ้อและไม่ฝืดเคืองนัก ส่วนเศรษฐกิจพอเพียงในระดับชุมชนคือการที่ชุมชนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ประชาชนมีการรวมกลุ่มทางด้านเศรษฐกิจ เป็นกลุ่มตั้งจะ กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มอาชีพต่างๆ มีการพัฒนาชุมชนอย่างสมดุลและผสมผสานทั้ง ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านจิตใจ นอกจากนั้น ยังต้องส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น ส่งเสริมอาชีพหลัก อาชีพรอง อาชีพเสริมลดรายจ่ายให้น้อยลง ซึ่งทำได้โดยการลด ละ เลิก อบายมุขต่างๆ มีการให้ความรู้สร้างจิตสำนึก รู้ตระหนักและปฏิบัติตามวิถีชีวิตที่พอเพียง เรียบง่าย ประหยัดไม่ฟุ้งเฟ้อ ยึดทางสายกลาง รู้จักพอ พอดีพอประมาณ พอใจ มีความ

เมตตา เอื้ออาทรต่อกัน ร่วมมือ และช่วยเหลือกันและกัน ไม่เบียดเบียนกัน ไม่มุ่งทำร้ายกัน ประกอบสัมมาชีด้ด้วยความขยันหมั่นเพียร ซื่อสัตย์สุจริตใฝ่หาความรู้เพื่อนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ไม่ตกเป็นทาสอบายมุขวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ถ้าประชาชนในชาติสามารถทำตามแนวทางที่ให้ไว้ก็จะสามารถหลุดพ้นจากความยากจนได้ เมื่อบุคคลครอบครัว ชุมชน สามารถหลุดพ้นจากความยากจนพึ่งตนเองได้สิ่งที่ตามมาคือประเทศชาติเจริญและพัฒนาขึ้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นพื้นฐานของความมั่นคงในการดำรงชีวิต ส่งผลให้สามารถใช้หลักการพึ่งเองได้

เศรษฐกิจพอเพียงระดับบุคคล หมายถึง ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อนมีความเป็นอยู่อย่างประมาทตามอัตภาพ ไม่ตามกระแสของวัตถุนิยม มีอิสรภาพเสรีภาพเริ่มจากตนเองได้แล้ว ก็ขยายผลไปสู่ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

1.9 โครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง”

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2559, น.1) พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระราชทานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอยู่ด้วยความมั่นคงและยั่งยืน ทรงคิดค้นเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อแก้ไขปัญหาเกษตรกรรมที่ไม่ได้ผลในเขตแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำในการเกษตร โดยเฉพาะการประกอบอาชีพทางการเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งมีความเสี่ยงสูงในการขาดแคลนน้ำกรณีฝนทิ้งช่วง และปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอในการเพาะปลูก

เกษตรทฤษฎีใหม่ คือ ระบบการเกษตรที่เน้นการจัดสรรทรัพยากรน้ำในไร่นาให้เกิดประโยชน์สูงสุด จัดสรรพื้นที่เพื่อใช้การเพาะปลูกเพื่อบริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก ที่มีเหลือจึงขาย มีการสร้างผลผลิตอาหารที่เพียงพอและสร้างการผลิตที่หลากหลายสำหรับเป็นแหล่งรายได้ที่มั่นคงของครัวเรือน สร้างความมั่นคงด้านอาหาร เกิดการพึ่งพาตนเองและลดการพึ่งพาจากภายนอก การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ จะเน้นสำหรับเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำกินน้อยมีแหล่งน้ำในไร่นาไว้ใช้ประโยชน์ในการทำเกษตร สำหรับเกษตรกรผสมผสานเป็นระบบเกษตรที่มีการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์หลากหลายชนิด ในพื้นที่เดียวกันโดยมีกิจกรรมแต่ละชนิดเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันได้อย่างมีประสิทธิภาพมีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในไร่นาได้อย่างเหมาะสมเกิดประโยชน์สูงสุดมีความสมดุลต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องและเกิดการเพิ่มพูนความสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ การเกื้อกูลกันระหว่างพืชและสัตว์ เศรษฐกิจและผลพลอยได้จากการปลูกพืชจะเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์และผลที่ได้จากการเลี้ยงสัตว์จะเป็นประโยชน์ต่อพืช

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์รำลึกในพระมหากรุณาธิคุณอันหาที่สุดมิได้ที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทยจึงได้จัดทำโครงการเกษตรทฤษฎีใหม่เพื่อถวายแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชโดยส่งเสริมให้เกษตรกรที่มีความสมัครใจจาก 882 อำเภอรวมทั้งสิ้น

70,000 รายได้น้อมนำหลักทฤษฎีใหม่ไปปรับใช้ในพื้นที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ของเกษตรกรตามภูมิศาสตร์คมของแต่ละพื้นที่โดยมุ่งหวังจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในการลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ อันเกิดจากการพัฒนาศักยภาพของตนเองครอบครัวและชุมชน โดยการสร้างอาชีพอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรและปัจจัยการผลิตที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า

หน่วยงานกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในจังหวัดพะเยา จึงได้คัดเลือกเกษตรกรที่มีศักยภาพทั้งด้าน ตัวบุคคล และสภาพพื้นที่ที่เหมาะสมกับการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ โดยยึดเกณฑ์จากคู่มือ โครงการ 5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ปีงบประมาณ 2560 พิจารณาจากข้อมูล แหล่งน้ำ ที่ดิน แรงงาน และพฤติกรรมของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่ม A คือ เกษตรกรมีความพร้อมในการดำเนินการในโครงการมาก

กลุ่ม B คือ เกษตรกรมีความพร้อมในการดำเนินการในโครงการปาน

กลาง

กลุ่ม C คือ เกษตรกรมีความพร้อมในการดำเนินการในโครงการน้อย

กลุ่ม D คือ เกษตรกรยังไม่มีมีความพร้อมในการดำเนินการในโครงการ (ไม่มีสระน้ำ บ่อน้ำ หรือแหล่งน้ำ)

ตารางที่ 2.1 หลักเกณฑ์การแบ่งกลุ่มเกษตรกรโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง” ปีงบประมาณ 2560

คุณสมบัติ	กลุ่ม			
	A	B	C	D
1.แหล่งน้ำ	มีสระน้ำและมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี	มีสระน้ำแต่มีน้ำใช้ไม่เพียงพอตลอดปี	บ่อน้ำ/บ่อนบาดาล	ไม่มีสระน้ำ
2.ที่ดิน	ของตนเอง/เช่า	ของตนเอง/เช่า	ของตนเอง/เช่า	-
3.แรงงาน	เพียงพอ	มีน้อยต้องหาเพิ่มเติม	มีน้อยต้องหาเพิ่มเติม	-
4.พฤติกรรมของเกษตรกรเข้าร่วมโครงการฯ	ขยันมาก	ขยันปานกลาง	ขยันน้อย	-

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกรอำเภอจุน กลุ่ม A ที่เข้าร่วมโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง” ปีงบประมาณ 2560

2.แนวคิดเกี่ยวกับความรู้

งานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวัดผลและประเมินผลเกี่ยวกับความรู้ ในเรื่อง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และได้ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 ความหมายของความรู้

เกษม วัฒนชัย (2544, น.39-40) ได้ให้ความหมายของความรู้ว่า หมายถึง การรวบรวมความคิดของมนุษย์ จัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546, น. 232) ได้อธิบายว่า ความรู้คือ สิ่งที่สะสมมาจากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้าหรือประสบการณ์ รวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะ นอกจากนี้ ยังได้ให้แนวคิดที่เพิ่มเติมว่า ความรู้ เป็นการผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความเข้าใจ การรู้โดยสัญชาตญาณ และสารสนเทศ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการประเมินและการรับเอาประสบการณ์และสารสนเทศใหม่ๆ ของบุคคล โดยความรู้เกิดขึ้นและถูกนำไปประยุกต์ใช้ โดยจิตใจของบุคคล ซึ่งในองค์การความรู้จะถูกส่งสมลง ในเอกสาร คลังจัดเก็บเอกสาร งานประจำวัน กระบวนการในการทำงาน วิธีปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า ความรู้ หมายถึง สิ่งที่ได้จากการค้นคว้าหรือประสบการณ์ การจดจำรวมทั้งความสามารถเชิงปฏิบัติและทักษะผสมผสานระหว่างประสบการณ์ ค่านิยม ความเข้าใจ การรู้โดยสัญชาตญาณ และสารสนเทศ อาจถูกส่งสมลงในเอกสาร คลังจัดเก็บเอกสาร งานประจำวัน กระบวนการในการทำงาน วิธีปฏิบัติงาน และจัดให้เป็นหมวดหมู่และประมวลสาระที่สอดคล้องกัน และสามารถถ่ายทอดต่อๆ ไปได้และสามารถวัดความรู้ได้โดยการระลึกถึงเรื่องเหล่านั้น แล้วแสดงออกมา

2.2 ระดับของความรู้

Bloom และคณะ ได้ทำการศึกษาและจำแนกพฤติกรรมด้านความรู้ออกเป็น 6 ระดับ โดยเรียงตามลำดับชั้นความสามารถจากต่ำไปสูง (อ้างในสุภาภรณ์ จันทร์พัฒนะ, 2546, น.23) ดังนี้

1) ความรู้ หมายถึง ความสามารถในการจำหรือรู้สึกได้ แต่ไม่ใช่การใช้ความเข้าใจ ไปตีความหมายในเรื่องนั้นๆ แบ่งออกเป็น ความรู้เกี่ยวกับเนื้อเรื่องซึ่งเป็นข้อเท็จจริง วิธีดำเนินงาน แนวคิด ทฤษฎี โครงสร้าง และหลักการ

2) ความเข้าใจ หมายถึง ความสามารถจับใจความสำคัญของเรื่องราวต่าง ๆ ได้ ทั้งในด้านภาษา รหัส สัญลักษณ์ ทั้งรูปธรรมและนามธรรม แบ่งเป็นการแปลความ การตีความ การขยายความ

3) การนำไปใช้ หมายถึง ความสามารถนำเอาสิ่งที่ได้ประสบมา เช่น แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ หรือนำไปใช้แก้ปัญหาตามสถานการณ์ต่างๆ ได้

4) การวิเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวออกเป็น ส่วนประกอบย่อยเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบส่วนย่อย และหลักการหรือทฤษฎี เพื่อให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆ

5) การสังเคราะห์ หมายถึง ความสามารถในการนำเอาเรื่องราว หรือส่วนประกอบย่อยมาเป็นเรื่องราวเดียวกัน โดยมีการดัดแปลง ริเริ่ม สร้างสรรค์ ปรับปรุงของเก่าให้มีคุณค่าขึ้น

จากแนวความคิดเรื่องความรู้ดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความรู้เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกันโดยตรง และรวมถึงการนำความรู้ความเข้าใจนั้น ไปใช้ในสถานการณ์จริงๆ ได้ตามขั้นตอนทักษะต่างๆ ทางสมอง 6 ชั้น ดังกล่าว คือ ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล ทั้งนี้ขึ้นกับประสบการณ์ของแต่ละบุคคลเป็นสำคัญ

2.3 การวัดระดับความรู้

ไพศาล หวังพานิช (2526, น.147-148) กล่าวว่า การวัดความสามารถในการระลึก (Recall) เรื่องราว ข้อเท็จจริง หรือประสบการณ์ต่างๆ หรือเป็นการวัดการระลึกประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนได้รับจากคำสอน การบอกกล่าว การฝึกฝนของผู้สอน รวมทั้งจากตำราจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ด้วยคำถามวัดความรู้ความจำ แบ่งออกเป็น 3 ชนิด

1. ถามความรู้ในเนื้อเรื่อง เป็นการถามรายละเอียดของเนื้อหา ข้อเท็จจริงต่างๆ ของเรื่องราวทั้งหลาย เช่น ศัพท์และนิยาม กฎและความจริง

2. ถามความรู้ในวิธีการดำเนินการ เป็นการถามวิธีการปฏิบัติต่างๆ แบบแผน ประเพณี ขั้นตอนของการปฏิบัติทั้งหลาย เช่น ระเบียบแผน ลำดับขั้นและแนวโน้ม การจัดประเภทเกณฑ์หรือวิธีการต่างๆ

3. ถามความรู้รวบยอด เป็นการถามความสามารถในการจดจำข้อสรุป หรือหลักการเรื่องราวที่เกิดจากการผสมผสาน หาดลักษณะร่วมเพื่อรวบรวมและย่อลง เป็นหลักหรือหัวใจของเนื้อหานั้นๆ เช่น หลักวิชาและการขยายหลักวิชา ทฤษฎีและโครงสร้าง

จ่านง พรายแยมแซ (2535, น.24-29) กล่าวว่า การวัดความรู้ในส่วนมากนิยมใช้แบบทดสอบซึ่งแบบทดสอบนี้เป็นเครื่องมือประเภทข้อเขียนที่นิยมใช้กันทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

1) แบบอัตนัย หรือแบบความเรียง โดยให้เขียนตอบเป็นข้อความสั้นๆ ไม่เกิน 1-2 บรรทัดหรือเป็นข้อ ๆ ตามความเหมาะสม

2) แบบปรนัย แบ่งเป็น

(1) แบบเติมคำ หรือเติมข้อความให้สมบูรณ์ แบบทดสอบนี้เป็นการวัดความสามารถในการหาคำ หรือข้อความมาเติมลงในช่องว่างของประโยคที่กำหนดให้ถูกต้องแม่นยำ โดยไม่มีคำตอบใดขึ้นมาก่อน

(2) แบบถูก-ผิด แบบทดสอบนี้วัดความสามารถในการพิจารณาข้อความที่กำหนดให้ว่าถูกหรือผิด ใช่หรือไม่ใช่ จากความสามารถที่เรียนรู้มาแล้ว โดยจะเป็นการวัดความจำและความคิด ในการออกแบบทดสอบควรต้องพิจารณาถึงข้อความจะต้องชัดเจน ถูกหรือผิดเพียงเรื่องเดียว สั้นกะทัดรัดได้ใจความ และไม่ควรรใช้คำปฏิเสธซ้อน

(3) แบบจับคู่ แบบทดสอบนี้เป็นลักษณะการวางข้อเท็จจริง เงื่อนไข คำตัวเลข หรือสัญลักษณ์ไว้ 2 ด้านขนานกัน เป็นแถวตั้ง 2 แถว แล้วให้อ่านดูข้อเท็จจริงในแถวตั้งด้านหนึ่งว่ามีความเกี่ยวข้องกับ จับคู่ได้พอดีกับข้อเท็จจริงในอีกแถวตั้งหนึ่ง โดยทั่วไปจะกำหนดให้ตัวเลือกในแถวตั้งด้านหนึ่งน้อยกว่าอีกด้านหนึ่ง เพื่อให้ได้ใช้ความสามารถในการจับคู่มากขึ้น

(4) แบบเลือกตอบ ข้อสอบแบบนี้เป็นข้อสอบที่นิยมใช้กันในปัจจุบัน เนื่องจากสามารถวัดได้ครอบคลุมจุดประสงค์และตรวจให้คะแนนได้แน่นอน ลักษณะของข้อสอบประกอบด้วยส่วนข้อคำถาม และตัวเลือก โดยตัวเลือกจะมีตัวเลือกที่เป็นตัวถูก และตัวเลือกที่เป็นตัวลวง ผู้เขียนข้อสอบต้องมีความรู้ในวิชานั้นอย่างลึกซึ้ง และรู้วิธีการเขียนข้อสอบ โดยมีข้อควรพิจารณา คือ ในส่วนข้อคำถามต้องชัดเจนเพียงหนึ่งเรื่อง ภาษาที่ใช้กะทัดรัดเหมาะสมกับระดับของผู้ตอบ ไม่ใช่คำปฏิเสธหรือปฏิเสธซ้อนกัน และไม่ควรถามคำถามแบบท่องจำ และในส่วนตัวเลือกควรมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียวที่มีความกะทัดรัด ไม่ชี้นำหรือแนะคำตอบ มีความเป็นอิสระจากกัน มีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเรียงตามลำดับตามปริมาณหรือตัวเลข ตัวลวงต้องมีความเป็นไปได้และกำหนดจำนวนตัวเลือก 4 หรือ 5 ตัวเลือก

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2540, น.99) กล่าวว่า การวัดความรู้เป็นการวัดความสามารถของบุคคลในการระลึกนึกถึงเรื่องราว หรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้วซึ่งคำถามที่ใช้ในระดับนี้ คือ ความจำ

ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร์ (2540, น.24) ได้กล่าวถึงการวัดความรู้ว่า การวัดความรู้เป็นการวัดระดับความจำ ความสามารถในการคิดเข้าใจกับข้อเท็จจริงที่ได้รับการศึกษาและประสบการณ์เดิม โดยผ่านการทดสอบคุณภาพแล้ว จะแยกคนที่มีความรู้ กับไม่มีความรู้ออกจากกันได้ระดับหนึ่ง

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยวัดระดับความรู้ในขั้นที่ 1 คือ ขั้นความจำ เป็นการวัดความสามารถขั้นต่ำสุด ตามเพื่อวัดสิ่งเกี่ยวข้องกับการให้ระลึกถึง (Recall) ทั้งในสิ่งที่เฉพาะเจาะจงและทั่วไป โดยผู้วิจัยเลือกใช้แบบสัมภาษณ์วัดความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแบบจำกัดคำตอบ โดยการเลือกตอบ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการวัดความรู้ของกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากสามารถวัดผลได้หลายอย่างและผู้ตอบมีโอกาสเดาถูกน้อย

2.4 แหล่งของความรู้

2.4.1 ความหมายของแหล่งเรียนรู้

กระทรวงศึกษาธิการ (2544, น.4) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า แหล่งเรียนรู้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถต่าง ๆ ที่จะช่วยให้บุคคลแต่ละคนสามารถเป็นผู้เรียนรู้อย่างมีอิสระเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต และเพื่อให้ผู้เรียนใช้ศักยภาพอย่างเต็มกำลังความสารถ หรืออาจกล่าวได้ว่า แหล่งเรียนรู้ช่วยให้ผู้เรียนเป็นผู้ยอมรับความเป็นจริงแห่งตน (Self Actualization)

คำริ บุญชู (2548, น.27) ให้ความหมายแหล่งเรียนรู้ว่า หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสารความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จากการได้คิดเอง ปฏิบัติเองและสร้างความรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยและต่อเนื่องจนเกิดกระบวนการเรียนรู้และสุดท้ายก็จะเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ศิริพร จีปน วัฒนา (2548, น.178) กล่าวว่า แหล่งการเรียนรู้ หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ หรือแหล่งประสบการณ์ต่างๆ ทั้งสนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้และเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้

ดังนั้นจึงสรุปความหมายของแหล่งการเรียนรู้ได้ว่า หมายถึง แหล่งหรือศูนย์รวมของข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ประสบการณ์ สารสนเทศ และเทคโนโลยี ที่เสริมสร้างให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาทั้งในระบบ นอก ระบบ และตามอัธยาศัยอย่างกว้างขวางและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

2.4.2 ความสำคัญของแหล่งเรียนรู้

กิ่งแก้ว อารีรักษ์ (2548, น.118) ให้ความสำคัญของการศึกษาโดยใช้แหล่งเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่ง โดยอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อที่หลากหลาย
2. ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ให้ลึกซึ้งขึ้น โดยใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นจากแหล่งการเรียนรู้
3. กระตุ้นมุ่งเน้นลึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผลักดันให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากขึ้น สามารถสร้างผลผลิตในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น
4. เสริมสร้างการเรียนรู้จนเกิดทักษะการแสวงหาข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยการสร้างความตระหนักเชิงมโนทัศน์เกี่ยวกับธรรมชาติและ ความแตกต่างของข้อมูล
5. แหล่งการเรียนรู้เสริมสร้างการพัฒนาการคิด เช่น การแก้ปัญหา การให้เหตุผล และการประเมินอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยกระบวนการวิจัยอิสระ
6. เปลี่ยนเจตคติของครูและผู้เรียนที่มีต่อเนื้อหารายวิชา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. พัฒนาทักษะการวิจัยและความเชื่อมั่นในตนเองในการค้นหาข้อมูล
8. เพิ่มผลสัมฤทธิ์ด้านวิชาการ ในด้านเนื้อหา เจตคติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยแหล่งการเรียนรู้ที่หลากหลายในการเรียนรู้

สรุปความสำคัญของแหล่งการเรียนรู้ได้ว่า แหล่งการเรียนรู้ช่วยเชื่อมโยงเรื่องราวในท้องถิ่นหรือความรู้ท้องถิ่นสู่ความรู้สากล พัฒนาคุณลักษณะและความคิด ความเข้าใจในคุณค่าของชุมชนและทัศนคติ ค่านิยม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน รักการเรียนรู้ มีทักษะการแสวงหาความรู้ สามารถจัดการความรู้

2.4.3 ประเภทของแหล่งเรียนรู้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2547, น.4) ได้จัดประเภทของแหล่งเรียนรู้ได้หลายแบบตามความสอดคล้องกับ โรงเรียนแต่ละแห่งเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการใช้

แบบที่ 1 จัดตามลักษณะของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่นักเรียนจะศึกษาหาความรู้ได้จากสิ่งที่มีอยู่แล้วตามธรรมชาติ เช่น แม่น้ำ ภูเขา ธารธาร กรวด หิน ดิน ทราย ชายทะเล
2. แหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มนุษย์สร้างเพื่อสืบทอดศิลปวัฒนธรรมตลอดจนเทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ เช่น โบราณสถาน

โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ ห้องสมุดประชาชน สถาบันทางการศึกษา สวนสาธารณะ ตลาด บ้านเรือนที่อยู่อาศัย สถานประกอบการ

3. บุคคล เป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะถ่ายทอดความรู้ ความสามารถ คุณธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นทั้งด้านการประกอบอาชีพและการสืบสานวัฒนธรรม ตลอดจนนักคิด นักประดิษฐ์และผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ

แบบที่ 2 จัดตามแหล่งที่ตั้งของแหล่งเรียนรู้ ประกอบด้วย

1. แหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียน เดิมจะมีแหล่งเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ ครู อาจารย์ ห้องเรียน ห้องสมุด ต่อมามีการพัฒนาเป็นห้องปฏิบัติการต่างๆ เช่น ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องจริยธรรม ห้องศิลปะ เป็นต้น ตลอดจนการใช้อาคารสถานที่บริเวณและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ห้องอาหาร สนาม ห้องน้ำ สวนดอกไม้ สวนสมุนไพร แหล่งน้ำในโรงเรียน เป็นต้น

2. แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ครอบคลุมทั้งด้านสถานที่และบุคคล ซึ่งอาจอยู่ในชุมชนใกล้เคียง โรงเรียนและชุมชนที่โรงเรียนพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้เช่น แม่น้ำ ภูเขา ชายทะเล วัด ตลาด ห้องสมุดประชาชน สถานีตำรวจ สถานีอนามัย สวนสาธารณะ สวนสัตว์

เกษม คาบุตรดา (2550, น.10) ได้จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นบุคคล เช่น ครู เพื่อนในห้องเรียน เพื่อนต่างห้องเรียน เพื่อต่างระดับ บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง คนในชุมชน เป็นต้น

2. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งวิชาการ ได้แก่ สถานที่ต่างๆ ภายในโรงเรียนและชุมชน เช่น ห้องสมุด วัด ตลาด ร้านค้า สถานีตำรวจ สถานีอนามัย โบราณสถาน สวนสัตว์ เป็นต้น

3. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ ห้วย หนอง คลอง สวนสาธารณะ ป่า ต้นไม้ ใบไม้ อุทยานธรรมชาติ รวมทั้งสัตว์ต่างๆ เช่น สัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า เป็นต้น

4. แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีต่างๆ เช่น หนังสือ ตารา นิตยสาร วารสาร สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ แผ่นปลิว ป้ายโฆษณาต่างๆ รายการวิทยุ รายการโทรทัศน์ เสียงตามสาย เกมคอมพิวเตอร์ และโปรแกรมคอมพิวเตอร์ต่างๆ เป็นต้น

จากการศึกษาประเภทของแหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดต่าง ๆ ผู้วิจัยได้เลือกใช้แหล่งเรียนรู้ตามแนวคิดของ เกษม คาบุตรดา ที่จำแนกแหล่งการเรียนรู้ออกเป็น 4 ประเภท คือ จากบุคคล จากแหล่งวิชาการ แหล่งธรรมชาติ และจากสื่อต่างๆ

3.แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

3.1 แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

Best (1977, p. 42) กล่าวว่า ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกด้านความรู้สึกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ด้วยการพูดการเขียน โดยมีพื้นฐานความรู้เดิม ประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็น

สิริพร บุญนันทน์ (2539, น.7) กล่าวว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึกหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ซึ่งอาจเกิดจากการประเมินผลสิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้น โดยมีอารมณ์ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมในขณะนั้นเป็นพื้นฐานการแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ตาม อาจจะได้รับ การยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ความคิดเห็นอาจจะเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลา การแสดงออกความคิดเห็นอาจทำได้ด้วยคำพูดหรือการเขียนก็ได้ ความคิดเห็นว่าเป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ (Verbal expression) เกี่ยวกับทัศนคติความเชื่อหรือค่านิยม แต่ความคิดเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติเพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือพฤติกรรม

สุพัตรา สุภาพ (2545, น.132) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นไว้ว่า ความคิดเห็น เป็นการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยเฉพาะการพูดหรือการเขียน ซึ่งในการแสดงออกนี้จะต้องอาศัยพื้นฐานความรู้ประสบการณ์และพฤติกรรมระหว่างบุคคลก่อนที่จะมีการตัดสินใจแสดงออก ซึ่งการแสดงออกนี้อาจได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากผู้อื่นก็ได้ ความเชื่อและความรู้สึกใด ๆ ออกมาโดยการพูด การเขียน ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเรื่องเดียวกันก็ไม่จำเป็นที่บุคคลต้องมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

ปิติวัฒน์ สะสม (2553, น.24 อ้างอิงจาก Kotler 2003, p.199) ได้ให้ความหมายความคิดเห็นว่า หมายถึง ความคิดที่เกิดขึ้นของบุคคลหนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยจะต้องอาศัยข้อมูลจากประสบการณ์ เพื่อทำการวิเคราะห์หรือประเมินและจะแสดงถึงความชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น

สรุปได้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกของบุคคลทางอารมณ์ความรู้สึก หรือทางความเชื่อต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยอาศัยความรู้อารมณ์

ประสบการณ์และสภาพแวดล้อมขณะนั้นเป็นพื้นฐานแสดงออก ซึ่งอาจจะถูกต้องหรือไม่ก็ได้ และความคิดเห็นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาได้

3.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

ความคิดเห็นเป็นเรื่องของแต่ละบุคคลที่แสดงออกต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งเรื่องเดียวกันก็ไม่จำเป็นที่บุคคลต้องมีความคิดเห็นคล้ายคลึงกันหรือเหมือนกันเสมอไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานของแต่ละบุคคลที่ได้รับว่าจะมีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใด

Oskamp (1977, p.119-133) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความคิดเห็นนอกจากประสบการณ์คือ

1. ปัจจัยทางพันธุกรรมและสรีระ ได้แก่ ภาวะต่าง ๆ ของบุคคลที่ใช้รับรู้ความผิดปกติของอวัยวะความบกพร่องของอวัยวะสัมผัสมีผลต่อความคิดเห็นไม่ติดต่อบุคคลภายนอก

2. อิทธิพลของผู้ปกครอง คือ เมื่อเป็นเด็กผู้ปกครองจะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดและให้ข้อมูลแก่เด็กได้มาก ซึ่งจะมีผลต่อพฤติกรรมและความคิดเห็นของเด็กด้วย

3. ทัศนคติและความคิดเห็นของกลุ่ม คือ เมื่อบุคลิกเจริญเติบโตย่อมจะมีกลุ่มและสังคมดังนั้นความคิดเห็นของกลุ่มเพื่อน กลุ่มอ้างอิง หรือการอบรมสั่งสอนในโรงเรียน หน่วยงานที่มีความคิดเห็นเหมือนหรือแตกต่างกันย่อมจะส่งผลต่อความคิดเห็นของบุคคลด้วย

4. สื่อมวลชน คือ สื่อต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน อันได้แก่ โทรทัศน์วิทยุหนังสือพิมพ์นิตยสารเป็นปัจจัยอันหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นของบุคคล

นิรุติ พัฒนรัฐ (2540, น.15) ได้สรุปว่า การแสดงความคิดเห็นของบุคคล ไม่ว่าจะด้วยการพูดการเขียน ต้องอาศัยพื้นฐานความรู้เดิมประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้นเป็นหลักในการแสดงความคิดเห็นทั้งสิ้น

นอกจากนั้น ธิดา ชูทวี (2550, น.8 อ้างอิงจาก ชีระพร อุวรรณโร 2529, น.51-54) ดังนี้

1. อิทธิพลของบิดามารดา เป็นแหล่งบุคคลที่มีอิทธิพลส่งผลต่อความคิดเห็นต่างๆ สูงสุด โดยเฉพาะการมีอิทธิพลต่อวัยเด็กที่จะถูกบิดามารดาปลูกฝังความเชื่อ ค่านิยม และเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในการควบคุมความคิดเห็นให้อยู่ในกรอบโดยการกำหนดแนวคิดให้เป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง เช่น บิดามารดาเป็นผู้มีอำนาจสั่งสอนให้มีความคิดที่ดี กระทำความดี และลงโทษเมื่อกระทำความผิดหรือกระทำสิ่งที่บิดามารดาไม่เห็นด้วยกับการกระทำนั้น

2. อิทธิพลของกลุ่มต่างๆ เป็นการอยู่ร่วมกันในสังคมของกลุ่มบุคคล ซึ่งมีทั้งกลุ่มขนาดใหญ่และกลุ่มขนาดเล็ก โดยกลุ่มจะแสดงออกทางความคิดเห็นแล้วนำมาแลกเปลี่ยนกันภายในกลุ่มร่วมกัน โดยยึดหลักเสียงส่วนมากเป็นหลักในการวัดผล

3. อิทธิพลของประสบการณ์ส่วนตัว เป็นความรู้สึกละเอียดและความคิดของบุคคลที่เกิดจากการนำประสบการณ์ตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันที่ ซึ่งอาจส่งผลต่อแนวความคิดเห็นที่ก่อให้เกิดความรู้สึกดีหรือไม่ดีก็ได้

4. อิทธิพลของสื่อมวลชน เป็นสื่อต่างๆที่มีการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และเกิดการกระตุ้นให้รับรู้ถึงข้อมูลเรื่องราวต่างๆ เช่น โฆษณาผ่านโทรทัศน์ วิทยุ นิตยสาร อินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยสื่อจะเป็นปัจจัยที่จะพยายามเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นของบุคคลให้เกิดความสนใจได้

อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็น มาจากประสบการณ์ ปัจจัยทางพันธุกรรม และสรีระ การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง ทักษะคิดหรือความคิดเห็นของกลุ่ม อิทธิพลจากสื่อมวลชน

3.3 การวัดความคิดเห็น

นีออน กลิ่นรัตน์ (2525 อ้างถึงใน พระมหาเอกมร ฐิตปัญโญ, 2553, น.14) ได้กล่าวว่า ความคิดเห็นและทัศนคติมีความหมายและลักษณะต่าง ๆ ใกล้เคียงกันมาก ดังนั้นการวัดความคิดเห็นจึงใช้วิธีการวัดทางทัศนคติได้ด้วย แต่เนื่องจากทัศนคติเป็นพฤติกรรมภายใน และไม่สามารถทราบได้เลยว่าบุคคลมีทัศนคติอย่างไร ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีการอนุมานจากพฤติกรรมภายนอกที่บุคคลแสดงออก และมีวิธีการวัดหลาย ๆ อย่างด้วยกัน

การสังเกตพฤติกรรมภายนอกของบุคคล เป็นอีกวิธีหนึ่งที่ทำให้ทราบถึงทัศนคติของบุคคลได้ซึ่งอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์ประกอบด้วยเพื่อให้ผู้ถูกสัมภาษณ์อธิบายเพิ่มเติม และนอกจากนั้นอาจจะใช้วิธีการต่าง ๆ ต่อไปนี้เพื่อวัดทัศนคติหรือความคิดเห็น ได้แก่

1. การใช้วิธีการกึ่งสะท้อนภาพ เช่น การใช้ผู้ถูกศึกษาบรรยายภาพที่มองเห็นไม่ชัดเจนหรือใช้เติมคำ หรือข้อความ หรือให้พูดคำใดคำหนึ่งที่นึกขึ้นได้ทันทีหลังจากที่เสนอคำที่ต้องการวัด

2. ผลการทำแบบทดสอบแบบปรนัย คือ การเลือกคำตอบจากแบบทดสอบแบบปรนัยในตัวเลือกที่ไม่ถูกต้อง และแสดงถึงความลำเอียงในเรื่องนั้น โดยจะต้องมีคำตอบที่ถูกต้องไว้ด้วย

3. การวัดจากปฏิกิริยาของร่างกาย เนื่องจากว่าขณะที่ร่างกายเกิดอารมณ์จะมีปฏิกิริยาของร่างกายที่สามารถวัดได้ เช่น การใช้เครื่องวัดการตอบสนองของผิวหนัง การวัดจาก

อัตราการเต้นของหัวใจ การบีบตัวของหลอดเลือด การหดและการขยายตัวของม่านตา สิ่งเหล่านี้จะ ทำให้รู้ถึงความเข้มข้นของทัศนคติแต่ไม่สามารถบอกทิศทางว่าเป็นไปในทางลบหรือทางบวก

4. การวัดด้วยการแสดงออกทางใบหน้าแบบนี้แบ่งเกณฑ์การวัดออกเป็นอาการของ ปาก กล่าวคือ ถ้าริมฝีปากโค้งขึ้นก็แสดงว่ามีความเห็นด้วย ถ้าริมฝีปากอยู่ในระดับแนวราบหรือ ปกติแสดงว่าไม่แสดงความคิดเห็นหรือไม่แน่ใจ แต่ถ้าริมฝีปากโค้งงอลงล่าง แสดงให้เห็นว่าไม่ เห็นด้วยการวัดความคิดเห็น

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531 อ้างถึงใน พระมหาเอกมร ฐิตปญโญ, 2553, น.16) ได้ กล่าวถึงมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ใช้กันอยู่แพร่หลายมี 4 วิธีคือ

1. วิธีของเทอร์สตัน (Thurston's method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดออกเป็นปริมาณ แล้วเปรียบเทียบตำแหน่งของความคิดเห็นหรือทัศนคติไปในทางเดียวกันและเสมือนว่าเป็น Scale ที่มีช่วงห่างเท่ากัน (Equal-appearing intervals)

2. วิธีของกัตต์แมน (Guttman's scale) เป็นวิธีวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นในแนว เดียวกันและสามารถจัดอันดับของทัศนคติสูง - ต่ำ แบบเปรียบเทียบกันและกันได้จากอันดับต่ำสุด ถึงสูงสุดได้และแสดงถึงการสะสมของข้อความความคิดเห็น

3. วิธีจำแนกแบบ เอส ดีสเกล (Semantic differential scale) เป็นวิธีการวัดทัศนคติ หรือความคิดเห็น โดยอาศัยคู่คำคุณศัพท์ที่มีความหมายตรงกันข้าม (Bipolar adjective) เช่น ดี-เลว , ยืนยัน-ปฏิเสธ เป็นต้น

4. วิธีของลิเคิร์ต (Likert's method) เป็นวิธีสร้างมาตราวัดทัศนคติและความคิดเห็นที่ นิยมแพร่หลาย เพราะว่าเป็นวิธีสร้างมาตราวัดที่ง่าย ประหยัดเวลา ผู้ตอบสามารถแสดงทัศนคติ ในทางชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชอบหรือไม่ชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้เลือก 4 หรือ 5 คำตอบ และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1 หรือ +2, +1, 0, -1, -2 ตามลำดับ

จากแนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น ผู้วิจัยได้นำวิธีของลิเคิร์ตมาเป็นหลักการ โดยการ สร้างมาตราวัดความคิดเห็น เพื่อศึกษาความคิดเห็นด้านการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียงของเกษตรกร และให้คะแนน 5, 4, 3, 2, 1

4. สภาพทั่วไปและการดำรงชีวิตของเกษตรกรอำเภอจุน

4.1 สภาพทางด้านกายภาพ

4.1.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

อำเภอจุน เดิมเป็นส่วนหนึ่งของ อำเภอเชียงคำ จังหวัดเชียงราย แยก ตำบลจุน และตำบลลอ อำเภอเชียงคำ ตั้งเป็นกิ่งอำเภอตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง แบ่งท้องที่ตั้งเป็นกิ่งอำเภอ พ.ศ. 2506 และตั้งเป็นอำเภอเมื่อปี 2508 อำเภอจุนเป็นที่ตั้งของเมืองโบราณเวียงลอ ซึ่งอยู่ในยุคเดียวกับเมืองพะเยา

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ อำเภอเทิง (จังหวัดเชียงราย)
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ อำเภอเชียงคำ
ทิศใต้	ติดต่อกับ อำเภอปง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับอำเภอดอกคำใต้และอำเภอป่าแดด (เชียงราย)

4.1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

มีลักษณะเป็นที่ราบเชิงเขา มีแม่น้ำหลายสายไหลผ่านเช่น แม่น้ำจุน แม่น้ำอิง และมีอ่างเก็บน้ำเพื่อใช้ในการเกษตรในหน้าฝน พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เกษตรกรรมเหมาะสำหรับการทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ และอื่นๆ

ภาพที่ 2.3 ลักษณะภูมิประเทศอำเภอจุน

ที่มา : <https://www.google.com/maps/place/อำเภอ+จุน+พะเยา/> สืบค้นวันที่ 10 พฤษภาคม 2561

4.1.3 สภาพภูมิอากาศ

แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (2561,น.43) ได้ให้ข้อมูล ดังนี้

ฤดูร้อน อยู่ระหว่าง เดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม อากาศร้อนจัดในเดือนพฤษภาคม อุณหภูมิสูงสุด วัดได้ 39.5 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน อยู่ระหว่าง เดือนพฤษภาคมถึงเดือนตุลาคม ฝนตกหนาแน่นในเดือนพฤษภาคม ฝนตกตลอดปีประมาณ 1,043.9 มิลลิเมตร มีวันฝนตก 101 วัน

ฤดูหนาว อยู่ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อากาศหนาวจัดในเดือนพฤศจิกายน และ เดือนมกราคม อุณหภูมิต่ำสุด วัดได้ 10.8 องศาเซลเซียส ในเดือนธันวาคม

4.1.4 ด้านทรัพยากรธรรมชาติ ที่สำคัญ

- เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเวียงลอ
- ป่าสงวนแห่งชาติแม่จูน
- ป่าสงวนแห่งชาติแม่ลอยไร่ - สักลอ-น้ำพุง
- ป่าสงวนเขตน่านน้ำแวน - ป่าห้วยไคร้

4.1.5 การพัฒนาด้านแหล่งน้ำ

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลโครงการพัฒนาด้านแหล่งน้ำ

ที่	โครงการ/หน่วยงานดำเนินการ	พื้นที่ดำเนินการ	พื้นที่รับประโยชน์
1	อ่างเก็บน้ำน้ำจูน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กรมชลประทาน)	บ้านเซี้ยะ ม. 4 ต.จุน	10,000 ไร่
2	อ่างเก็บน้ำห้วยเคียน (ภูิก้า) (กรมชลประทาน)	บ้านห้วยแก้วพัฒนา ม.11 ต.ห้วยข้าวกล้า	1,400 ไร่
3	ฝายล่อ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (ภูิก้า) (กรมชลประทาน)	บ้านเวียงล่อ ม.11 ต.ล่อ	3,500 ไร่
4	อ่างเก็บน้ำห้วยสร้อยศรี(ภูิก้า) (กรมชลประทาน)	บ้านสร้อยศรี หมู่ที่ 7 ตำบลจุน	500 ไร่

ที่มา : แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา ปี พ.ศ.2561 (2561 ,น.43)

4.2 สภาพทางด้านชีวภาพ

4.2.1 ประชากร

จำนวนประชากรทั้งสิ้น รวม 50,145 คน เป็นเพศชาย 24,264 คน เป็นเพศหญิง 25,881 คน ความหนาแน่นของประชากร 110 คน/ตร.กม.

4.2.2 ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(1) แหล่งน้ำของอำเภอจุน แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564) ได้ให้ข้อมูลว่า แบ่งได้เป็นแม่น้ำสายหลัก แม่น้ำสายรอง ดังนี้

แม่น้ำสายหลัก ได้แก่ แม่น้ำอิง มีต้นกำเนิดจากลำน้ำสาขาต่าง ๆ ที่อยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยหลวงและอุทยานแห่งชาติแม่ปืม รวมถึงหนองเล็งทราย ไหลมาทางทิศใต้ลงสู่กว๊านพะเยา วนขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือผ่านอำเภอเมืองพะเยา อำเภอภูพาน อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ และไหลเข้าสู่อำเภอเทิง จังหวัดเชียงราย จนบรรจบแม่น้ำโขง ที่อำเภอเชียงของ รวมความยาวที่อยู่ในเขตจังหวัดพะเยาประมาณ 160 กิโลเมตร

แม่น้ำสายรอง ได้แก่ น้ำจุน เป็นสาขาหนึ่งของแม่น้ำอิงตอนกลาง ไหลจากทิศใต้ขึ้นทิศเหนือ ไปลงแม่น้ำอิงที่อำเภอจุน ความยาวประมาณ 40 กิโลเมตร

(2) ทรัพยากรดิน แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้ให้ข้อมูลว่า ทรัพยากรดิน โดยทั่วไปของอำเภอจุน สามารถแบ่งออกเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้

(2.1) ดินเหนียว เป็นดินที่เกิดจากการทับถมของตะกอนที่น้ำพัดพามา จึงพบตามบริเวณที่ราบลุ่มน้ำอิง ดินชนิดนี้เป็นดินที่มีความอุดมสมบูรณ์สูง

(2.2) ดินค่อนข้างใหม่ ดินชนิดนี้เกิดลักษณะเดียวกับดินเหนียว แต่ลักษณะดินเป็นดินร่วนหรือดินทราย พบตามบริเวณที่ราบขั้นบันได ความอุดมสมบูรณ์ของดินลักษณะนี้อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ

(2.3) ดินตะกอนเก่า เป็นดินที่เกิดในลักษณะเดียวกับดินเหนียวเช่นกัน แต่มีการสะสมตัวของอนุภาคดินในระยะเวลาที่น้อยกว่าดินเหนียว แต่มานานกว่าดินค่อนข้างใหม่ และลักษณะดินก็เป็นดินร่วนหรือดินทรายเช่นเดียวกับดินค่อนข้างใหม่ ดังนั้นจึงมีความอุดมสมบูรณ์อยู่ในระดับปานกลางถึงต่ำ ดินตะกอนเก่านี้จะพบอยู่ในบริเวณที่ราบขั้นบันไดของอำเภอเชียงคำ อำเภอจุน อำเภอดอกคำใต้ อำเภอแม่ใจ และอำเภอเมืองพะเยาเป็นส่วนใหญ่

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพะเยา (2558, น.10) ได้ให้ข้อมูลว่า ทรัพยากรดินในจังหวัดพะเยา ถูกจำแนกเพื่อจัดทำหน่วยดินได้ทั้งหมด 92 หน่วยดิน ซึ่งหน่วยดิน

เหล่านี้มีดินที่มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินในรูปแบบต่าง ๆ จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

1. ดินที่มีสภาพเหมาะสมแก่การทำนา ดินที่อยู่บริเวณที่ราบและที่ราบน้ำท่วมถึง ส่วนใหญ่เกิดจากการพัฒนาและทับถมของตะกอนที่มากับน้ำ ทำให้เกิดที่ราบบริเวณกว้างตามอำเภอต่าง ๆ และตามหุบเขา ส่วนดินประเภทนี้อยู่ในอำเภอเมืองพะเยา แม่ใจ ดอกคำใต้ และจุน

2. ดินที่มีสภาพเหมาะสมแก่การทำไร่ ไม้ผล ไม้ยืนต้น หรือทำเกษตรในรูปแบบอื่นๆ ดินประเภทนี้อยู่บริเวณที่ดอน สภาพพื้นที่โดยทั่วไปมีความลาดชันเล็กน้อยถึงลูกคลื่นลอนชัน และบางส่วนเป็นเนินเขาหรือเชิงเขา สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ดินจะเกิดจากวัตถุหินต้นกำเนิดชนิดเดียวกัน และบางส่วนดินเกิดจากอิทธิพลของลำน้ำ เช่น ดินบริเวณสันดินริมน้ำ เป็นต้น

3. พื้นที่ส่วนนี้ประกอบด้วยดินหลายชนิดแตกต่างกันไปตามลักษณะ และอิทธิพลของวัตถุต้นกำเนิด มีทั้งดินลึกและดินตื้น มีเนื้อดินปานกลางถึงละเอียด ดินส่วนใหญ่มีการระบายน้ำ จึงมีความเหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชไร่ ไม้ผล ฯลฯ พื้นที่ส่วนใหญ่ของดินประเภทนี้กระจายอยู่ตามอำเภอต่าง ๆ ที่พบมาก ได้แก่ อำเภอปง จุน และอำเภอเมืองพะเยา

4.2.3 อาชีพและการเกษตรกรรม

ประชากรในอำเภอจุนส่วนใหญ่ ร้อยละ 85 มีอาชีพเกษตรกรรม โดยการทำนาเป็นหลัก รองลงมา เป็นการทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ การประมง

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่าสภาพดิน น้ำ และความหลากหลายทางชีวภาพของอำเภอจุน มีความเหมาะสมกับการทำการเกษตรตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอย่างมาก

5. ผลงานวิจัยเกี่ยวข้อง

จากการศึกษาแนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในอำเภोजัน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รวบรวมผลงานวิจัยต่างๆ นำมา กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษา โดยมีตัวแปรประกอบด้วย

5.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

5.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานทางการเกษตร ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กัณตินี แวโนะ (2551,น.57) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกร ครั้งหนึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพเกษตรเฉลี่ย 24.17 ปี

ปรัชญา แตรสังข์ (2550,น.49) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.08 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีประสบการณ์ในการประกอบอาชีพการเกษตรเฉลี่ย 28.13 ปี

สนธิ หิรัญพิพัฒน์พงศ์ (2550,น.117) ศึกษาเรื่อง การนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษากลุ่มอาชีพสหกรณ์บ้านใหม่สามัคคี ตำบลแม่สุก อำเภอแจ่ม จังหวัดลำปาง พบว่า มีการประกอบอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน

5.1.2 *สภาพเศรษฐกิจ* ได้แก่ รายได้ หนี้สิน พื้นที่ทำการเกษตร สภาพการผลิตทางการเกษตร แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร

กัณตินี แวโนะ (2551,น.57) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกร มีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ย 101,544.2 บาท/ปี และประมาณสองในสามไม่มีหนี้สิน ถือครองพื้นที่ทางการเกษตรเฉลี่ย 9.89 ไร่

ปรัชญา แตรสังข์ (2550,น.49) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า

เกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ย 257,661.90 บาท/ปี มีแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพเฉลี่ย 25.99 ไร่

5.1.3 สภาพสังคม ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม

กานดา เต๊ะขันหมาก (2552, น.121) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี พบว่า ร้อยละ 21.1 ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 16.4 คือ อาสาสมัครต่างๆ

กัณตินี แวโนะ (2551, น.57) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

ปรัชญา แตรสังข์ (2550, น.49) ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เกษตรกรมีสถานภาพเป็นสมาชิกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

5.2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

5.2.1 ความรู้

กานดา เต๊ะขันหมาก (2552, น.165) ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี พบว่า ครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรีส่วนใหญ่ (ร้อยละ 88.2) มีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ครัวเรือนในหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบจังหวัดลพบุรีมีความรู้เรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก (ตอบถูกร้อยละ 80 ขึ้นไป)

ศิลาวัต ศรีสวัสดิ์ (2552, น.144) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจปานกลาง จำนวน 253 ราย (ร้อยละ 63.3) เมื่อแยกตามรายข้อคำถาม พบว่า มีข้อคำถาม 10 ข้อ ที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับสูง

5.2.2 แหล่งความรู้

ศิลาวัต ศรีสวัสดิ์ (2552, น.101) ได้ศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์ (ร้อยละ 74.5) รองลงมา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 6.00) และอินเทอร์เน็ต (ร้อยละ 5.00) ตามลำดับ

ภูติทร์ ชันติกุล (2555, น. 158 – 159) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากโทรทัศน์มากที่สุด (ร้อยละ 4.12) รองลงมา ได้แก่ หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 3.71) และจากครอบครัวและเพื่อน (ร้อยละ 3.49) ตามลำดับ

5.3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สิทธ์ ชันติกุล (2555, น. 108 – 109) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วย

สุวัฒน์ ดวงแสนพุด (2550, น. 122 – 123) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นที่มีต่อการปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงระดับครัวเรือนของผู้นำชุมชนในเขตจังหวัดอุดรธานี ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ ด้านกิจกรรมการลดรายจ่าย ด้านกิจกรรมการเพิ่มรายได้ ด้านกิจกรรมการออม ด้านกิจกรรมการดำรงชีวิต ด้านกิจกรรมการอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และด้านกิจกรรมการเอื้ออาทร แบ่งปันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พบว่า กลุ่มตัวอย่างรู้สึกว่าได้ปฏิบัติตามแนวทางกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงทุกด้าน

5.4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

สิทธ์ ชันติกุล (2555, น. 160) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติในกิจกรรมในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.77)

สรุปจากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรในการวิจัย ดังนี้ 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบอาชีพ จำนวนแรงงานทางการเกษตร ประสิทธิภาพด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รายได้ หนี้สิน พื้นที่ทำการเกษตร สภาพการผลิตทางการเกษตร แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร การดำรงตำแหน่งทางสังคม และการเป็นสมาชิกกลุ่ม 2) ระดับความรู้ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ระดับความรู้จากแหล่งความรู้ 3) ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวกับ

หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 5)ระดับของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ ข้อเสนอแนะเกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอ
จุน จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยเกี่ยวกับ
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์
ข้อมูล ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ เกษตรกรที่ร่วมโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตร
ทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง” อำเภอจุน จังหวัดพะเยา ปี พ.ศ.2560 ทั้งหมด 100 ราย ทำการเก็บข้อมูล
จากประชากรทั้งหมด โดยไม่สุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structural interview)
โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายปิด (closed-ended questions) และคำถามปลายเปิด
(open – ended questions) มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดข้อมูลที่ต้องการในประเด็นต่างๆ ตาม
วัตถุประสงค์การวิจัย แล้วจึงกำหนดตัวชี้วัดและมาตรวัดข้อมูลในแต่ละประเด็นตามที่ได้กำหนดไว้
แล้วจึงนำข้อมูลตามประเด็นตัวชี้วัดและมาตรวัดมาสร้างเป็นข้อคำถาม ประกอบด้วยคำถามปลาย
ปิดและปลายเปิด โดยแบบสัมภาษณ์เกษตร แบ่งเนื้อหา ออกเป็น 5 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา การประกอบ
อาชีพ จำนวนแรงงานทางการเกษตร ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ
พอเพียง สภาพเศรษฐกิจ ได้แก่ รายได้ หนี้สิน พื้นที่ทำการเกษตร สภาพการผลิตทางการเกษตร
และสภาพทางสังคม ได้แก่ การดำรงตำแหน่งทางสังคม การเป็นสมาชิกกลุ่ม แหล่งเงินทุนที่ใช้ใน
การเกษตร ลักษณะเป็นแบบมีคำตอบให้เลือกและเติมคำตอบ

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

แบบประเมินความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ลักษณะคำถามเป็นแบบถูกผิด มีข้อคำถามทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 25 ข้อ

ตอบถูก ให้คะแนน เท่ากับ 1

ตอบผิด ให้คะแนน เท่ากับ 0

แบบสัมภาษณ์แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ มีแหล่งความรู้ทั้งหมด 5 แหล่ง จำนวน 27 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารมาก

3 หมายถึง ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารปานกลาง

2 หมายถึง ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารน้อย

1 หมายถึง ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์แบบสัมภาษณ์แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ให้ผู้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงแหล่งความรู้เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 25 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด

4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก

3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง

2 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อย

1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ให้ผู้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบ

สัมภาษณ์เป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 6 ประเด็น จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับการปฏิบัติมาก
- 3 หมายถึง ระดับการปฏิบัติปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อย
- 1 หมายถึง ระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด

ให้ผู้เลือกตอบเพียง 1 ตัวเลือก ข้อความที่แสดงถึงระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหาของการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ลักษณะของแบบสัมภาษณ์เป็นแบบเลือกตอบ มีทั้งหมด 6 ประเด็นปัญหา จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) มี 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหามากที่สุด
- 4 หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหามาก
- 3 หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหาปานกลาง
- 2 หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหาน้อย
- 1 หมายถึง ระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยที่สุด

ข้อเสนอแนะ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด มีทั้งหมด 6 ประเด็น

2.2 การตรวจสอบแก้ไขและปรับปรุงเครื่องมือ

2.2.1 สร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์โดยการศึกษาจากเอกสารวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.2 การตรวจสอบความเหมาะสมและความเที่ยงตรงของแบบสัมภาษณ์ เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องสมบูรณ์ ผู้วิจัยได้นำแบบสัมภาษณ์ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข และทำการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสัมภาษณ์ (IOC) โดยมีผู้ให้ความหมายดังนี้

เสนอ ภิรมจิตรพ่อง (2545, น.220) การหาค่าความแม่นยำตรงเชิงเนื้อหา ตรวจสอบโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (IOC) ด้วยวิธีของ Rovinelli และ Hambelton โดยใช้สูตร ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC	คือ	ดัชนีความสอดคล้องระหว่าง -1 ถึง +1
$\sum R$	คือ	ผลรวมของคะแนนการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
N	คือ	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

นำค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้

ถ้าค่า IOC มากกว่า 0.5 ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ถ้าค่า IOC น้อยกว่าหรือเท่ากับ 0.50 ถือว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ไม่สอดคล้องกับนิยามเชิงปฏิบัติการ

ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอแบบสัมภาษณ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องในเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ข้อคำถามเหมาะสมครอบคลุมเนื้อหาสาระและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัดผล นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิให้อาจารย์ที่ปรึกษาได้ตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อให้แบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น โดยผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือ 3 ท่าน ประกอบด้วย

- 1.นางทิพย์วรรณ แก้วทอง ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอจุน
- 2.นายชิต กาศสนุก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอจุน
- 3.นางสาวแสงทอง นามปิง ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอจุน

โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

1	=	แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0	=	ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1	=	แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC)

$$\text{ค่า IOC} = 133.28/140 = 0.95$$

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แสดงว่า ข้อคำถามใช้ได้เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรงตามเนื้อหา นั้นแสดงว่าข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

2.2.3 การตรวจสอบความเชื่อถือได้ (reliability) โดยทดสอบ (pilot study) กับเกษตรกรในโครงการ " 5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง " ในอำเภอบึง ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับประชากรที่ศึกษา จำนวน 30 คน แล้วจึงนำมาหาค่าความเชื่อถือได้ ใช้วิธีการวัดความสอดคล้องภายในตามวิธีการหาค่า Cronbach's alpha โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการคำนวณ ได้ค่าความเชื่อถือได้ของแบบสัมภาษณ์ของตอนที่ 2 – 5 ดังนี้

- 1) แหล่งการรับรู้ข้อมูลด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.90
- 2) ความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.87
- 3) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.95
- 4) ปัญหาในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาเท่ากับ 0.92

สรุปภาพรวมของแบบสอบถามค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามีค่า เท่ากับ 0.87 - 0.95 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้ด้วยตนเอง โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป้าหมายในอำเภอบึง จังหวัดพะเยา จำนวน 100 ราย โดยมีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 4 ขั้นตอน ตามแนวทางของ เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ (2557, น. 313 - 315) ดังนี้

3.1 **ขั้นเตรียมการสัมภาษณ์** ผู้วิจัยเตรียมการก่อนออกภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ในเรื่องต่อไปนี้

3.1.1 **การกำหนดวัน เวลา และสถานที่สัมภาษณ์** ผู้วิจัยมีการกำหนดวัน เวลา สถานที่ที่ไปสัมภาษณ์รวมทั้งมีการนัดหมายล่วงหน้ากับผู้ให้สัมภาษณ์

3.1.2 การจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้เพื่อการสัมภาษณ์และการเดินทาง
เช่น ดินสอ ปากกา กระดาษช่วยจดบันทึก เวชภัณฑ์ประจำตัว แบบสัมภาษณ์ และยานพาหนะ

3.1.3 ประสานงาน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน เพื่อขอความอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการนัดหมายเกษตรกรที่ให้สัมภาษณ์

3.2 ขั้นตอนการสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรโดยมีขั้นตอนในการสัมภาษณ์ คือ

3.2.1 แนะนำตัวผู้ให้สัมภาษณ์ แนะนำตัวว่าเป็นใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะมาทำอะไร ให้ผู้สัมภาษณ์รู้จักก่อนที่จะทำการสัมภาษณ์ เพื่อเป็นการสร้างความไว้วางใจและเป็นกันเองกับผู้รับการสัมภาษณ์

3.2.2 ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย เป็นอย่างไร เกี่ยวข้องกับผู้ให้สัมภาษณ์อย่างไร และชี้แจงความสำคัญของข้อมูลงานวิจัยแก่กลุ่มเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นจริงและครบถ้วน

3.2.3 เริ่มดำเนินการสัมภาษณ์ เริ่มถามคำถามที่เตรียมไว้โดยใช้คำถามที่ทำให้ผู้ให้สัมภาษณ์ตอบอย่างง่าย พยายามให้ผู้สัมภาษณ์ตอบในประเด็นที่ต้องการถามทุกข้อตามลำดับ

3.3 บันทึกผลการสัมภาษณ์ ในขณะที่ให้สัมภาษณ์ผู้วิจัยดำเนินการบันทึกผลการสัมภาษณ์ไปพร้อมกัน ซึ่งการบันทึกมีหลักปฏิบัติดังนี้

3.3.1 บันทึกผลทันทีระหว่างการสัมภาษณ์ ทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด

3.3.2 บันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ ข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับบันทึกตามความเป็นจริงโดยไม่มีอคติ

3.4 ขั้นสิ้นสุดของการสัมภาษณ์ มีแนวทางปฏิบัติดังต่อไปนี้

3.4.1 การทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างควรได้รับการทบทวนความถูกต้องและความสมบูรณ์

3.4.2 กล่าวขอบคุณ กล่าวขอบคุณเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์และผู้เกี่ยวข้องที่ทำให้ความร่วมมือและสนับสนุนการวิจัยในครั้งนี้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์กับประชากร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

ตอนที่ 1 ทำการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจของประชากร ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

ตอนที่ 2

ข้อ 2.1 นำคะแนนแบบประเมินความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรที่ได้ โดยจัดช่วงค่าร้อยละจำนวนผู้ที่ตอบถูกในแต่ละข้อ

ข้อ 2.2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นด้วยระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 5

ข้อ 5.1 ทำการวิเคราะห์ระดับความรุนแรงของปัญหาโดยใช้สถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับความรุนแรงของปัญหา ออกเป็น 5 ระดับคือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{5 - 1}{5} = 0.80$$

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อย
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับมาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อ 5.2 ข้อเสนอแนะ ทำการสรุปประเด็น และวิเคราะห์หาความถี่ ร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

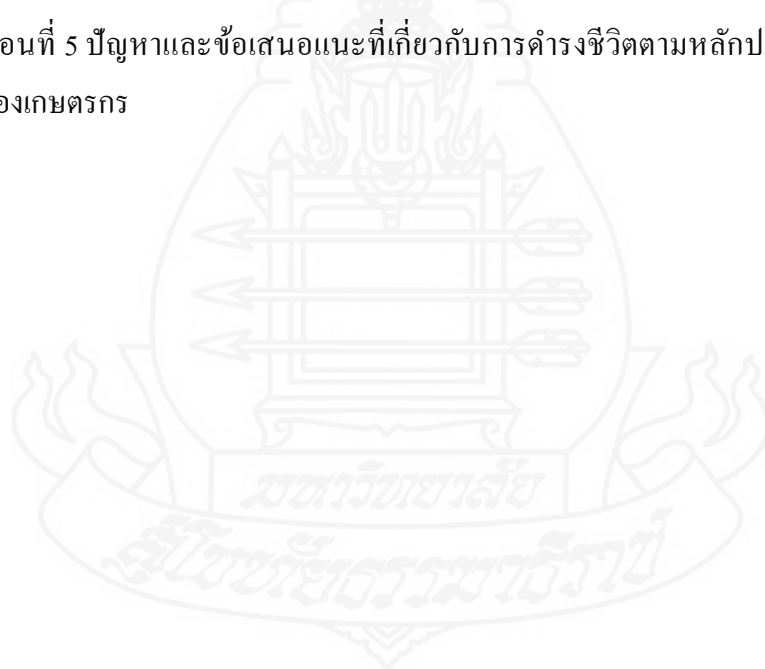
ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ผลการวิเคราะห์สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ปรากฏตามตารางที่ 4.1 ถึงตารางที่ 4.3 ดังนี้

ตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร

N = 100

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	71	71.0
หญิง	29	29.0
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	3	4.0
41 - 50	22	22.0
51 - 60	41	41.0
61 - 70	30	30.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	4	4.0
ค่าต่ำสุด = 40 ค่าสูงสุด = 84 $\mu = 56.33$ $\sigma = 9.070$		
3. ระดับการศึกษา		
ไม่ได้ศึกษา	7	7.0
ประถมศึกษา	41	41.0
มัธยมศึกษาตอนต้น	14	14.0
มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.)	23	23.0
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า (ปวส.)	6	6.0
ปริญญาตรี	7	7.0
ปริญญาตรีขึ้นไป	2	2.0
4. การประกอบอาชีพ		
4.1 อาชีพหลัก		
เกษตรกรรม	85	85.0
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	13	13.0
ธุรกิจส่วนตัว	1	1.0
ค้าขาย	1	1.0

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 100		
สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
4.2 อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เกษตรกรรม	15	15.0
ธุรกิจส่วนตัว	14	14.0
รับจ้างทั่วไป	70	70.0
ค้าขาย	31	31.0
4.3 จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน (คน)		
1	13	13.0
2	62	62.0
3	19	19.0
4	6	6.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 4 $\mu = 2.18$ $\sigma = 0.730$		
4.4 จำนวนแรงงานทางการเกษตรนอกครัวเรือน (คน)		
ไม่มี	75	75.0
1 - 2	21	21.0
3 - 4	3	3.0
5 - 6	1	1.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 5 $\mu = 2.00$ $\sigma = 1.041$		
4.5 ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	41	41.0
6 - 10	31	31.0
11 - 15	4	4.0
16 - 20	8	8.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	16	16.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 43 $\mu = 11.78$ $\sigma = 11.510$		

จากตารางที่ 4.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

เพศ เกษตรกรอำเภอจุน มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย คือ ร้อยละ 71.0 และร้อยละ 29.0 เป็นเพศหญิง

อายุ เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 41.0 อยู่ระหว่าง 51- 60 ปี รองลงมาได้แก่ ร้อยละ 30.0 อายุระหว่าง 61-70 ปี และร้อยละ 22.0 ที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี โดยมีอายุต่ำสุด 40 ปี สูงสุด 84 ปี และเฉลี่ย 56.33 ปี

ระดับการศึกษา เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 41.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมา ร้อยละ 23.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือ(ปวช.) และร้อยละ 14.0 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การประกอบอาชีพหลัก เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 85.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รองลงมา ร้อยละ 13.0 ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และ ร้อยละ 1.0 ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวและค้าขาย

การประกอบอาชีพรอง เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 70.0 ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป รองลงมา ร้อยละ 31.0 ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 15.0 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม

จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 62.0 มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน 2 คน รองลงมา ร้อยละ 19.0 มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน 3 คน และร้อยละ 13.0 มีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน 1 คน โดยมีจำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 4 คน และเฉลี่ย 2.18 คน

จำนวนแรงงานทางการเกษตรนอกครัวเรือน เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 75.0 ไม่มีแรงงานทางการเกษตรนอกครัวเรือน รองลงมา ร้อยละ 21.0 อยู่ระหว่าง 1 – 2 คน และร้อยละ 3.0 อยู่ระหว่าง 3 – 4 คน โดยมีจำนวนแรงงานนอกครัวเรือนต่ำสุด 1 คน สูงสุด 5 คน และเฉลี่ย 2.0 คน

ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 41.0 มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี รองลงมา ร้อยละ 31.0 อยู่ระหว่าง 6 – 10 ปี และ ร้อยละ 16.0 มีประสบการณ์มากกว่าหรือเท่ากับ 21 ปี ประสบการณ์เฉลี่ย 11.78 ปี

ตารางที่ 4.2 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร

			N = 100
	สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1.	รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	13	13.0
	50,001 - 100,000	34	34.0
	100,001 - 150,000	25	25.0
	150,001 - 200,000	6	6.0
	มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	22	22.0
ค่าต่ำสุด = 27,200 ค่าสูงสุด = 610,000 $\mu = 152,162.00$ $\sigma = 123,728.127$			
1.1	รายได้ในภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	37	37.0
	50,001 - 100,000	38	38.0
	100,001 - 150,000	8	8.0
	150,001 - 200,000	6	6.0
	มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	11	11.0
ค่าต่ำสุด = 10,000 ค่าสูงสุด = 400,000 $\mu = 101,036.00$ $\sigma = 92,571.285$			
1.2	รายได้นอกภาคการเกษตร (บาท/ปี)		
	ไม่มีรายได้นอกภาคการเกษตร	4	4.0
	มีรายได้นอกภาคการเกษตร	96	96.0
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	63	63.0
	50,001 - 100,000	22	22.0
	100,001 - 150,000	5	5.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 150,001	6	6.0	
ค่าต่ำสุด = 5,000 ค่าสูงสุด = 325,000 $\mu = 55,545.83$ $\sigma = 62,257.567$			
2	หนี้สินคงเหลือทั้งหมดของครัวเรือน (บาท)		
	2.1 หนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตร(บาท)		
	ไม่มีหนี้ในภาคการเกษตร	18	18.0
มีหนี้ในภาคการเกษตร	82	82.0	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100		
สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	28	28.0
50,001 - 100,000	14	14.0
100,001 - 150,000	5	5.0
150,001 - 200,000	5	5.0
200,001 - 250,000	5	5.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 250,001	25	25.0
ค่าต่ำสุด = 5,000 ค่าสูงสุด = 1,500,000 $\mu = 253,128.05$ $\sigma = 313,213.766$		
2.2 หนี้สินคงเหลือที่เกิดนอกภาคการเกษตร (บาท)		
ไม่มีหนี้สินนอกภาคการเกษตร	41	41.0
มีหนี้สินนอกภาคการเกษตร	59	59.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	32	32.0
50,001 - 100,000	8	8.0
100,001 - 150,000	3	3.0
150,001 - 200,000	7	7.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 200,001	9	9.0
ค่าต่ำสุด = 3,000 ค่าสูงสุด = 1,000,000 $\mu = 145,322.03$ $\sigma = 199,440.203$		
3. พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
3.1 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	28	28.0
11 - 20	36	36.0
21 - 30	18	18.0
31 - 40	7	7.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 41	11	11.0
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 108 $\mu = 22.00$ $\sigma = 17.875$		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100		
สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3.2 เข้าพื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
ไม่ได้เช่า	57	57.0
เช่า	43	43.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	13	13.0
11 - 20	21	21.0
21 - 30	3	3.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 31	6	6.0
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 61 $\mu = 19.22$ $\sigma = 17.230$		
3.3 พื้นที่ทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ไร่)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5	36	36.0
6 - 10	37	37.0
11 - 15	6	6.0
16 - 20	14	14.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 21	7	7.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 60 $\mu = 10.09$ $\sigma = 10.281$		
4. สภาพการผลิตทางการเกษตร (ไร่)		
4.1 ปลูกพืช		
ข้าว (ไร่)		
ไม่มี	11	11.0
มี	89	89
1- 10	46	46.0
11 - 20	25	25.0
21 - 30	10	10.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 31	8	8.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 105 $\mu = 14.27$ $\sigma = 13.634$		

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100		
สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม้ผล (ไร่)		
ไม่มี	32	32.0
มี	68	68.0
1 - 5	48	48.0
6 - 10	15	15.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 11	5	5.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 31 $\mu = 5.14$ $\sigma = 6.031$		
พืชไร่ (ไร่)		
ไม่มี	74	74.0
มี	26	26.0
1 - 5	19	19.0
6 - 10	5	5.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 11	2	2.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 16 $\mu = 4.69$ $\sigma = 3.917$		
พืชผัก (ไร่)		
ไม่มี	66	66.0
มี	34	34.0
1 - 2	28	28.0
3 - 4	3	3.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 5	3	3.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 7 $\mu = 1.68$ $\sigma = 1.430$		
ไม้ยืนต้น (ไร่)		
ไม่มี	81	81.0
มี	19	19.0
1 - 5	15	15.0
6 - 10	3	3.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100		
สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มากกว่าหรือเท่ากับ 11	1	1.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 27 $\mu = 4.68$ $\sigma = 6.056$		
4.2 ปศุสัตว์ (ตัว)		
สัตว์ปีก (ตัว)		
ไม่มี	20	20.0
มี	80	80.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	19	19.0
11 - 30	23	23.0
31 - 50	12	12.0
51 - 70	8	8.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 71	18	18.0
ค่าต่ำสุด = 4 ค่าสูงสุด = 300 $\mu = 50.98$ $\sigma = 54.491$		
หมู (ตัว)		
ไม่มี	89	89.0
มี	12	12.0
1 - 7	5	5.0
8 - 14	2	2.0
15 - 21	3	3.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 22	2	2.0
ค่าต่ำสุด = 1 ค่าสูงสุด = 50 $\mu = 16.18$ $\sigma = 15.848$		
โค/กระบือ (ตัว)		
ไม่มี	84	84.0
มี	16	16.0
1 - 5	6	6.0
6 - 10	7	7.0
มากกว่าหรือเท่ากับ 11	3	3.0

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

N = 100		
สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าต่ำสุด = 2 ค่าสูงสุด = 21 $\mu = 7.75$ $\sigma = 4.865$		
5. แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
ทุนส่วนตัว	82	82.0
ญาติพี่น้อง	8	8.0
ธ.ก.ส.	69	69.0
ธนาคารพาณิชย์	7	7.0
สหกรณ์การเกษตร	19	19.0
กองทุนต่างๆ	36	36.0
เพื่อนบ้าน	12	12.0

จากตารางที่ 4.2 สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

รายได้ของครัวเรือน เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 34.0 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 25.0 มีรายได้ของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท/ปี และร้อยละ 22.0 มีรายได้ของครัวเรือนมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาท/ปี โดยมีรายได้ต่ำสุด 27,200 บาท/ปี สูงสุด 610,000 บาท/ปี เฉลี่ย 152,162.00 บาท/ปี

รายได้ในภาคการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน มีรายได้ในภาคการเกษตรร้อยละ 38.0 อยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 37.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี และร้อยละ 11.0 มีรายได้ในภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาท/ปี โดยรายได้ในภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาท/ปี สูงสุด 325,000 บาท/ปี เฉลี่ย 101,036.00 บาท/ปี

รายได้นอกภาคการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 63.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 22.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี และร้อยละ 6.0 มีรายได้นอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 150,001 บาท/ปี โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาท/ปี สูงสุด 325,000 บาท/ปี เฉลี่ย 55,545.83 บาท/ปี

หนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 28.0 เหลือหนี้สินในภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท รองลงมา ร้อยละ 25.0 เหลือหนี้สินในภาค

การเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 250,001 บาท และร้อยละ 18.0 ไม่มีหนี้สินคงเหลือ โดยหนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตรต่ำสุด 5,000 บาท สูงสุด 1,500,000 บาท เฉลี่ย 253,128.05 บาท

หนี้สินคงเหลือที่เกิดนอกภาคการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 41.0 ไม่มีหนี้รอลงมา ร้อยละ 32.0 เหลือหนี้สินนอกภาคการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท และร้อยละ 9.0 เหลือหนี้สินนอกภาคการเกษตรมากกว่าหรือเท่ากับ 200,001 บาท โดยหนี้สินคงเหลือที่เกิดนอกภาคการเกษตรต่ำสุด 3,000 บาท สูงสุด 1,00,000 บาท เฉลี่ย 145,322.03 บาท

พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 36.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า อยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ รอลงมา ร้อยละ 28.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ และร้อยละ 18.0 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่าอยู่ระหว่าง 21 – 30 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่าต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 108 ไร่ เฉลี่ย 22.00 ไร่

เช่าพื้นที่ทำการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 57.0 ไม่ได้เช่า รอลงมา ร้อยละ 21.0 เช่าพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ และร้อยละ 13.0 เช่าพื้นที่ทำการเกษตรน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ โดยเช่าพื้นที่ทำการเกษตร ต่ำสุด 2 ไร่ สูงสุด 61 ไร่ เฉลี่ย 19.22 ไร่

พื้นที่ทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 37.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ รอลงมา ร้อยละ 36.0 มีพื้นที่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ไร่ และร้อยละ 14.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 16 – 20 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 60 ไร่ เฉลี่ย 10.09 ไร่

การปลูกพืช(ข้าว) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 46.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1 – 10 ไร่ รอลงมา ร้อยละ 25.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ และร้อยละ 11.0 ไม่มีพื้นที่ปลูกข้าว โดยการปลูกพืช(ข้าว) ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 105 ไร่ เฉลี่ย 14.27 ไร่

การปลูกพืช(ไม้ผล) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 48.0 0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ รอลงมา ร้อยละ 32.0 ไม่มีพื้นที่ปลูกไม้ผล และร้อยละ 15.0 0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ โดยการปลูกพืช(ไม้ผล) ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 31 ไร่ เฉลี่ย 5.14 ไร่

การปลูกพืช(พืชไร่) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 74.0 ไม่มีการปลูกพืชไร่ รอลงมา ร้อยละ 19.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ และร้อยละ 5.0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 6 – 10 ไร่ โดยการปลูกพืช(พืชไร่) ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 16 ไร่ เฉลี่ย 4.69 ไร่

การปลูกพืช(พืชผัก) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 66.0 ไม่มีการปลูกพืชผัก รอลงมา ร้อยละ 28.0 0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1 – 2 ไร่ โดยการปลูกพืช(พืชผัก) ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 7 ไร่ เฉลี่ย 1.68 ไร่

การปลูกพืช(ไม้ยืนต้น) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 81.0 ไม่มีการปลูกไม้ยืนต้น รองลงมา ร้อยละ 15.0 0 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 1 – 5 ไร่ โดยการปลูกพืช(ไม้ยืนต้น) ต่ำสุด 1 ไร่ สูงสุด 27 ไร่ เฉลี่ย 4.68 ไร่

การปลูกสัตว์ (สัตว์ปีก)) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 23.0 0 มีการเลี้ยงสัตว์ปีกอยู่ระหว่าง 11 – 30 ตัว รองลงมา ร้อยละ 20.0 ไม่มีการเลี้ยงสัตว์ปีก และร้อยละ 19.0 มีการเลี้ยงสัตว์ปีกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ตัว โดยการปลูกสัตว์ (สัตว์ปีก) ต่ำสุด 4 ตัว สูงสุด 300 ตัว เฉลี่ย 50.98 ตัว

การปลูกสัตว์ (หมู)) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 89.0 ไม่เลี้ยงหมู รองลงมา ร้อยละ 5.0 มีการเลี้ยงหมูอยู่ระหว่าง 5 – 7 ตัว และร้อยละ 3.0 มีการเลี้ยงหมูอยู่ระหว่าง 15 – 21 ตัว โดยการปลูกสัตว์ (หมู) ต่ำสุด 1 ตัว สูงสุด 50 ตัว เฉลี่ย 16.18 ตัว

การปลูกสัตว์ (โค/กระบือ)) เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 84.0 ไม่เลี้ยงโค กระบือ รองลงมา ร้อยละ 7.0 มีการเลี้ยงโค/กระบืออยู่ระหว่าง 6 – 10 ตัว และร้อยละ 6.0 มีการเลี้ยงโค/กระบืออยู่ระหว่าง 1 – 5 ตัว โดยการปลูกสัตว์ (โค กระบือ) ต่ำสุด 2 ตัว สูงสุด 21 ตัว เฉลี่ย 7.75 ตัว

แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 82.0 ใช้ทุนส่วนตัว รองลงมา ร้อยละ 69.0 ใช้แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธ.ก.ส) และร้อยละ 36.0 ใช้แหล่งเงินทุนจากกองทุนต่างๆ

ตารางที่ 4.3 สภาพสังคมของเกษตรกร

N = 100		
สภาพสังคมของเกษตรกร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การดำรงตำแหน่งทางสังคม		
1.1 ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน		
1.1.1 ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง	50	50.0
1.1.2 มีการดำรงตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	50	50.0
กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน	13	13.0
สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล	6	6.0
คณะกรรมการหมู่บ้าน	37	37.0
1.2 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร		
1.2.1 ไม่เป็น	71	71.0
1.2.2 เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)	29	29.0
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	29	29.0
กลุ่มเกษตรกร	24	24.0
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	7	7.0
กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.	66	66.0
สหกรณ์การเกษตร	28	28.0

จากตารางที่ 4.3 สภาพสังคมของเกษตรกรกร ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

การดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 50.0 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน รองลงมา ร้อยละ 37.0 ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และร้อยละ 13.0 ดำรงตำแหน่งกำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน

การเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร เกษตรกรอำเภอจุน ร้อยละ 71.0 ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร รองลงมา ร้อยละ 66.0 เป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส. และร้อยละ 29.0 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

2.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

N = 100

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		
		จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
1. ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง				
1.1 เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่ในระดับบุคคล เท่านั้น (เฉลี่ย: เศรษฐกิจพอเพียง มี 3 ระดับ คือ ระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับชุมชน)	ผิด	59	59.0	4
1.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป (เฉลี่ย: เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางที่สามารถปรับใช้ได้ทุกระดับ ทุกชนชั้น)	ผิด	77	77.0	2
1.3 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเองในครอบครัวโดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์ (เฉลี่ย:เน้นปลูกไว้บริโภค หากเหลือสามารถนำมาจำหน่ายได้)	ผิด	69	69.0	3
1.4 เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัธยาศัย ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ	ถูก	97	97.0	1
1.5 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล มีความพอเพียง ความพอดี ภายใต้ง่อนไขความรู้ คุณุณธรรม (เฉลี่ย:เศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี มีความพอประมาณ ภายใต้ง่อนไข ความรู้ และคุณธรรม)	ผิด	7	7.0	5
2. ด้านความพอประมาณ				
2.1 การทำบัญชีรับ – จ่าย เป็นเรื่องไม่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (เฉลี่ย:การทำบัญชี เพื่อเป็นการปรับลดการใช้จ่ายของตัวเอง ได้)	ผิด	74	74.0	3

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ประเด็นความรู้	เฉลี่ย	ตอบถูกต้อง		
		จำนวน	ร้อยละ	อันดับ
N = 100				
2.2 การลดต้นทุนในการทำการเกษตร โดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืช เศษฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ	ถูก	99	99.0	2
2.3 การปลูกในสิ่งที่กิน และกินในสิ่งที่ปลูก เป็นการนำหลักความพอประมาณ มาใช้ในการดำรงชีวิต	ถูก	72	72.0	4
2.4 การก่อก่อนที่ก่อให้เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	72	72.0	4
2.5 การทบทวนสิ่งที่ตัวเองทำหรือกำลังจะทำการประมาณตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	100	100.0	1
3. ด้านความมีเหตุผล				
3.1 ความมีเหตุผลสามารถทำได้โดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และลด ละ เลิกอบายมุข	ถูก	100	100.0	1
3.2 การศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร เป็นการนำหลักความมีเหตุผล มาใช้ในการตัดสินใจ	ถูก	96	96.0	3
3.3 การซื้อหอย ลอดเตอริ์ การเลี้ยงโชค ที่ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	42	42.0	5
3.4 ท่านร่วมสังสรรค์ ดื่มเหล้ากับเพื่อนบ้างตามความเหมาะสม ไม่ขัดต่อการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	79	79.0	4
3.5 เมื่อเกิดปัญหาต่างๆในครอบครัว การใช้เหตุผล สติปัญญา ช่วย ให้สามารถตัดสินใจอย่างรอบคอบได้	ถูก	100	100.0	1
4. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี				
4.1 การผลิตสินค้าหลายๆอย่าง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการทำการเกษตร	ถูก	93	93.0	4
4.2 การเล่นแชร์ เป็นการออมเงิน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (เฉลี่ย:การเล่นแชร์เป็นการพนันและมีความเสี่ยงสูง)	ผิด	97	97.0	3
4.3 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรืออนุรักษ์ประเพณีเดิมของหมู่บ้านเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับลูกหลาน	ถูก	100	100.0	1

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความรู้	เฉลย	ตอบถูกต้อง		อันดับ
		จำนวน	ร้อยละ	
4.4 การทำประกันชีวิต เป็นการลงทุนที่ฟุ่มเฟือย สิ้นเปลือง (เฉลย: การทำประกันชีวิตเป็นการลดความเสี่ยงที่อาจเกิดจากสิ่งที่ไม่คาดไม่ถึง และสามารถทำประกันได้ตามฐานะ)	ผิด	62	62.0	5
4.5 การเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้ความรักความอบอุ่น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม	ถูก	99	99.0	2
5. เจาะใจด้านความรู้				
5.1 การวางแผนศึกษาหาความรู้ก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นความรอบคอบ และระมัดระวัง ทำให้ไม่เสียเวลา แรงงาน และเงินทุน	ถูก	100	100.0	1
5.2 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน (เฉลย: การทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ต้องมาจากการทำประชาคมของคนในหมู่บ้าน/ชุมชน)	ผิด	68	68.0	3
5.3 การหาความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการศึกษาหาความรู้ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	87	87.0	2
6. เจาะใจด้านคุณธรรม				
6.1 การประกอบอาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแนวทางหนึ่งของการดำเนินชีวิตตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง	ถูก	100	100.0	1
6.2 การทำบุญตามประเพณีของชุมชน เป็นเรื่องสิ้นเปลือง ขัดกับหลักของเศรษฐกิจพอเพียง (เฉลย: การทำบุญสามารถทำได้ตามฐานะ)	ผิด	78	78.0	2

จากตารางที่ 4.4 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลการวิเคราะห์ เป็นดังนี้

ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เมื่อนำผลคะแนนมาพิจารณา พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากคำถามที่เกษตรกรอำเภอจุนตอบได้ถูกต้องมากที่สุด 4 อันดับแรก ร้อยละ 100.0 ได้แก่ การทบทวนสิ่งที่ตัวเองทำหรือกำลังจะทำการประเมินตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ความมีเหตุผลสามารถทำได้ โดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และลด ละ เลิกอบายมุข, เมื่อเกิดปัญหาต่างๆ ในครอบครัว การใช้เหตุผลสติปัญญา ช่วยให้อาจสามารถตัดสินใจอย่างรอบคอบได้, การประกอบอาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางหนึ่งของการดำเนินชีวิตตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง

ข้อที่เกษตรกรอำเภोजุน ตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล มีความพอเพียง ความพอดี ภายใต้งานไขความรู้ คู่คุณธรรม (ร้อยละ 7.0) การซื้อห่วย ลอตเตอรี่ การเสี่ยงโชค ที่ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ร้อยละ 42.0) เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่ในระดับบุคคล เท่านั้น (ร้อยละ 59.0)

ตารางที่ 4.5 สรุปความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

N = 100			
จำนวนข้อที่ตอบถูก (ข้อ)	ระดับความรู้	จำนวน (ราย)	ร้อยละ
1 – 5	น้อยที่สุด	0	0.0
6 - 10	น้อย	0	0.0
11 – 15	ปานกลาง	1	1.0
16 – 20	มาก	50	50.0
21 – 25	มากที่สุด	49	49.0
ค่าต่ำสุด 15 ค่าสูงสุด 25 μ 20.53 σ 2.129			

ตารางที่ 4.5 สรุปความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

ระดับความรู้ของเกษตรกรอำเภोजุน เมื่อนำผลจำนวนข้อที่ตอบถูกของเกษตรกรทั้งหมด มาพิจารณา พบว่า ส่วนมากมีระดับความรู้อยู่ระดับมาก ร้อยละ 50.00 โดยตอบถูก 16-20 ข้อ รองลงมาคือ มีระดับความรู้อยู่ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 49.00 ตอบถูก 21-25 ข้อ และมีระดับความรู้อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 1.00 ตอบถูก 11-15 ข้อ โดยมีจำนวนข้อที่ตอบถูกต่ำสุด 15 ข้อ สูงสุด 25 ข้อ และเฉลี่ย 20.53 ข้อ

2.2 แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

N = 100

ประเด็นแหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน/ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. บุคคล	-	-	-	-	-	3.06 (1.012)	ปานกลาง	1
1.1 เจ้าหน้าที่ ส่งเสริมการเกษตร	36 (36.0)	38 (38.0)	22 (22.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.06 (0.862)	มาก	1
1.2 เจ้าหน้าที่จาก กรมอื่น/กระทรวงอื่น	17 (17.0)	44 (44.0)	30 (30.0)	8 (8.0)	1 (1.0)	3.68 (0.886)	มาก	2
1.3 เจ้าหน้าที่ อบค./ เทศบาล	7 (7.0)	21 (21.0)	39 (39.0)	22 (22.0)	11 (11.0)	2.91 (1.074)	ปานกลาง	5
1.4 เจ้าหน้าที่ ภาคเอกชน	0 (0.0)	2 (2.0)	33 (33.0)	30 (30.0)	35 (35.0)	2.02 (0.876)	น้อย	8
1.5 ผู้นำชุมชน	9 (9.0)	30 (30.0)	39 (39.0)	16 (16.0)	6 (6.0)	3.20 (1.015)	ปานกลาง	3
1.6 ญาติพี่น้อง/ เพื่อนบ้าน	2 (2.0)	29 (29.0)	32 (32.0)	26 (26.0)	11 (11.0)	2.85 (1.029)	ปานกลาง	6
1.7 อาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	2 (2.0)	27 (27.0)	38 (38.0)	8 (8.0)	25 (25.0)	2.73 (1.171)	ปานกลาง	7
1.8 เจ้าของศูนย์ ศพก./ ศพก.เครือข่าย	9 (9.0)	25 (25.0)	40 (40.0)	9 (9.0)	17 (17.0)	3.00 (1.181)	ปานกลาง	4

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นแหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2. กลุ่ม / กิจกรรม	-	-	-	-	-	3.00 (1.059)	ปานกลาง	2
2.1 การศึกษาคูงาน/ พาร์มตัวอย่าง	11 (11.0)	31 (31.0)	41 (41.0)	9 (9.0)	8 (9.0)	3.28 (1.045)	ปานกลาง	2
2.2 การสัมมนา	6 (6.0)	21 (21.0)	33 (33.0)	24 (24.0)	16 (16.0)	2.77 (1.136)	ปานกลาง	4
2.3 การฝึกอบรมให้ ความรู้	17 (17.0)	38 (38.0)	34 (34.0)	10 (10.0)	1 (1.0)	3.60 (0.921)	มาก	1
2.4 การชมนิทรรศการ	2 (2.0)	12 (12.0)	40 (40.0)	26 (26.0)	20 (20.0)	2.50 (1.010)	น้อย	6
2.5 การแลกเปลี่ยน เรียนรู้	13 (13.0)	26 (26.0)	36 (36.0)	17 (17.0)	8 (8.0)	3.19 (1.116)	ปานกลาง	3
2.6 งานรณรงค์เทศกาล เกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	1	27	28	23	21	2.64 (1.124)	ปานกลาง	5
3. สื่อมวลชน						2.89 (0.976)	ปานกลาง	3
3.1 โทรทัศน์/โทรทัศน์ ดาวเทียม	8 (8.0)	46 (46.0)	39 (39.0)	5 (5.0)	2 (2.0)	3.53 (0.797)	ปานกลาง	1
3.2 วิทยุกระจายเสียง	4 (4.0)	11 (11.0)	43 (43.0)	24 (24.0)	18 (18.0)	2.59 (1.036)	น้อย	2
3.3 หอกระจายข่าว	4 (4.0)	16 (16.0)	31 (31.0)	30 (30.0)	19 (19.0)	2.56 (1.096)	น้อย	3
4. สื่อสิ่งพิมพ์	-	-	-	-	-	2.46 (0.999)	น้อย	5
4.1 หนังสือ	3 (3.0)	19 (19.0)	43 (43.0)	17 (17.0)	18 (18.0)	2.72 (1.064)	ปานกลาง	1

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นแหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูล (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4.2 หนังสือพิมพ์	3 (3.0)	5 (5.0)	41 (41.0)	23 (23.0)	28 (28.0)	2.32 (1.034)	น้อย	4
4.3 วารสาร	1 (1.0)	7 (7.0)	35 (35.0)	30 (30.0)	27 (27.0)	2.25 (0.968)	น้อย	5
4.4 ป้ายประชาสัมพันธ์	2 (2.0)	9 (9.0)	33 (33.0)	33 (33.0)	23 (23.0)	2.34 (0.997)	น้อย	3
4.5 แผ่นพับ (เอกสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์)	1 (1.0)	16 (16.0)	46 (46.0)	24 (24.0)	13 (13.0)	2.68 (0.931)	ปานกลาง	2
5. สื่อออนไลน์	-	-	-	-	-	2.49 (1.273)	น้อย	4
5.1 เว็บไซต์ (website)	11 (11.0)	17 (17.0)	17 (17.0)	23 (23.0)	32 (32.0)	2.52 (1.382)	น้อย	2
5.2 ยูทูป (Youtube)	7 (7.0)	23 (23.0)	24 (24.0)	16 (16.0)	30 (30.0)	2.61 (1.317)	ปานกลาง	1
5.3 เฟซบุ๊ก (Facebook)	5 (5.0)	10 (10.0)	31 (31.0)	22 (22.0)	32 (32.0)	2.34 (1.174)	น้อย	4
5.4 ไลน์ (Line)	8 (8.0)	15 (15.0)	26 (26.0)	20 (20.0)	31 (31.0)	2.49 (1.291)	น้อย	3
5.5 แอปพลิเคชัน (Application)	7 (7.0)	4 (4.0)	28 (28.0)	22 (22.0)	39 (39.0)	2.18 (1.201)	น้อย	5
เฉลี่ยทั้งหมด	-	-	-	-	-	2.78 (1.064)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.6 แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. แหล่งความรู้จากบุคคล โดยภาพรวมได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.06) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ค่าเฉลี่ย 4.06) และเจ้าหน้าที่จากกรมอื่น/กระทรวงอื่น (ค่าเฉลี่ย 3.68) ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 5 แหล่ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน (ค่าเฉลี่ย 3.20) เจ้าของศูนย์ศพก./ศพก.เครือข่าย (ค่าเฉลี่ย 3.00) เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล (ค่าเฉลี่ย 2.91) ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.85) และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.73)

2. แหล่งความรู้จากกลุ่ม/กิจกรรม โดยภาพรวมได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยรวม 3.00) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ การฝึกอบรมให้ความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.60) ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ การศึกษาดูงาน/ฟาร์มตัวอย่าง (ค่าเฉลี่ย 3.28) การสัมมนา (ค่าเฉลี่ย 2.77) งานรณรงค์เทศบาลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 2.64)

3. แหล่งความรู้จากสื่อสารมวลชน โดยภาพรวมได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.89) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับมาก 1 แหล่ง ได้แก่ โทรทัศน์/โทรทัศน์ดาวเทียม (ค่าเฉลี่ย 3.53) ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับน้อย 2 แหล่ง ได้แก่ วิทยุกระจายเสียง (ค่าเฉลี่ย 2.59) และหอกระจายข่าว (ค่าเฉลี่ย 2.56)

4. แหล่งความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์ โดยภาพรวมได้รับข้อมูลอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.46) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 แหล่ง ได้แก่ หนังสือ (ค่าเฉลี่ย 2.72) แผ่นพับ/เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.68) ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับน้อย จำนวน 3 แหล่ง ได้แก่ ป้ายประชาสัมพันธ์ (ค่าเฉลี่ย 2.34) หนังสือพิมพ์ (ค่าเฉลี่ย 2.32) และวารสาร (ค่าเฉลี่ย 2.25)

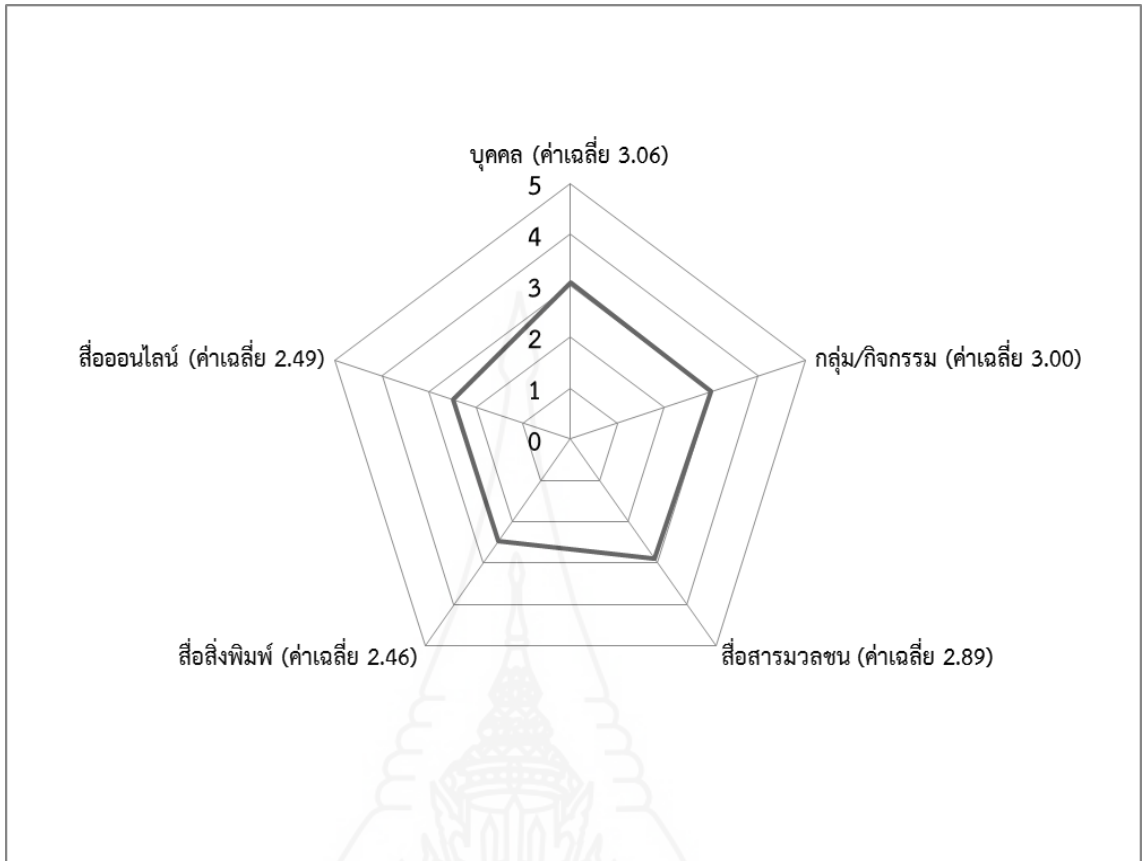
5. แหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ โดยภาพรวมได้รับข้อมูลอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.49) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 1 แหล่ง ได้แก่ ยูทูป(Youtube) (ค่าเฉลี่ย 2.61) ได้รับข้อมูลอยู่ในระดับน้อย จำนวน 4 แหล่ง ได้แก่ เว็บไซต์ (Website) (ค่าเฉลี่ย 2.52) ไลน์(Line) (ค่าเฉลี่ย 2.49) เฟซบุ๊ก(Facebook) (ค่าเฉลี่ย 2.34) แอปพลิเคชัน(Application) (ค่าเฉลี่ย 2.1

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งความรู้	μ	σ	ความหมาย	อันดับ
1. แหล่งความรู้จากบุคคล	3.06	1.012	ปานกลาง	1
2. แหล่งความรู้จากกลุ่ม/กิจกรรม	3.00	1.059	ปานกลาง	2
3. แหล่งความรู้จากสื่อสารมวลชน	2.89	0.976	ปานกลาง	3
4. แหล่งความรู้จากสื่อสิ่งพิมพ์	2.46	0.999	น้อย	5
5. แหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์	2.49	1.273	น้อย	4
รวม	2.78	1.064	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.7 สรุปแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

แหล่งความรู้เกษตรกรอำเภอจุน มีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็น บุคคล กลุ่ม/กิจกรรม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 2.78 ซึ่งแหล่งความรู้ที่เกษตรกรในอำเภอจุนได้รับ อันดับ 1 คือ แหล่งความรู้จากบุคคล อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.06 อันดับ 2 คือ แหล่งความรู้จากกลุ่ม/กิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 3.00 และอันดับ 3 แหล่งความรู้จากสื่อสารมวลชน อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 2.89 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.1 แผนผังใยแมงมุมแสดงระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของแต่ละแหล่งข้อมูล

หมายเหตุ

ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00	มีระดับการได้รับข้อมูลมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	มีระดับการได้รับข้อมูลมาก
ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	มีระดับการได้รับข้อมูลปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	มีระดับการได้รับข้อมูลน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	มีระดับการได้รับข้อมูลน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ดังนี้ N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. ด้านการลดรายจ่าย						4.47 (0.706)	มากที่สุด	1
1.1 การปลูกพืช เลี้ยง สัตว์ ไร่ ไร่นา ปลูกใน ครัวเรือน สามารถลด รายจ่ายได้	64 (64.0)	24 (24.0)	8 (8.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.56 (0.641)	มากที่สุด	1
1.2 การลด ละ เลิก อบายมุข เหล้า บุหรี่ การ พนัน สามารถลดรายจ่าย ในครัวเรือนได้	60 (60.0)	30 (30.0)	9 (9.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.49 (0.703)	มากที่สุด	2
1.3 การใช้พื้นที่ว่าง บริเวณ บ้าน หรือ ไร่ กระจ่าง/ภาชนะที่ทิ้งแล้ว มาปลูกผัก เป็นการลด รายจ่ายในครัวเรือน	44 (44.0)	46 (46.0)	9 (9.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.33 (0.682)	มากที่สุด	4
1.4 การปิดไฟเมื่อไม่ได้ ใช้ และการไม่เปิดน้ำทิ้ง ไว้ เป็นการลดรายจ่ายใน ครัวเรือนได้	60 (60.0)	35 (35.0)	1 (1.0)	2 (2.0)	2 (2.0)	4.49 (0.798)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2. ด้านการเพิ่มรายได้						3.94 (0.802)	มาก	4
2.1 การขายสินค้าออนไลน์ผ่านช่องทาง facebook หรือเว็บไซต์ (website) เป็นการเพิ่มรายได้	7 (7.0)	25 (25.0)	43 (43.0)	17 (17.0)	8 (8.0)	3.06 (1.013)	ปานกลาง	4
2.2 การขายสินค้าเกษตรในตลาดเกษตรกร ตลาดนัด หรือการขายส่ง เป็นการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว	42 (42.0)	42 (42.0)	15 (15.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.25 (0.744)	มากที่สุด	2
2.3 การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการเกษตร มาปรับใช้ในการทำการเกษตรในปัจจุบันเป็นการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	41 (41.0)	46 (46.0)	13 (13.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.28 (0.683)	มากที่สุด	1
2.4 การปรับปรุงพื้นที่การเกษตรให้เป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้และจำหน่ายสินค้าเกษตรให้ผู้สนใจ เป็นการเพิ่มรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน	36 (36.0)	48 (48.0)	13 (13.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.17 (0.766)	มาก	3

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3. ด้านการประหยัด						4.37 (0.776)	มากที่สุด	5
3.1 การขยับข้างซึ่งใจ ไม่ ซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น เป็น การประหยัด	54 (54.0)	34 (34.0)	10 (10.0)	0 (0.0)	2 (2.0)	4.38 (0.826)	มากที่สุด	3
3.2 การแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตร เป็นการ ถนอมอาหารไว้บริโภคใน ครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย และจำหน่ายเพื่อสร้าง รายได้	51 (51.0)	43 (43.0)	4 (4.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.43 (0.671)	มากที่สุด	1
3.3 การผลิตน้ำยาล้าง จาน ยาสระผม สบู่ไว้ใช้ เอง เป็นการประหยัดเงิน และเพิ่มรายได้	46 (46.0)	39 (39.0)	11 (11.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.27 (0.815)	มากที่สุด	4
3.4 การจัดสรรเงินเดือน หรือรายได้ เป็น 2 ส่วน ไว้ สำหรับใช้จ่ายและเก็บ ออม เป็น แนวทาง ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา ของเศรษฐกิจพอเพียง	54 (54.0)	35 (35.0)	7 (7.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.39 (0.790)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4. ด้านการเรียนรู้						4.40 (0.690)	มากที่สุด	6
4.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ วิธีการ เทคนิค ประสบการณ์ ในการทำภารกิจของคน ในชุมชน เป็นการเรียนรู้ตาม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	47 (47.0)	38 (38.0)	15 (15.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.32 (0.723)	มากที่สุด	4
4.2 การรวมกลุ่มและ เชื่อมโยงเครือข่าย เป็นการ เพิ่มโอกาสในการเรียนรู้มาก ขึ้น	52 (52.0)	41 (41.0)	7 (7.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.45 (0.626)	มากที่สุด	2
4.3 การสืบทอดภูมิปัญญา ท้องถิ่น เป็นอีกหนึ่งการ เรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	49 (49.0)	40 (40.0)	11 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.38 (0.678)	มากที่สุด	3
4.4 การลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ ประสบความสำเร็จมากที่สุด	57 (57.0)	35 (35.0)	5 (5.0)	3 (43.0)	0 (0.0)	4.46 (0.731)	มากที่สุด	1
5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน						4.46 (0.684)	มากที่สุด	2
5.1 การผลิตปุ๋ยหมักจาก เศษฟาง เศษใบไม้ มูลวัว เป็น การใช้ทรัพยากร ธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและ ยั่งยืน	62 (62.0)	32 (32.0)	3 (3.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.53 (0.703)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า ทำ ฝาย การรักษาพันธุ์กรรมพืช สัตว์ ทำให้เกิดความยั่งยืน	58 (58.0)	36 (36.0)	3 (3.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.49 (0.703)	มากที่สุด	3
5.3 การประชุมหารือ ตกลงใน การ ร่วม กัน ใช้ ทรัพยากรธรรมชาติของคนใน ชุมชน เป็นสิ่งจำเป็น	40 (40.0)	50 (50.0)	10 (10.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.30 (0.644)	มากที่สุด	5
5.4 การรณรงค์งดเผาขยะ ต่อ ซึ่ง เพื่อลดปัญหาหมอกควันการ ไถกลบเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน และเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	75 (75.0)	19 (19.0)	3 (3.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.66 (0.685)	มากที่สุด	1
5.5 การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เป็นการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อ บริหาร จัด การ ทรัพยากรธรรมชาติ และ สิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืน	45 (45.0)	44 (44.0)	9 (9.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.32 (0.685)	มากที่สุด	4
6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน						4.41 (0.658)	มากที่สุด	3
6.1 คนในครอบครัว ควรรักกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่ที่นำมาหา กิน	61 (61.0)	33 (33.0)	5 (5.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.54 (0.642)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นความคิดเห็น	ระดับความคิดเห็น (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
6.2 การแบ่งปันผลผลิต ทางการเกษตรให้เพื่อนบ้าน เป็นการสร้างสังคมที่ดี	41 (41.0)	51 (51.0)	7 (7.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.32 (0.649)	มากที่สุด	4
6.3 การสอนงานบ้านงาน เรือนให้กับลูกในบ้าน เป็น ความเอื้ออารีที่แม่มีต่อลูก	51 (51.0)	38 (38.0)	11 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40 (0.682)	มากที่สุด	2
6.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคน ในชุมชนเป็นการสร้างเครือข่าย เพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	51 (51.0)	38 (38.0)	11 (11.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.40 (0.682)	มากที่สุด	2
เฉลี่ยทั้งหมด	-	-	-	-	-	4.34 (0.719)	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.8 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร
ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. **ด้านการลดรายจ่าย** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.47) เมื่อพิจารณา
แยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

2. **ด้านการเพิ่มรายได้** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.94) เมื่อพิจารณาแยก
รายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้าน
การเกษตร มาปรับใช้ในการทำการเกษตรในปัจจุบัน เป็นการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ครัวเรือนใช้
เทคโนโลยีที่เหมาะสมรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย 4.28) การ
ขายสินค้าเกษตรในตลาดเกษตรกรตลาดนัดหรือการขายส่งเป็นการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว
(ค่าเฉลี่ย 4.25)

3. **ด้านการประหยัด** โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.37) เมื่อพิจารณา
แยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

4. ด้านการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

5. ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.46) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

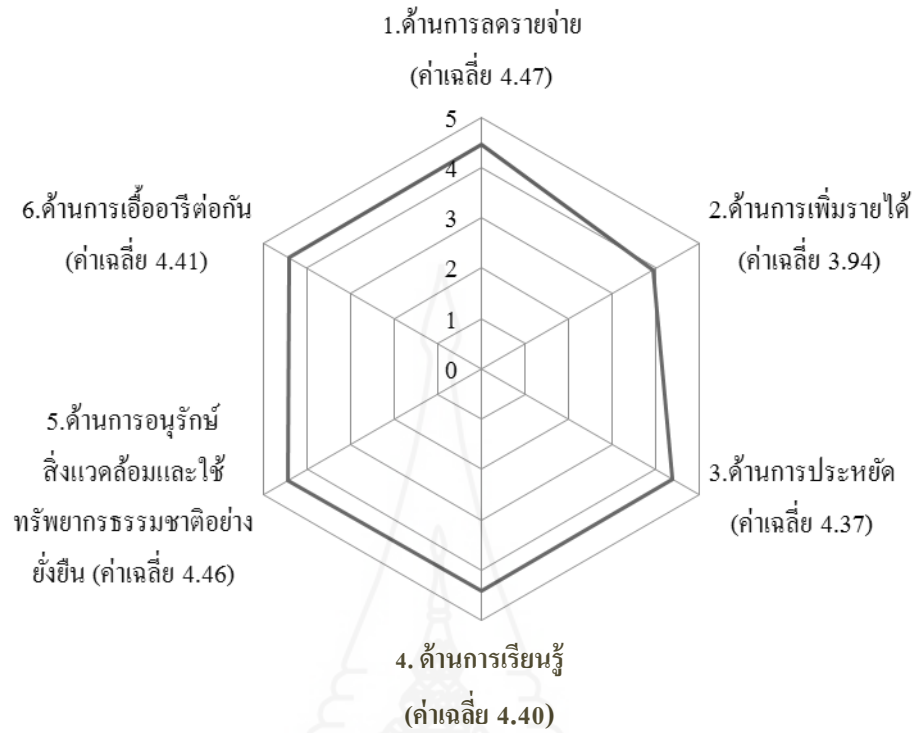
6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

ตารางที่ 4.9 สรุปความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ความคิดเห็น	μ	σ	ความหมาย	อันดับ
1.ด้านการลดรายจ่าย	4.47	0.706	มากที่สุด	1
2.ด้านการเพิ่มรายได้	3.94	0.802	มาก	6
3.ด้านการประหยัด	4.37	0.776	มากที่สุด	5
4.ด้านการเรียนรู้	4.40	0.690	มากที่สุด	4
5.ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน	4.46	0.684	มากที่สุด	2
6.ด้านการเอื้ออารีต่อกัน	4.41	0.658	มากที่สุด	3
รวม	4.34	0.719	มากที่สุด	

ตารางที่ 4.9 สรุปแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

เกษตรกรอำเภอจุน แสดงความคิดเห็นทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการลดรายจ่าย ด้านการเพิ่มรายได้ ด้านการประหยัด ด้านการเรียนรู้ ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนและด้านการเอื้ออารีต่อกัน ในภาพรวมทั้งหมด อยู่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.34 ซึ่งประเด็นความคิดเห็นที่เกษตรกรอำเภอจุนเห็นด้วยมากที่สุด อันดับ 1 ด้านการลดรายจ่าย (ค่าเฉลี่ย 4.47) อันดับ 2 ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย 4.46) และอันดับ 3 ด้านการเอื้ออารีต่อกัน (ค่าเฉลี่ย 4.41) ตามลำดับ

ภาพที่ 4.2 แผนผังไขว้แมงมุมแสดงระดับความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

หมายเหตุ	ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00	มีระดับความเห็นด้วยมากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20	มีระดับความเห็นด้วยมาก
	ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40	มีระดับความเห็นด้วยปานกลาง
	ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60	มีระดับความเห็นด้วยน้อย
	ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80	มีระดับความเห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ดังนี้

N = 100

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. หลัก: การพึ่งตนเอง						3.99 (0.894)	มาก	6
1.1 ใช้เงินทุนของตนเอง	39 (39.0)	20 (20.0)	33 (33.0)	8 (8.0)	0 (0.0)	3.90 (1.020)	มาก	4
1.2 ใช้แรงงานภายในครัวเรือน	45 (45.0)	46 (46.0)	8 (8.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.35 (0.672)	มากที่สุด	1
1.3 ใช้อุปกรณ์เครื่องมือของตนเอง	44 (44.0)	42 (42.0)	11 (11.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.27 (0.777)	มากที่สุด	2
1.4 ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายเงินของตัวเอง	20 (20.0)	25 (25.0)	32 (32.0)	19 (19.0)	4 (4.0)	3.38 (1.126)	มาก	5
1.5 วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง	38 (38.0)	33 (33.0)	26 (26.0)	3 (3.0)	0 (0.0)	4.06 (0.874)	มาก	3
2. หลัก : ความพอมีพอกิน	-	-	-	-	-	4.08 (0.854)	มาก	5
2.1 เรียนรู้ (ฝึก) อาชีพทางการเกษตรอย่างหลากหลาย	29 (29.0)	50 (50.0)	19 (19.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.06 (0.750)	มาก	3
2.2 เน้นผลิตพืชหรือสัตว์ที่ครัวเรือนต้องการบริโภค (ปลูก/เลี้ยงในสิ่งที่อยากกิน)	39 (39.0)	29 (29.0)	21 (21.0)	11 (11.0)	0 (0.0)	3.96 (1.024)	มาก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
2.3 เน้นบริโภคอาหารที่ ครัวเรือนสามารถผลิตได้ (กินใน สิ่งที่ปลูก/เลี้ยง ได้)	42 (42.0)	40 (40.0)	11 (11.0)	6 (6.0)	1 (1.0)	4.16 (0.918)	มาก	1
2.4 เผื่อแผ่แก่ญาติต่อเพื่อนบ้าน	33 (33.0)	49 (49.0)	17 (17.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.14 (0.725)	มาก	2
3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)	-	-	-	-	-	4.19 (0.871)	มาก	4
3.1 ลดรายจ่ายด้วยการปลูก พืชหรือเลี้ยงสัตว์เพื่อบริโภคใน ครัวเรือน (ประหยัดเงิน)	49 (49.0)	44 (44.0)	6 (6.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.41 (0.653)	มากที่สุด	2
3.2 เพิ่มรายได้ด้วยการปลูก พืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่สามารถ จำหน่ายได้ง่าย	38 (38.0)	36 (36.0)	22 (22.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.08 (0.872)	มาก	3
3.3 ไม่เล่นการพนัน	64 (64.0)	28 (28.0)	4 (4.0)	2 (2.0)	2 (2.0)	4.50 (0.835)	มากที่สุด	1
3.4 ออมเงินอย่างต่อเนื่อง	32 (32.0)	30 (30.0)	28 (28.0)	4 (4.0)	6 (6.0)	3.78 (1.124)	มาก	4
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ	-	-	-	-	-	4.44 (0.709)	มากที่สุด	1
4.1 ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะ กับเงิน ทุน / แรงงาน หรือ ศักยภาพของตนเอง (อย่าทำเกิน ตัว)	45 (45.0)	38 (38.0)	13 (13.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.24 (0.830)	มากที่สุด	6
4.2 ไม่จัดงานบุญแข่งขันกัน (แต่งงาน – บวช ฯลฯ)	55 (55.0)	30 (30.0)	11 (11.0)	4 (4.0)	0 (0.0)	4.36 (0.835)	มากที่สุด	4
4.3 ไม่สร้างบ้านเพื่ออวดบารมี กัน	61 (61.0)	34 (34.0)	3 (3.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.54 (0.658)	มากที่สุด	2

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
4.4 ไม่ซื้อรถ/ซื้อสิ่งของอวด ร่ำอวดรวยแข่งกัน	57 (57.0)	39 (39.0)	2 (2.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.51 (0.643)	มากที่สุด	3
4.5 พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ (สันโดษ)	68 (68.0)	28 (28.0)	3 (3.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.63 (0.597)	มากที่สุด	1
4.6 หลีกเลี้ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่ จำเป็น	45 (45.0)	48 (48.0)	6 (6.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.36 (0.689)	มากที่สุด	4
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน	-	-	-	-	-	4.28 (0.769)	มากที่สุด	3
5.1 พิจารณาเรื่องของเหตุ และผลใน ทุกเรื่องจนเป็น พื้นฐานของจิต	37 (37.0)	44 (44.0)	16 (16.0)	2 (2.0)	1 (1.0)	4.14 (0.829)	มาก	4
5.3 ทำอาชีพการเกษตรแบบ ผสมผสานเน้นการทำเกษตร แบบปลอดภัย/อินทรีย์	50 (50.0)	38 (38.0)	12 (12.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.38 (0.693)	มากที่สุด	1
5.4 รู้จักยับยั้งชั่งใจในการ กระทำที่อาจก่อให้เกิดความ เสี่ยง (ฝึกการไม่ตามใจตนเอง)	45 (45.0)	40 (40.0)	14 (14.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.29 (0.743)	มากที่สุด	2
5.5 มีการออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) ออมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร)	43 (43.0)	41 (41.0)	16 (16.0)	0 (0.0)	0 (0.0)	4.27 (0.723)	มากที่สุด	3
6. หลัก : ความมีคุณธรรม	-	-	-	-	-	4.43 (0.725)	มากที่สุด	2
6.1 ไม่โลกเอาแต่ประโยชน์ ส่วนตัว	47 (47.0)	41 (41.0)	11 (11.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.34 (0.714)	มากที่สุด	5
6.2 ไม่ลัทธิขโมย	78 (78.0)	11 (11.0)	8 (8.0)	2 (2.0)	1 (1.0)	4.63 (0.800)	มากที่สุด	1

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นการปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ (จำนวน / ร้อยละ)					μ (σ)	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
6.3 ปลุกเมตตาคิดให้กับ ตนเอง (ไม่พยายามของแวง /ไม่เบียดเบียน/ให้อภัย)	51 (51.0)	40 (40.0)	7 (7.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.40 (0.711)	มากที่สุด	4
6.4 รับผิดชอบต่อชนิตตาม สิทธิของตัวเอง	58 (58.0)	34 (34.0)	6 (6.0)	2 (2.0)	0 (0.0)	4.48 (0.703)	มากที่สุด	3
6.5 ความอ่อนน้อมถ่อมตน	61 (61.0)	28 (28.0)	10 (10.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.49 (0.718)	มากที่สุด	2
6.6 สำรวมตนอยู่ในกรอบ ของศีล 5 หรือคำสอนใน ศาสนาต่างๆ (เหตุดี)	39 (39.0)	48 (48.0)	12 (12.0)	1 (1.0)	0 (0.0)	4.25 (0.702)	มากที่สุด	6
รวม	-	-	-	-	-	4.24 (0.804)	มาก	

จากตารางที่ 4.10 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกร ปรากฏผลวิเคราะห์ ดังนี้

1. **หลัก: การพึ่งตนเอง** โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) เมื่อ
พิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ใช้แรงงาน
ภายในครัวเรือน (ค่าเฉลี่ย 4.35) ใช้อุปกรณ์เครื่องมือของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.27) ระดับการปฏิบัติอยู่
ในระดับมาก 3 ประเด็น ได้แก่ วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 4.06) ใช้
เงินทุนของตนเอง (ค่าเฉลี่ย 3.90) ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวาง
แผนการใช้จ่ายเงินของตัวเอง (ค่าเฉลี่ย 3.38)

2. **หลัก : ความพอมีพอกิน** โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ยรวม
4.08) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกประเด็น

3. **หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)** โดยภาพรวมการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) เมื่อ
พิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่เล่น
การพนัน (ค่าเฉลี่ย 4.50) การลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน

(ประหยัดเงิน) (ค่าเฉลี่ย 4.41) ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ เพิ่มรายได้ด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่สามารถจำหน่ายได้ง่าย (ค่าเฉลี่ย 4.08) ไม่เล่นการพนัน (ค่าเฉลี่ย 4.50)

4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.44) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ประเด็น ได้แก่ ทำอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานเน้นการทำเกษตรแบบปลอดภัย/อินทรีย์ (ค่าเฉลี่ย 4.38) สามารถปฏิเสธคำชักชวนที่อาจไปในทางที่เสี่ยงหรือในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้ (ค่าเฉลี่ย 4.34) รู้จักยับยั้งชั่งใจในการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง (ฝึกการไม่ตามใจตนเอง) (ค่าเฉลี่ย 4.29) มีการออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) ออมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร) (ค่าเฉลี่ย 4.27) ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ พิจารณาเรื่องของเหตุและผลในทุกเรื่องจนเป็นพื้นฐานของจิต (ค่าเฉลี่ย 4.14)

6. หลัก : ความมีคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.43) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น

โดยสรุป ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้ ตารางที่ 4.11 สรุประดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นปฏิบัติ	μ	σ	ความหมาย	อันดับ
1.หลัก: การพึ่งตนเอง	3.99	0.894	มาก	6
2.หลัก : ความพอมีพอกิน	4.08	0.854	มาก	5
3.หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)	4.19	0.871	มาก	4
4.หลัก : ความรู้จักพอประมาณ	4.44	0.709	มากที่สุด	1
5.หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน	4.28	0.769	มากที่สุด	3
6.หลัก : ความมีคุณธรรม	4.43	0.725	มากที่สุด	2
รวม	4.24	0.804	มากที่สุด	

ตารางที่ 4.11 สรุประดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า

เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ หลัก: การพึ่งตนเอง หลัก : ความพอมีพอกิน หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน) หลัก : ความรู้จักพอประมาณ หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน หลัก : ความมีคุณธรรม ในภาพรวมทั้งหมด อยู่ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมด 4.24 ซึ่งประเด็นที่เกษตรกรปฏิบัติมากที่สุด อันดับ 1 คือ หลัก : ความรู้จักพอประมาณ (ค่าเฉลี่ย 4.44) อันดับ 2 หลัก : ความมีคุณธรรม(ค่าเฉลี่ย 4.43) และ อันดับ 3 หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน(ค่าเฉลี่ย 4.28) ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร

5.1 ปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร

ตารางที่ 4.12 ผลการวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ดังนี้

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรง (จำนวน / ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง	-	-	-	-	-	2.89 (1.131)	ปานกลาง	2
1.1 เงินทุนไม่เพียงพอ	27 (27.0)	38 (38.0)	26 (26.0)	2 (2.0)	7 (7.0)	3.76 (1.093)	มาก	1
1.2 ขาดความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนความคิดและการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	8 (8.0)	34 (34.0)	17 (17.0)	17 (17.0)	24 (24.0)	2.85 (1.336)	ปานกลาง	3
1.3 มีการคัดค้านไม่เห็นด้วยจากคนในครอบครัว/เพื่อนบ้าน	0 (0.0)	16 (16.0)	26 (26.0)	19 (19.0)	39 (39.0)	2.19 (1.125)	น้อย	5

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรง (จำนวน / ร้อยละ)					μ σ	ความ หมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
1.4 การทำบัญชีครัวเรือนไม่ ต่อเนื่อง	4 (4.0)	19 (19.0)	43 (43.0)	15 (15.0)	19 (19.0)	2.74 (1.097)	ปานกลาง	4
1.5 ขาดความรู้และแหล่ง ความรู้ในเรื่องการผลิตพืช/ปศุ สัตว์/ประมง	5 (5.0)	19 (19.0)	47 (47.0)	18 (18.0)	11 (11.0)	2.89 (1.004)	ปานกลาง	2
2. หลัก : ความพอมือพอกิน	-	-	-	-	-	2.84 (1.113)	ปานกลาง	3
2.1 ขาดการฝึกฝนเรียนรู้ด้าน การเกษตรที่หลากหลาย	2 (2.0)	26 (26.0)	39 (39.0)	28 (28.0)	5 (5.0)	2.92 (0.907)	ปานกลาง	3
2.2 ขาดการวางแผน เพาะปลูก/ปศุสัตว์/ประมง	4 (4.0)	33 (33.0)	27 (27.0)	27 (27.0)	9 (9.0)	2.96 (1.063)	ปานกลาง	2
2.3 ขาดแคลนแหล่งน้ำที่ทำ การเกษตรที่เพียงพอต่อการ บริโภค	13 (13.0)	22 (22.0)	28 (28.0)	18 (18.0)	19 (19.0)	2.92 (1.300)	ปานกลาง	3
2.4 ไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ทางการค้า	15 (15.0)	25 (25.0)	27 (27.0)	29 (29.0)	4 (4.0)	3.18 (1.132)	ปานกลาง	1
2.5 ขาดการเกื้อกูลช่วยเหลือ กันจากเพื่อนบ้าน	5 (5.0)	9 (9.0)	22 (22.0)	29 (29.0)	35 (35.0)	2.20 (1.163)	น้อย	5
3. หลัก : พอมือพอใช้ (เงิน)	-	-	-	-	-	3.32 (1.146)	ปานกลาง	1
3.1 ไม่สามารถผลิตพืช/ปศุ สัตว์/ประมง ที่หลากหลายได้	7 (7.0)	18 (18.0)	36 (36.0)	18 (18.0)	21 (21.0)	2.72 (1.190)	ปานกลาง	5
3.2 ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการ จำหน่ายเพื่อสร้างรายได้	7 (7.0)	26 (26.0)	35 (35.0)	17 (17.0)	15 (15.0)	2.93 (1.148)	ปานกลาง	4
3.3 รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ขาดเงินทุนหมุนเวียน	19 (19.0)	26 (26.0)	32 (32.0)	18 (18.0)	5 (5.0)	3.36 (1.133)	ปานกลาง	3

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรง (จำนวน / ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
3.4 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต	40 (40.0)	22 (22.0)	28 (28.0)	6 (6.0)	4 (4.0)	3.88 (1.131)	มาก	1
3.5 ขาดการแปรรูปผลผลิต ทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า	34 (34.0)	22 (22.0)	29 (29.0)	13 (13.0)	2 (2.0)	3.73 (1.127)	มาก	2
4. หลัก : ความรู้จัก พอประมาณ	-	-	-	-	-	2.41 (1.164)	น้อย	5
4.1 ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยง ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นได้	11 (11.0)	27 (27.0)	31 (31.0)	11 (11.0)	20 (20.0)	2.98 1.279	ปานกลาง	3
4.2 ยังมีการผลิตที่ต้องอาศัย เงินทุน/แรงงาน/เทคโนโลยี จากภายนอก มากไป	15 (15.0)	25 (25.0)	39 (39.0)	14 (14.0)	7 (7.0)	3.27 1.100	ปานกลาง	2
4.3 ยังมีการจัดงานบุญงาน บวชเพื่อสร้างชื่อเสียง	3 (3.0)	7 (7.0)	13 (13.0)	14 (14.0)	63 (63.0)	1.73 1.118	น้อยที่สุด	5
4.4 ขาดการวิเคราะห์และ ทบทวนตนเองในด้านความ พอประมาณ	1 (1.0)	10 (10.0)	38 (38.0)	20 (20.0)	25 (25.0)	2.54 1.176	น้อย	4
4.5 ยังไม่สามารถลดหนี้สินที่ มีอยู่เดิมได้	18 (18.0)	20 (20.0)	43 (43.0)	10 (10.0)	9 (9.0)	3.28 1.147	ปานกลาง	1
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี	-	-	-	-	-	2.36 (1.189)	น้อย	4
5.1 ยังไม่มีการออมเงิน ออม ดิน ออมน้ำ และออมมิตร	10 (10.0)	17 (17.0)	24 (24.0)	20 (20.0)	29 (29.0)	2.59 (1.334)	น้อย	2
5.2 ยังไม่สามารถปฏิเสธคำ ชักชวนไปในทางที่เสี่ยงไม่ได้	6 (6.0)	7 (7.0)	19 (19.1)	21 (21.0)	47 (47.0)	2.04 (1.222)	น้อย	5
5.3 ขาดการยังยั้งใจในการ กระทำที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง	7 (7.0)	8 (8.0)	13 (13.0)	30 (30.0)	42 (42.0)	2.08 (1.228)	น้อย	4

ตารางที่ 4.12 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรง (จำนวน / ร้อยละ)					μ σ	ความหมาย	อันดับ
	5	4	3	2	1			
5.4 คนในครอบครัว ยังไม่ เข้าใจการดำรงชีวิตตามหลัก ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	5 (5.0)	10 (10.0)	25 (25.0)	28 (28.0)	32 (32.0)	2.28 (1.164)	น้อย	3
5.5 คนในชุมชน ขาดการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น	6 (6.0)	11 (11.0)	52 (52.0)	19 (19.0)	12 (12.0)	2.80 (0.995)	ปานกลาง	1
6. หลัก : ความมีคุณธรรม	-	-	-	-	-	2.06 (1.176)	น้อย	6
6.1 ขาดจิตสำนึกในการ ผลิต/ปศุสัตว์/ประมง โดยมีกร ใช้สารเคมีในปริมาณมาก	6 (6.0)	9 (9.0)	33 (33.0)	22 (22.0)	30 (30.0)	2.39 (1.180)	น้อย	1
6.2 ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ในการประกอบอาชีพ	5 (5.0)	4 (4.0)	18 (18.0)	22 (22.0)	51 (51.0)	1.90 (1.142)	น้อย	4
6.3 เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนตัว มากกว่าประโยชน์ ส่วนรวม	5 (5.0)	7 (7.0)	15 (15.0)	14 (14.0)	59 (59.0)	1.85 (1.209)	น้อย	5
6.4 ไม่สำรวมตนให้อยู่ใน กรอบของศีล 5 หรือคำสอนใน ศาสนาต่างๆ	5 (5.0)	2 (2.0)	19 (19.0)	33 (33.0)	41 (41.0)	1.97 (1.068)	น้อย	3
6.5 การผลิตยังมีผลกระทบ ต่อสิ่งแวดล้อมและใช้ ทรัพยากรธรรมชาติที่มาก เกินไป	5 (5.0)	16 (16.0)	13 (13.0)	23 (23.0)	43 (43.0)	2.17 (1.280)	น้อย	2
รวม	-	-	-	-	-	2.65 (1.153)	ปานกลาง	

จากตารางที่ 4.12 ระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ปรากฏผลกาวิเคราะห์ ดังนี้

1. หลัก : การพึ่งตนเอง โดยภาพรวมระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.89) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า มีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ เงินทุนไม่เพียงพอ (ค่าเฉลี่ย 3.76) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ขาดความรู้ และแหล่งความรู้ในเรื่องการผลิตพืช/ ปศุสัตว์/ประมง (ค่าเฉลี่ย 2.89) ขาดความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนความคิดและการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 2.85) และ การทำบัญชีครัวเรือนไม่ต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 2.74)

2. หลัก : ความพอมีพอกิน โดยภาพรวมระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ทางการค้า (ค่าเฉลี่ย 3.18) ขาดการวางแผน เพาะปลูก/ปศุสัตว์/ประมง (ค่าเฉลี่ย 2.96) ขาดการฝึกฝนเรียนรู้ด้านการเกษตรที่หลากหลาย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.92) ขาดแคลนแหล่งน้ำ ที่ทำการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริโภค (ค่าเฉลี่ย 2.92) ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับน้อย 1 ประเด็น คือ ขาดการเกื้อกูลช่วยเหลือกันจากเพื่อนบ้าน (ค่าเฉลี่ย 2.20)

3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน) โดยภาพรวมระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับมาก 2 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต (ค่าเฉลี่ย 3.88) และขาดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เพื่อเพิ่มมูลค่า (ค่าเฉลี่ย 3.73)

4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ โดยภาพรวมระดับความรุนแรงอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า ระดับความรุนแรงอยู่ในระดับปานกลาง 3 ประเด็น ได้แก่ ยังไม่สามารถลดหนี้สินที่มีอยู่เดิมได้ (ค่าเฉลี่ย 1.147) ยังมีการผลิตที่ต้องอาศัย เงินทุน/แรงงาน/เทคโนโลยีจากภายนอก มากจนเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.27) ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยง ค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นได้ (ค่าเฉลี่ย 2.98)

5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.36) เมื่อพิจารณาแยกรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 1 ประเด็น ได้แก่ คนในชุมชนขาดการ อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ยรวม 2.80) ส่วนประเด็นอื่นๆอยู่ในระดับน้อย

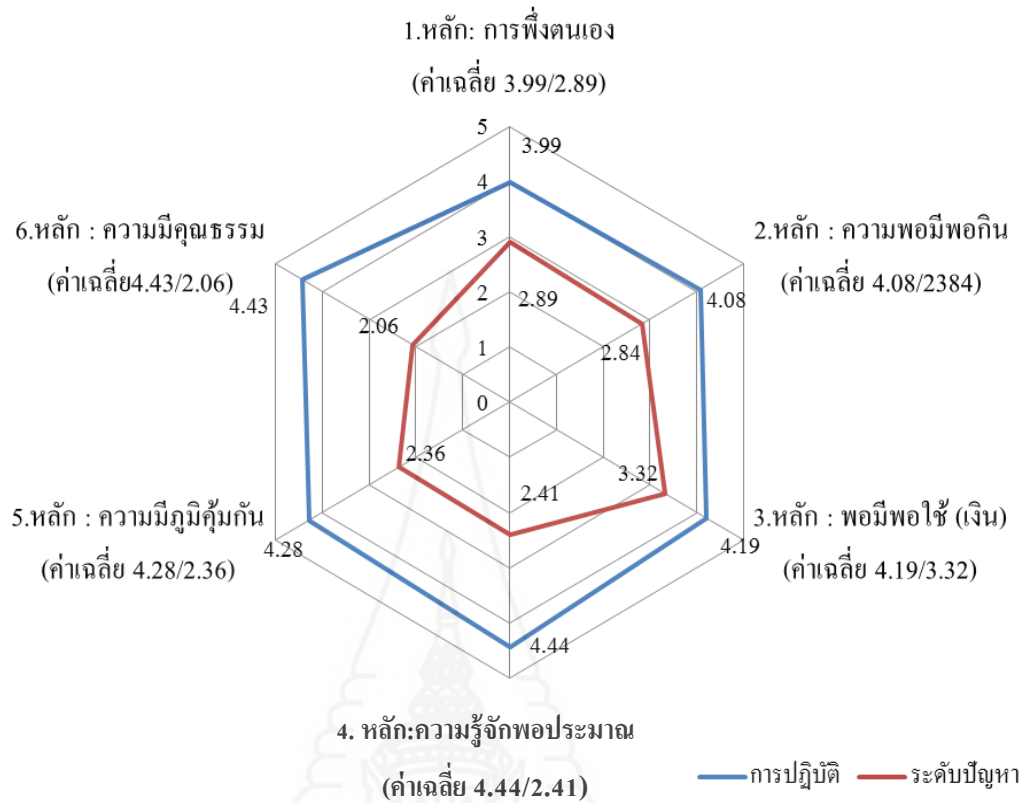
6. หลัก : ความมีคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ยรวม 2.06) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกประเด็น

ตารางที่ 4.13 สรุประดับความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ปราบกฏผลกาวิเคราะห์ ดังนี้

ประเด็นปัญหา	μ	σ	ความหมาย	อันดับ
1.หลัก: การพึ่งตนเอง	2.89	1.131	ปานกลาง	2
2.หลัก : ความพอมีพอกิน	2.84	1.113	ปานกลาง	3
3.หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)	3.32	1.146	ปานกลาง	1
4.หลัก : ความรู้จักพอประมาณ	2.41	1.164	น้อย	5
5.หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน	2.36	1.189	น้อย	4
6.หลัก : ความมีคุณธรรม	2.06	1.176	น้อย	6
รวม	2.65	1.153	ปานกลาง	

ตารางที่ 4.13 สรุประดับความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า

เกษตรกรอำเภอจุน ประสบปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ หลัก: การพึ่งตนเอง หลัก : ความพอมีพอกิน หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน) หลัก : ความรู้จักพอประมาณ หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน หลัก : ความมีคุณธรรม ในภาพรวมทั้งหมด มีความรุนแรงอยู่ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยรวม 2.65 ซึ่งประเด็นความรุนแรงที่เกษตรกรอำเภอจุนประสบมากที่สุด อันดับ 1 หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน) ร้อยละ 3.32 อันดับ 2 หลัก: การพึ่งตนเอง ร้อยละ 2.89 และอันดับ 3 หลัก : ความพอมีพอกิน ร้อยละ 2.84 ตามลำดับ

ภาพที่ 4.3 แผนผังไขว้แมงมุมสรุประดับการปฏิบัติและระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

หมายเหตุ :

- ค่าเฉลี่ย 4.20 - 5.00 มีระดับการปฏิบัติ/ระดับปัญหามากที่สุด
- ค่าเฉลี่ย 3.41 - 4.20 มีระดับการปฏิบัติ/ระดับปัญหามาก
- ค่าเฉลี่ย 2.61 - 3.40 มีระดับการปฏิบัติ/ระดับปัญหาปานกลาง
- ค่าเฉลี่ย 1.81 - 2.60 มีระดับการปฏิบัติ/ระดับปัญหาน้อย
- ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.80 มีระดับการปฏิบัติ/ระดับปัญหาน้อยที่สุด

จากภาพที่ 4.3 สรุประดับการปฏิบัติและระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปรากฏผลการวิเคราะห์ ดังนี้

1. **หลัก : การพึ่งตนเอง** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.99) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.89)

2. **หลัก : ความพอมือพอกิน** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.08) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.84)

3. **หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.19) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 3.32)

4. **หลัก : ความรู้จักพอประมาณ** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.44) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.41)

5. **หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.28) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.36)

6. **หลัก : ความมีคุณธรรม** พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.33) และมีระดับความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.06)

5.2 ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

N = 100

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง			
- ควรส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการฝึกอาชีพ	10	10.0	5
- ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง	5	5.0	8
2. หลัก : ความพอมีพอกิน			
- ควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเก็บอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พื้นเมือง	13	13.0	3
3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)			
- ภาครัฐควรมีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร	20	20.0	1
- ควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	17	17.0	2
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ			
- ควรให้เจ้าหน้าที่บัญชีหรือครูบัญชีอาสาดูแลติดตามให้คำแนะนำ	9	9.0	6

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

N = 100

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ	อันดับ
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี			
- ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม	9	9.0	6
6. หลัก : ความมีคุณธรรม			
- ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไป	13	13.0	3

จากตารางที่ 4.14 ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร พบว่า

1. **หลัก : การพึ่งตัวเอง** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 20.0 เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการฝึกอาชีพ รองลงมาร้อยละ 5.0 เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆได้ด้วยตัวเอง

2. **หลัก : ความพอมีพอกิน** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.0 เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้เกษตรกรให้มีการเก็บอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พื้นเมือง

3. **หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 20.0 เสนอแนะว่าภาครัฐควรมีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร รองลงมาร้อยละ 17.0 เสนอแนะว่าควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

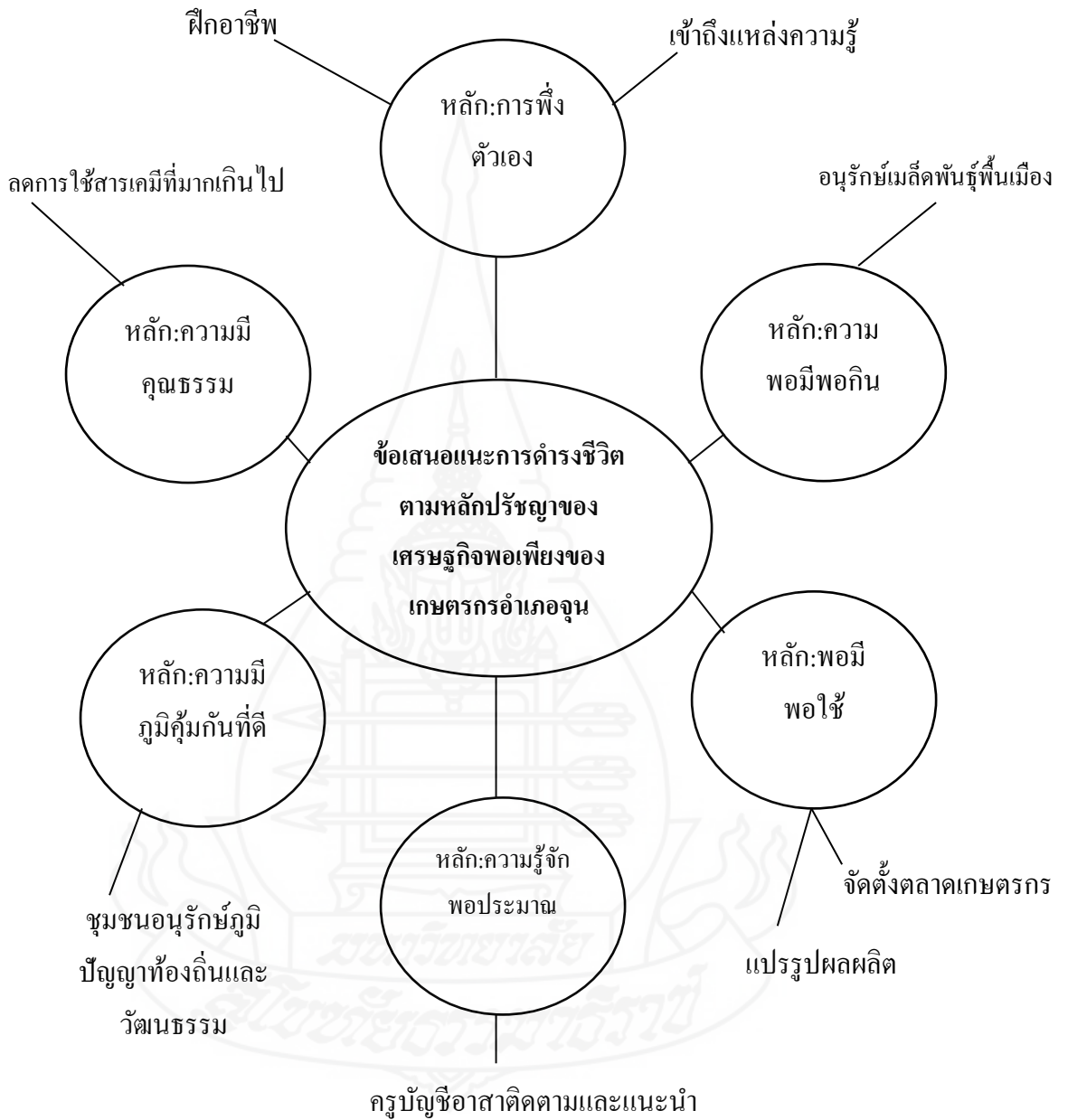
4. **หลัก : ความรู้จักพอประมาณ** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 9.0 เสนอแนะว่าควรให้เจ้าหน้าที่บัญชีหรือครูบัญชีอาสาดูแลติดตามให้คำแนะนำ

5. **หลัก : ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 9.0 เสนอแนะว่า ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรม

6. **หลัก : ความมีคุณธรรม** พบว่า เกษตรกรร้อยละ 13.0 เสนอแนะว่าควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไป

โดยข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร สูงที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ภาครัฐควรมีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร (ร้อยละ 20.0) รองลงมาคือ ควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร (ร้อยละ 17.0) และควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลด

การใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไป (ร้อยละ 13.0) สามารถสรุปข้อเสนอแนะของเกษตรกรอำเภอจุน ได้ดังภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4 ข้อเสนอแนะในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร อำเภोजุน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้เสนอประเด็นสำคัญ จำแนกออกเป็น 3 ส่วน คือ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร 2) ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร 3) ความคิดเห็นที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร 4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร 5) ปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภोजุน จังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) โดยศึกษาจากประชากรเกษตรกรในโครงการ “5 ประสาน สืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ถวายในหลวง” อำเภोजุน จังหวัดพะเยา โดยทำการสัมภาษณ์ประชากรทั้งหมด 100 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด ซึ่งแบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 5 ตอน ก่อนนำแบบสัมภาษณ์ไปใช้ได้ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อพิจารณา ตรวจสอบความถูกต้อง และให้คำแนะนำแก้ไข เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน หลังจากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence, IOC) ซึ่งได้ค่า IOC = 0.95 และทำการทดสอบแบบสัมภาษณ์ โดยการนำแบบสัมภาษณ์ไปทำการทดสอบ (pretest) กับเกษตรกรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มในการวิจัยจำนวน 30 ราย ในพื้นที่อำเภอง และนำผลการสัมภาษณ์ไปทดสอบหาค่าความเชื่อถือได้ (reliability consistency) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (coefficient of alpha หรือ cronbach's alpha) โดยค่า Cronbach's alpha ในแต่ละตอน ได้ค่าสัมประสิทธิ์ระหว่าง 0.87 - 0.95 ซึ่งถือว่าแบบ

สัมภาษณ์มีความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับสูงมาก สามารถนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลได้ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย (μ) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (σ)

1.3 ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาปัจจัยสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ความคิดเห็นระดับการปฏิบัติตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีสิ่งที่น่าสนใจมาอภิปรายผล ดังนี้

1.3.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มากกว่าครึ่งเป็นเพศชาย อายุอยู่ระหว่าง 51-60 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา

เกษตรกรอำเภอจุนประกอบอาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลัก อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป มีจำนวนแรงงานทางการเกษตร เฉลี่ย 2.18 คน

เกษตรกรอำเภอจุน มีประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี

สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่า โดยรวมรายได้ของครัวเรือน เฉลี่ย 152,162.00 บาท/ปี ซึ่งรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากภาคการเกษตร เฉลี่ย 101,036.00 บาท/ปี หนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตร เฉลี่ย 253,128.05 บาท หนี้สินคงเหลือที่เกิดนอกภาคการเกษตร เฉลี่ย 145,322.03 บาท พื้นที่ทำเกษตรของตนเอง/ไม่เสียค่าเช่า เฉลี่ย 22.00 ไร่ โดยแบ่งพื้นที่การเกษตร ดังนี้ ข้าว เฉลี่ย 14.27 ไร่ ไม้ผล เฉลี่ย 5.14 ไร่ พืชไร่ เฉลี่ย 4.69 ไร่ พืชผัก เฉลี่ย 1.68 ไร่ ไม้ยืนต้น เฉลี่ย 4.68 ไร่ การเลี้ยงสัตว์ปีก เฉลี่ย 50.98 ตัว หมู เฉลี่ย 16.18 ตัว โคกระบือ เฉลี่ย 7.75 ตัว แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร ส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัวและแหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์

สภาพสังคมของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรอำเภอจุน ไม่ได้ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน และหนึ่งในสาม ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร แต่เกษตรกรบางส่วนยังคงเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.

1.3.2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

1) ความรู้ของเกษตรกรอำเภอจุน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และมีส่วนน้อยอยู่ในระดับปานกลาง

2) เกษตรกรมีแหล่งข้อมูลและระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่ม/กิจกรรม สื่อสารมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาแหล่งความรู้แต่ละประเภท พบว่า ได้รับความรู้จากแหล่งบุคคล จากกลุ่ม/กิจกรรม จากสื่อสารมวลชน ตามลำดับ

1.3.3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

เกษตรกรอำเภอจุน มีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด คือ ด้านการลดรายจ่าย รองลงมา ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

1.3.4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ระดับการปฏิบัติที่เกษตรกรอำเภอจุน ปฏิบัติมากที่สุด คือ หลักการพึ่งตนเอง หลักความมีภูมิคุ้มกัน และหลักความมีคุณธรรม

1.3.5 ความรุนแรงของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

ในภาพรวมทั้งหมด อยู่ระดับปานกลาง ซึ่งระดับความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรในอำเภอจุนมากที่สุด คือ หลักพอมีพอใช้ (เงิน) หลักการพึ่งตนเองและหลักความพอมีพอกิน

13.6 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

1) หลักการพึ่งตนเอง ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรได้รับการฝึกอาชีพและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ได้ด้วยตัวเอง

2) หลักความพอมีพอกิน ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการเก็บอนุรักษ์เมล็ดพันธุ์พื้นเมือง เพื่อขยายพันธุ์ไว้บริโภคในครัวเรือน

3) หลักพอมีพอใช้ (เงิน) ภาครัฐควรมีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร เพื่อให้เกษตรกรได้จำหน่ายผลผลิต และควรส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรให้มากขึ้น

4) หลักความรู้จักพอประมาณ ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรมีการทำบัญชีครัวเรือน บัญชีฟาร์มอย่างสม่ำเสมอ และให้เจ้าหน้าที่บัญชีหรือครูบัญชีอาสาดูแลติดตามให้คำแนะนำ

5) หลักความมีภูมิคุ้มกัน ควรมีการส่งเสริมให้คนในชุมชนอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม

6) หลักความมีคุณธรรม ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไป โดยส่งเสริมการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนสารเคมี และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำอย่างสม่ำเสมอ

2. อภิปรายผล

2.1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า

2.1.1 *สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล* เกษตรกรเพศชายส่วนใหญ่เป็นผู้นำครัวเรือนและมีโอกาสในการได้รับการศึกษาค่อนข้างน้อย ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญา แดร์สัจ (2550, น.49) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 50.08 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา กัณตินี แวนะ (2550, น.57) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียงกรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 41 – 50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

เกษตรกรอำเภอจุนประกอบอาชีพหลักเป็นเกษตรกร อาชีพรอง รับจ้างทั่วไป มีจำนวนแรงงานทางการเกษตร เฉลี่ย 2.18 คน เนื่องจากสมาชิกในครัวเรือนไม่อยู่บ้าน กำลังศึกษาและประกอบอาชีพนอกครัวเรือน มีประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีประสบการณ์น้อยกว่าหรือเท่ากับ 5 ปี เป็นเพราะว่าเกษตรกรเริ่มปรับเปลี่ยนการทำเกษตรของตนเองโดยการนำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ซึ่งสอดคล้องกับ สนิท หิรัญพิพัฒน์พงศ์ (2550, น.117) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์ในการดำเนินชีวิต : กรณีศึกษากลุ่มอาชีพสหกรณ์บ้านใหม่สามัคคี ตำบลแม่สุก อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง พบว่า มีการประกอบอาชีพหลัก คือ ทำการเกษตร อาชีพรอง คือ รับจ้างทั่วไป มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 4 คน จำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันเล็กน้อย

2.1.2 *สภาพเศรษฐกิจของเกษตรกร* รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้จากภาคการเกษตร มีหนี้สินคงเหลือที่เกิดในภาคการเกษตร เนื่องจากเกษตรกรมีความต้องการในการกู้ยืมเงินเพื่อใช้เป็นทุนในการเกษตร เช่น การซื้อที่ดิน การซื้ออุปกรณ์การเกษตร ปัจจัยการผลิต เป็นต้น หนี้สินคงเหลือที่เกิดนอกภาคการเกษตรอาจเกิดจากการกู้ยืมเงินเพื่อเป็นค่าใช้จ่าย ค่าการศึกษาบุตร ค่ารถ

เป็นต้น เกษตรกรมีการแบ่งพื้นที่การเกษตร ดังนี้ ข้าว ไม้ผล พืชไร่ พืชผัก ไร่ ไม้ยืนต้น ไร่ การเลี้ยง สัตว์ปีก ตัว หมู โคกระบือ จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีการจัดสรรพื้นที่ทำการเกษตรที่หลากหลายและเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร ส่วนใหญ่ใช้ทุนส่วนตัวและแหล่งเงินทุน จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ซึ่งสอดคล้องกับ กัณตินี แวนโธ (2550, น.57) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้ การเกษตรพอเพียง กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรมีรายได้จากการทำการเกษตรเฉลี่ย 101,544.2 บาท/ปี ปรัชญา แตรสังข์ (2550, น.49) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า มี แหล่งเงินทุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพเฉลี่ย 25.99 ไร่

2.1.3 สภาพสังคมของเกษตรกร เกษตรกรอำเภอจุนไม่ได้ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำ ชุมชน และหนึ่งในสาม ดำรงตำแหน่งคณะกรรมการหมู่บ้าน เพราะเกษตรกรไม่มีความรู้และไม่มี เวลาในการปฏิบัติงานในหน้าที่ผู้นำชุมชน แต่เกษตรกรบางส่วนเป็นคณะกรรมการของหมู่บ้าน และ สมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส. เพราะเกษตรกรมีความจำเป็นในการกู้ยืมเงินเพื่อใช้ในการเกษตรและ คราวเรือน ซึ่งแตกต่างจากกานดา เต๊ะ ชันหมาก (2552, น.121) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับ พฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี พบว่า ร้อยละ 21.1 ดำรงตำแหน่งกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สารวัตรกำนัน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน รองลงมา ร้อย ละ 16.4 คือ อาสาสมัครต่างๆ

เกษตรกรส่วนใหญ่ ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร เพราะเกษตรกรยังไม่ ตระหนักถึงประโยชน์ในการรวมกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากกัณตินี แวนโธ (2550, น.57) ได้ทำการศึกษา เรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในศูนย์เรียนรู้การเกษตร พอเพียง กรุงเทพมหานคร พบว่า เกษตรกรมากกว่าหนึ่งในสามเล็กน้อย เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

2.2 ความรู้ และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

2.2.1 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นั้น ข้อที่เกษตรกรตอบผิดมากที่สุด 3 อันดับแรก คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล มีความพอเพียง ความพอดี ภายใต้งู้นไขความรู้ คู่คุณธรรม การซื่อ หาย ลอตเตอรี่ การเสี่ยงโชค ที่ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง และเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่ใน ระดับบุคคลเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรขาดความรู้ในเรื่องหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยเฉพาะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักการ แนวคิด ที่ถูกต้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.2 จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรในอำเภोजุน มีแหล่งความรู้และระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารทั้งที่เป็นบุคคล กลุ่ม/กิจกรรม สื่อมวลชน สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์ ภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะแหล่งความรู้สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อออนไลน์พบว่าอยู่ในระดับน้อย หากพิจารณาจากอายุเฉลี่ยของเกษตรกรพบว่ามียุเฉลี่ย 56.33 ปี นั้น อาจจะเป็นไปได้ว่า เกษตรกรยังไม่สามารถเข้าถึง สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อออนไลน์ดังกล่าวได้ สื่อสารมวลชน ซึ่งแตกต่างจาก ศีลวัต ศรีสวัสดิ์ (2552, น.101) ทำการศึกษาเรื่อง ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขต กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด คือ สื่อโทรทัศน์

2.3 ความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรอำเภोजุนมีความคิดเห็นที่เห็นด้วยมากที่สุด ในหลายๆด้าน คือ ด้านการลดรายจ่าย รองลงมา ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติ อย่างยั่งยืน ซึ่งอาจเพราะสภาพเศรษฐกิจปัจจุบันมีการใช้จ่ายเกินความจำเป็น เกษตรกรจึงมีความเห็นว่าจำเป็นต้องมีการลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ในด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน เกษตรกรมีความคิดเห็นว่า ควรมีการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า เพื่อให้ลูกหลานได้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติสืบต่อไป เมื่อพิจารณาเป็นข้อๆ ในแต่ละด้านพบว่า หัวข้อด้านการเพิ่มรายได้ ในประเด็นการขายสินค้าออนไลน์ ผ่านช่องทาง facebook หรือเว็บไซต์ (website) เป็นการเพิ่มรายได้ เกษตรกรเห็นด้วยในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่า เกษตรกรยังไม่ยอมรับการขายสินค้าแบบตลาดออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ สิทธิ ชันดิกุล (2555, น. 108 – 109) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า ระดับความคิดเห็น ในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนอยู่ในระดับเห็นด้วย (ค่าเฉลี่ย 3.88) เมื่อพิจารณาตามรายด้านพบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นในการประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับเห็นด้วย

2.4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรอำเภोजุน มีระดับการปฏิบัติที่สูดอันดับ 1 คือ หลัก : ความรู้จักพอประมาณ อันดับ 2 หลัก : ความมีคุณธรรมและอันดับ 3 หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน อาจเป็นเพราะเกษตรกรพอใจในสิ่งที่ตัวเองมี หลีกเลียงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะกับเงินทุน/แรงงาน เกษตรกรจำเป็นจะต้องมีคุณธรรมในการดำรงชีวิตประกอบ

อาชีพและมีภูมิคุ้มกันในการใช้เหตุผลตัดสินใจ ปฏิเสธ ยับยั้งซึ่งใจตนเองอยู่เสมอ เมื่อพิจารณาเป็นข้อๆ ในแต่ละด้านพบว่า หลัก: การพึ่งตนเอง ในประเด็นทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายเงินของตัวเอง เกษตรกรมีการปฏิบัติในระดับมากแต่อยู่ในระดับต่ำกว่าประเด็นอื่น อาจเป็นไปได้ว่าเกษตรกรยังมีข้อจำกัดในการทำบัญชีครัวเรือนที่ต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับสิทธิ์ ชันติกุล (2555, น. 160) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร พบว่า การปฏิบัติในกิจกรรมในระดับบุคคลและครัวเรือนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.5 ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรอำเภอจุน มีระดับความรุนแรงมากที่สุด อันดับ 1 หลัก : พอมิพอใช้ (เงิน) อันดับ 2 หลัก: การพึ่งตนเอง และอันดับ 3 หลัก : ความพอมิพอกิน เมื่อพิจารณาเป็นข้อๆ ในแต่ละด้านพบว่า หลัก : การพึ่งตัวเอง ในประเด็นเงินทุนไม่เพียงพอ และ หลัก : พอมิพอใช้ (เงิน) ในประเด็นที่ผลผลิตทางการเกษตรไม่มีตลาดรองรับผลผลิตและขาดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า ซึ่งเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก อาจเป็นไปได้ว่า เกษตรกรมีการผลิตสินค้าแต่ไม่มีตลาดรองรับ อีกทั้งไม่มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่า ส่งผลกระทบต่อรายได้ที่จะนำมาลงทุนในฤดูกาลต่อไป

2.6 สรุประดับการปฏิบัติและระดับปัญหาเกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรอำเภอจุนมีระดับการปฏิบัติและระดับความรุนแรงของปัญหา พบว่า หลัก : ความมีคุณธรรม หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน และหลัก : ความรู้จักพอประมาณ เมื่อมีการปฏิบัติ ในระดับที่มากขึ้น จะทำให้ระดับความรุนแรงของปัญหาน้อยลง อาจเป็นไปได้ว่าเมื่อเกษตรกรมีการปฏิบัติและพัฒนาด้านจิตใจ มีความพอใจในสิ่งที่ตนมี จึงทำให้ลดความอยากได้ออกมามีของตนเองลงได้

ส่วนการปฏิบัติในหลัก : การพึ่งตนเอง หลัก : พอมิพอใช้ (เงิน) และหลัก : ความพอมิพอกิน พบว่า เมื่อมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากขึ้นแต่ระดับปัญหายังอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่าเกษตรกรยังจำเป็นต้องใช้เงินในการทำการเกษตร การใช้จ่ายในครัวเรือนที่ต้องอาศัยเงินในการแลกเปลี่ยน ตลอดจนการขาดการทำบัญชีครัวเรือนที่ต่อเนื่อง ส่งผลให้บริหารจัดการค่าใช้จ่ายของครอบครัวไม่เพียงพอ

2.7 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า เกษตรกรต้องการให้มีการจัดตั้งตลาดเกษตรกร การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ลดการใช้สารเคมีในปริมาณที่มากเกินไป อาจเป็นไปได้ว่าเกษตรกรเข้าใจปัญหาและต้องการแก้ไขให้ดีขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

- 1) ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ควรมีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อสร้างเครือข่ายช่วยเหลือและดำเนินกิจกรรมให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิต
- 2) ด้านความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรมีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะแหล่งความรู้จากสื่อออนไลน์ และสื่อสิ่งพิมพ์
- 3) ด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรเรียนรู้การตลาดสินค้าออนไลน์ ผ่านช่องทาง facebook หรือเว็บไซต์ (website)
- 4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรมีการฝึกทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายเงินของตัวเองอย่างต่อเนื่อง
- 5) ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร ควรเน้นในเงินทุนของตนเองเป็นอันดับแรก ผลผลิตสินค้าเกษตรที่มีความหลากหลายและมีตลาดรองรับ อีกทั้งควรมีการแปรรูปผลผลิตสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่า
- 6) ควรมีการจัดตั้งตลาดชุมชน ลดการใช้สารเคมี ในปริมาณที่มากเกินไป

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

- 1) ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ควรมีการส่งเสริมการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อจดทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนและสนับสนุนกลุ่มให้พัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าต่อไป
- 2) ด้านความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรส่งเสริมทั้งด้านความรู้ การเข้าถึงแหล่งความรู้ และสนับสนุนปัจจัยการผลิตที่จำเป็น

3) ด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรส่งเสริมการจำหน่ายสินค้าผ่านตลาดสินค้าออนไลน์ ผ่านช่องทาง facebook หรือเว็บไซต์ (website)

4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรมีการส่งเสริมให้มีการทำบัญชีครัวเรือน แนะนำและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง

5) ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร ควรส่งเสริมเงินทุนเพื่อการเกษตรให้แก่เกษตรกรที่มีความตั้งใจ ส่งเสริมการทำเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้น

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อยุทธศาสตร์ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ พบว่า

1) ด้านสภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร ควรส่งเสริมให้เกิดเกษตรกรรุ่นใหม่ (Young Smart Farmer) การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

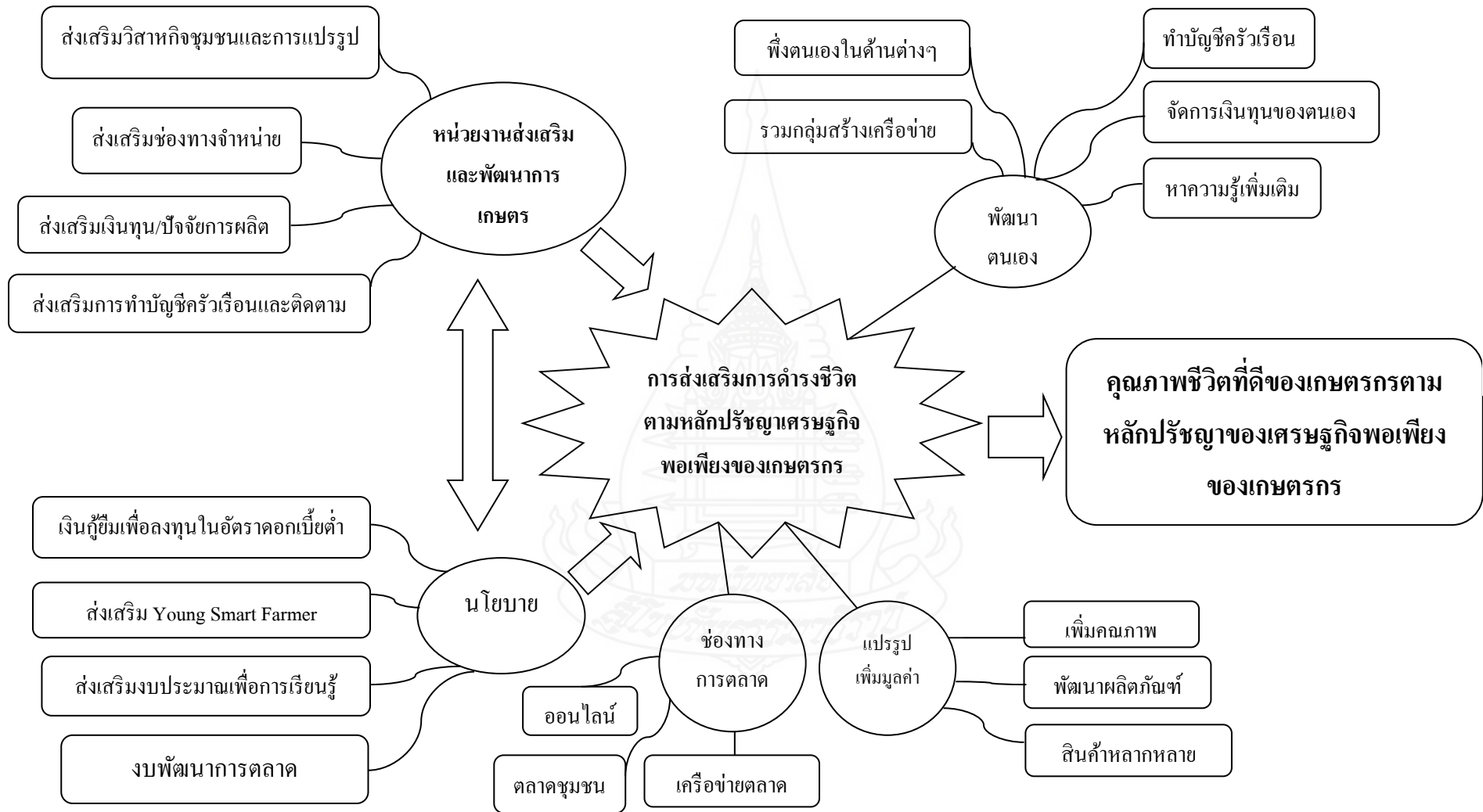
2) ด้านความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรมีงบประมาณส่งเสริมให้เกษตรกรเข้ารับการอบรม ศึกษาดูงานฟาร์มตัวอย่าง ศูนย์เรียนรู้ที่ประสบความสำเร็จ

3) ด้านความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ควรมีงบประมาณในการส่งเสริมการทำตลาดออนไลน์ การใช้เทคโนโลยี การโฆษณา เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้ทันกับยุค 4.0

4) ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจของเกษตรกร ควรมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชี การให้ความรู้ การฝึกปฏิบัติจริง และติดตามการทำบัญชีครัวเรือนอย่างต่อเนื่อง

5) ปัญหาที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของเกษตรกร ควรมีนโยบายสนับสนุนเงินทุนกู้ยืมให้แก่เกษตรกรเพื่อผลิต แปรรูป ตลอดจนสนับสนุนปัจจัยการผลิตตามความต้องการของกลุ่มเกษตรกร เช่น งบประมาณปรับพื้นที่ให้เป็นโคกหนองนาโมเดล

6) ควรมีงบประมาณจัดตั้งตลาดชุมชนเกษตรปลอดภัย/เกษตรอินทรีย์ งบประมาณจัดอบรมให้ความรู้ในการใช้สารชีวภัณฑ์ทดแทนการใช้สารเคมี

ภาพที่ 5.1 สรุปข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร

3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาประชากรกลุ่มต่างๆ นอกเหนือจากกลุ่มของเกษตรกร ในเรื่องการค้ารงชีวิตตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนทุกกลุ่มนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต

3.2.2 ควรมีการเปรียบเทียบกลุ่มเกษตรกรที่ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มเกษตรกรทั่วไป เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ ปรับเปลี่ยนสู่การค้ารงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

3.2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเป็นข้อมูลในการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุงตนเองตามปัจจัยที่มีผลต่อการดำรงชีวิตต่อไป

บรรณานุกรม

- Bennett, N. Population.(1975). *Growth, individual Demographic Decision and the Quality of Life :A SourceBook on Population Education*. Bangkok: Population EducationProfect. Mahidol University.
- Best, J. W. (1977). *Research in education (3rded.)*. New Jersey: Prentice Hall.
- Kotler, Philip. (2003). *Marketing Management*. 11th ed. New Jersey: Prentice Hall.
- Oskamp, S. (1977). *Attitude and option*. New Jersey: Prentice-Hall.
- WHO. (1986). *Ottawa Charter for Health Promotion*. Geneva : WHO.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2559). *คู่มือโครงการ โครงการ 5 ประสานสืบสานเกษตรทฤษฎีใหม่ ปีงบประมาณ 2560*. กรุงเทพฯ สืบค้นจาก http://www11.rid.go.th/rid11/file/file_from_application/60/5prasan.pdf.
- _____ .(2560). *การปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง*. สืบค้นจาก <http://webcontest.cs.kku.ac.th/2558/g5805/page5.php>.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *แนวทางบริหารจัดการคุณภาพสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : สำนักทดสอบทางการศึกษา.
- กัณตินี แวนณะ. (2550). *ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกร ในศูนย์เรียนรู้การเกษตรพอเพียง*. กรุงเทพมหานคร. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ,นนทบุรี.
- กานดา เต๋อขันหมาก. (2552). *ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของครัวเรือน: ศึกษากรณีจังหวัดลพบุรี ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- กิ่งแก้ว อารีรักษ์. (2548). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบหลากหลาย*. กรุงเทพฯ: อัลฟามีเลียนเนียม.
- เกษม คำบุตดา.(2550). *การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน โรงเรียนอนุบาลมหาสารคาม อำเภอเมือง จังหวัดมหาสารคาม*. การศึกษาค้นคว้าอิสระ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,มหาสารคาม
- เกษม วัฒนชัย. (2544). *นโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ*. ThailandEducation ,ฉบับที่ 10 (พฤษภาคม 2544).

- _____ . (2546). *ธรรมเนียมปฏิบัติกับบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2541). *เศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเอง : แนวความคิดและยุทธศาสตร์*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สวนทองถิ่น กรมการปกครอง.
- จังหวัดพะเยา. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดพะเยา (พ.ศ.2561-2564)*. พะเยา. กลุ่มงานยุทธศาสตร์การพัฒนารัฐบาลจังหวัด
- จำนง พรายแถมแจ. (2535). *เทคนิคการวัดและประเมินผลการเรียนรู้กับการสอนซ่อมเสริม (ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐพงษ์ ทองภักดี. (2550). *ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: ความเป็นมาและความหมายปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกับการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- คำริ บุญชู. (2548). *การใช้ประโยชน์จากแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา*. วารสารวิชาการ. 8(1), (มกราคม 2548)
- ธีระพร อูวรรณโณ. (2529). *จิตวิทยาสังคม*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารทางวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรุติ พัฒนรัฐ. (2540). *ความคิดเห็นของพนักงานสอบสวนระดับระดับรองสารวัตรในกองปราบปรามที่มีต่อปัจจัยที่เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- เบญจมาศ อยู่ประเสริฐ. (2557). *การสร้างเครื่องมือและการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยทางส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร. ในประมวลสาระชุวิชาการวิจัยและสถิติเพื่อการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร(หน่วยที่7)*.นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวศ วะสี. (2541). *บนเส้นทางใหม่การส่งเสริมสุขภาพ:อภิวัฒน์ชีวิตและสังคม*. หมอชาวบ้าน. กรุงเทพฯ.
- _____ . (2544). *เศรษฐกิจพอเพียงและประชาสังคม*. กรุงเทพมหานคร. หมอชาวบ้าน.
- ปรัชญา แตรตั้งข์. (2550). *ศึกษาเรื่อง ความเข้าใจและการปรับใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของสมาชิกศูนย์ส่งเสริมและผลิตพันธุ์ข้าวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี* มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. สำนักบรรณสารสนเทศ.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๖๔. (2559). สืบค้นจาก

http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422.

พระมหาเอกมร จิตปญฺโญ. (2553). *ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนมดแดง จังหวัดอุบลราชธานี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารจัดการ คณะสงฆ์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียงหมายถึงอะไร*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันไทยพัฒนา.

ไพศาล หวังพานิช. (2526). *การวัดผลการเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2555). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคลและครัวเรือนของประชาชนในเขตคูสิต กรุงเทพมหานคร, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*.

เยาวดี วิบูลย์ศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบผลสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: นานมีบุคส์ พับลิเคชั่นส์.

ศิริพร ชีปนวัฒนา. (2548). *หลักการจัดการเรียนรู้*. เชียงใหม่ : โปรแกรมวิชาการประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

ศิริพร ศีตสาร. (2551). *การศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญา เศรษฐกิจพอเพียงของครู โรงเรียนเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (การบริหารการศึกษา)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศีลวัต ศรีสวัสดิ์. (2552). *ความรู้ความเข้าใจปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของผู้ที่มีภูมิลำเนาในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการสิ่งแวดล้อม) คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*

ศุภกนิษฐ์ พลไพรินทร. (2540). *เทคนิคการประมวลผล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แพรวพิทยา.

สิริพร บุญนันท์. (2539). *ความคิดเห็นต่อการฝึกอบรมของข้าราชการกรมสรรพสามิต*. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการวิเคราะห์และวางแผนทางสังคม, คณะพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- สุพัตรา สุภาพ. (2545). *สังคมวิทยา(พิมพ์ครั้งที่22)*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาภรณ์ จันทร์พัฒนา. (2546). *ความรู้ความเข้าใจของข้าราชการที่มีต่อระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2543). *การดำเนินชีวิตในระบบเศรษฐกิจพอเพียง*. วารสารข้าราชการ, 45(2).
- สุรเกียรติ์ เสถียรไทย. (2542). *“ทฤษฎีใหม่ในหลวง” ชีวิตที่พอเพียง*. กรุงเทพมหานคร. สำนักพิมพ์รวมด้วยช่วยกัน.
- เสนอ กิริมจิตรผ่อง. (2545). *รูปแบบการจัดการเรียนการสอน โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, จังหวัดอุบลราชธานี
- สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดมหาสารคาม. (2545). *แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นในจังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม : ฝ่ายบริการทางการศึกษา หน่วยงานนิเทศก์
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *เอกสารประกอบการศึกษด้วยตนเองหลักสูตรผู้ช่วยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูเพื่อเข้าสู่ตำแหน่งสายงานผู้บริหารในสถานศึกษา ปีงบประมาณ 2547*. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ. (2550). *เศรษฐกิจพอเพียง ปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงชีวิต*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.
- สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์. (2548). *สมุดบันทึกเศรษฐกิจพอเพียง*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์.
- สำนักเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชน. (2554). *“คู่มือศูนย์การเรียนรู้และขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”* หน้า 7. กรุงเทพมหานคร
- อำเภอจุน. (2561). *แผนที่อำเภอจุน*. สืบค้นจาก <https://www.google.com/maps/place/อำเภอ+จุน+พะเยา/>.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
ของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา

คำชี้แจง : 1. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช คำตอบในแบบสัมภาษณ์นี้จะนำไปใช้เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านกรุณาตอบคำถามทุกข้อ ตามความเป็นจริง และตามความคิดเห็นของท่าน

2. เลขที่แบบสัมภาษณ์มีไว้เพื่อการติดตามแบบสัมภาษณ์เท่านั้น

3. แบบสัมภาษณ์การวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคม

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ตอนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

4. ผู้สัมภาษณ์อ่านคำถามให้ผู้ตอบฟัง แล้วผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน

หน้าข้อความที่ผู้ตอบต้องการและเติมข้อความในช่องว่างที่กำหนดให้

ตอนที่ 1 สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สังคมและเศรษฐกิจ

1.1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล

1.1.1 เพศ ชาย หญิง

1.1.2 อายุ.....ปี (ถ้าเกิน 6 เดือนให้นับเป็น 1 ปี)

1.1.3 ระดับการศึกษา

ไม่ได้ศึกษา ประถมศึกษา

มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย,ปวช.

อนุปริญญา,ปวส. ปริญญาตรี

ปริญญาตรีขึ้นไป อื่นๆ (ระบุ).....

1.1.4 การประกอบอาชีพ

1) อาชีพหลัก (ตอบได้เพียง 1 ข้อ)

☐ เกษตรกรรม	☐ รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ
☐ ธุรกิจส่วนตัว	☐ รับจ้างทั่วไป
☐ ค้าขาย	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

2) อาชีพรอง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ เกษตรกรรม	☐ ธุรกิจส่วนตัว
☐ รับจ้างทั่วไป	☐ ค้าขาย
☐ อื่นๆ (ระบุ).....	

3) จำนวนแรงงานทางการเกษตรในครัวเรือน.....คน

4) จำนวนแรงงานทางการเกษตรนอกครัวเรือน.....คน (ถ้ามี)

5) ประสบการณ์ด้านการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....ปี

1.2 สภาพเศรษฐกิจ

1.2.1 รายได้ของครัวเรือน.....บาท/ปี

1) รายได้จากการทำงานอาชีพภาคการเกษตร.....บาท/ปี

2) รายได้จากประกอบอาชีพนอกภาคการเกษตร.....บาท/ปี

1.2.2 หนี้สินทั้งหมดของครัวเรือน

1) หนี้สินที่เกิดในภาคการเกษตร.....บาท

2) หนี้สินที่เกิดนอกภาคการเกษตร.....บาท

1.2.3 พื้นที่ทำการเกษตร

1) พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง หรือพื้นที่ที่ไม่ต้องเสียค่าเช่า.....ไร่

2) เช่าพื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่

3) พื้นที่ทำการเกษตรตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง.....ไร่

1.2.4 สภาพการผลิตทางการเกษตร

1) ปลูกพืช	ระบุชนิด.....	พื้นที่ปลูก.....ไร่
	ระบุชนิด.....	พื้นที่ปลูก.....ไร่
	ระบุชนิด.....	พื้นที่ปลูก.....ไร่
	ระบุชนิด.....	พื้นที่ปลูก.....ไร่

- 2) ปศุสัตว์ ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว
 ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว
 ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว
- 3) ประมง ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว
 ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว
 ระบุชนิด.....จำนวน.....ตัว

1.2.5 แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ทุนส่วนตัว
- แหล่งกู้ยืม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ญาติพี่น้อง	☐ ธ.ก.ส.
☐ ธนาคารพาณิชย์	☐ สหกรณ์การเกษตร
☐ กองทุนต่างๆ	☐ นอกระบบ
☐ เพื่อนบ้าน	☐ อื่นๆ (ระบุ).....

1.3 สภาพสังคม

1.3.1 การดำรงตำแหน่งทางสังคม

- 1) ดำรงตำแหน่งด้านผู้นำชุมชน
- ไม่ได้ดำรงตำแหน่ง
- กำนัน/ ผู้ใหญ่บ้าน/ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ สารวัตรกำนัน
- สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./ เทศบาล
- คณะกรรมการหมู่บ้าน
- อื่นๆ (ระบุ).....
- 2) ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/ สถาบันเกษตรกร หรือไม่
- ไม่เป็น
- เป็น (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	☐ กลุ่มเกษตรกร
☐ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	☐ กลุ่มลูกค้า ธ.ก.ส.
☐ สหกรณ์การเกษตร	☐ อื่นๆ(ระบุ).....

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง: แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาว่าข้อความใดถูกต้องตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยตอบว่า ผิด หรือ ถูก กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางตามความคิดเห็นของท่าน

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
1. ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
1.1 เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนแก่ในระดับบุคคล เท่านั้น		
1.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป		
1.3 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเองในครอบครัว โดยไม่เกี่ยวข้องกับใคร ไม่ค้าขาย ไม่เกี่ยวข้องกับเชิงพาณิชย์		
1.4 เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตนตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม มีอิสรภาพ เสรีภาพ		
1.5 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล มีความพอเพียง ความพอดี ภายใต้งู้อ้นไขความรู้ คู่คุณธรรม		
2. ด้านความพอประมาณ		
2.1 การทำบุญชิริบ – จ่าย เป็นเรื่องไม่จำเป็นในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
2.2 การลดต้นทุนในการทำการเกษตร โดยการใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืช เศษฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ		
2.3 การปลูกในสิ่งที่กิน และกินในสิ่งที่ปลูก เป็นการนำหลักความพอประมาณ มาใช้ในการดำรงชีวิต		
2.4 การก่อกองน้ำที่ทำให้เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
2.5 การทบทวนสิ่งที่ตัวเองทำหรือกำลังจะทำการประมาณตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
3. ด้านความมีเหตุผล		
3.1 ความมีเหตุผลสามารถทำได้โดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และลด ละ เลิกอบายมุข		
3.2 การศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร เป็นการนำหลักความมีเหตุผล มาใช้ในการตัดสินใจ		
3.3 การซื้อหอย ลอตเตอรี่ การเสี่ยงโชค ที่ไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าไม่ขัดต่อหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
3.4 ท่านร่วมสังสรรค์ ดื่มเหล้ากับเพื่อนบ้างตามความเหมาะสม ไม่ขัดต่อการดำรงชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง		
3.5 เมื่อเกิดปัญหาต่างๆในครอบครัว การใช้เหตุผล สติปัญญา ช่วยให้สามารถตัดสินใจอย่างรอบคอบได้		
4. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
4.1 การผลิตสินค้าหลายๆอย่าง เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในการทำการเกษตร		
4.2 การเล่นแชร์ เป็นการออมเงิน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
4.3 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรืออนุรักษ์ประเพณีเดิมของหมู่บ้านเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้กับลูกหลาน		
4.4 การทำประกันชีวิต เป็นการลงทุนที่พุ่มเฟิย สันเปลือง		
4.5 การเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้ความรักความอบอุ่น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม		
5 เจาะใจด้านความรู้		
5.1 การวางแผนศึกษาหาความรู้ก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นความรอบคอบ และระมัดระวัง ทำให้ไม่เสียเวลา แรงงาน และเงินทุน		
5.2 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน		
5.3 การหาความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการศึกษาหาความรู้ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง		
6 เจาะใจด้านคุณธรรม		

ประเด็นความรู้	ความรู้	
	ถูก	ผิด
6.1 การประกอบอาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเป็นแนวทางหนึ่งของการดำเนินชีวิตตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง		
6.2 การทำบุญตามประเพณีของชุมชน เป็นเรื่องสิ้นเปลือง ขัดกับหลักของเศรษฐกิจพอเพียง		

2.2 แหล่งการรับรู้ข้อมูลด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. บุคคล					
1.1 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล,เกษตรอำเภอ)					
1.2 เจ้าหน้าที่จากกรมอื่น/กระทรวงอื่น (กรมพัฒนาที่ดิน,สปก.,กรมชลประทาน,กรมตรวจบัญชีสหกรณ์,กรมการข้าว,กรมประมง,กรมปศุสัตว์,กรมวิชาการเกษตร,กรมหม่อนไหม,กรมส่งเสริมสหกรณ์,พช,กสน ฯลฯ)					
1.3 เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล					
1.4 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน					
1.5 ผู้นำชุมชน					
1.6ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน					
1.7 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน					
1.8 เจ้าของศูนย์ ศพก./ ศพก.เครือข่าย					
2. กลุ่ม/กิจกรรม					
2.1 การศึกษาดูงาน/ฟาร์มตัวอย่าง					

แหล่งความรู้	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
2.2 การสัมมนา					
2.3 การฝึกอบรมให้ความรู้					
2.4 การชมนิทรรศการ					
2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้					
2.6 งานรณรงค์เทศกาลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจพอเพียง					
3. สื่อมวลชน					
3.1 โทรทัศน์/โทรทัศน์ดาวเทียม					
3.2 วิทยุกระจายเสียง					
3.3 หอกระจายข่าว					
4. สื่อสิ่งพิมพ์					
4.1 หนังสือ					
4.2 หนังสือพิมพ์					
4.3 วารสาร					
4.4 ป้ายประชาสัมพันธ์					
4.5 แผ่นพับ (เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์)					
5. สื่อออนไลน์					
5.1 เว็บไซต์ (website)					
5.2 ยูทูบ (Youtube)					
5.3 เฟซบุ๊ก (Facebook)					
5.4 ไลน์ (Line)					
5.5 แอปพลิเคชัน (Application)					

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นของการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแสดงความคิดเห็น โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ตามระดับความคิดเห็นของท่าน

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. ด้านการลดรายจ่าย					
1.1 การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ไว้บริโภคในครัวเรือนสามารถลดรายจ่ายได้					
1.2 การลด ละ เลิก อบายมุข เหล้า บุหรี่ การพนัน สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนได้					
1.3 การใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้าน หรือใช้กระถาง/ภาชนะที่ทิ้งแล้ว มาปลูกผัก เป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน					
1.4 การปิดไฟเมื่อไม่ได้ใช้ และการไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ เป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนได้					
2. ด้านการเพิ่มรายได้					
2.1 การขายสินค้าออนไลน์ ผ่านช่องทาง facebook หรือ เว็บไซต์ (website) เป็นการเพิ่มรายได้					
2.2 การขายสินค้าเกษตร ในตลาดเกษตรกร ตลาดนัด หรือ การขายส่ง เป็นการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว					
2.3 การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการเกษตร มาปรับใช้ในการทำการเกษตรในปัจจุบัน เป็นการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม					
2.4 การปรับปรุงพื้นที่การเกษตรให้เป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้และจำหน่ายสินค้าเกษตรให้ผู้สนใจ เป็นการเพิ่มรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน					
3. ด้านการประหยัด					
3.1 การยับยั้งชั่งใจ ไม่ซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น เป็นการประหยัด					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.2 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นการถนอมอาหารไว้บริโภคในครัวเรือนเพื่อลดรายจ่าย และจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้					
3.3 การผลิตน้ำยาล้างจาน ยาสระผม สบู่ ไข่ไข่เอง เป็นการประหยัดเงิน และเพิ่มรายได้					
3.4 การจัดสรรเงินเดือนหรือรายได้ เป็น 2 ส่วน ไว้สำหรับใช้จ่ายและเก็บออม เป็นแนวทางการใช้ชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4.ด้านการเรียนรู้					
4.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการ เทคนิค ประสบการณ์ ในการทำการเกษตรของคนในชุมชน เป็นการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4.2 การรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่าย เป็นการเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น					
4.3 การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอีกหนึ่งการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
4.4 การลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ประสบผลสำเร็จมากที่สุด					
5.ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน					
5.1 การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษฟาง เศษใบไม้ มูลวัว เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่าและยั่งยืน					
5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า ทำฝาย การรักษาพันธุกรรมพืช สัตว์ ทำให้เกิดความยั่งยืน					
5.3 การประชุมหาข้อตกลงในการร่วมกันใช้ทรัพยากรธรรมชาติของคนในชุมชน เป็นสิ่งจำเป็น					

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
5.4 การรณรงค์งดเผาขยะ ตอซัง เพื่อลดปัญหาหมอกควัน การไถกลบเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน และเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม					
5.5 การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เป็นการรวมตัวของคนในชุมชน เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน					
6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน					
6.1 คนในครอบครัว ควรรักกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่ทำมาหากิน					
6.2 การแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรให้เพื่อนบ้าน เป็นการสร้างสังคมที่ดี					
6.3 การสอนงานบ้านงานเรือนให้กับลูกในบ้าน เป็นความเอื้ออารีที่แม่มีต่อลูก					
6.4 การมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคนในชุมชนเป็นการสร้างเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน					

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นของระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางตามระดับที่ท่านปฏิบัติจริง

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง					
1.1 ใช้เงินทุนของตนเอง					
1.2 ใช้แรงงานภายในครัวเรือน					
1.3 ใช้อุปกรณ์เครื่องมือของตนเอง					
1.4 ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผลเพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายเงินของตัวเอง					
1.5 วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง					
2. หลัก : ความพอมีพอกิน					
2.1 เรียนรู้ (ฝึก) อาชีพทางการเกษตรอย่างหลากหลาย					
2.2 เน้นผลิตพืชหรือสัตว์ที่ครัวเรือนต้องการบริโภค (ปลูก/เลี้ยงในสิ่งที่อยากกิน)					
2.3 เน้นบริโภคอาหารที่ครัวเรือนสามารถผลิตได้ (กินในสิ่งที่ปลูก/เลี้ยง ได้)					
2.4 เพื่อแม่แก่ญาติต่อเพื่อนบ้าน					
3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)					
3.1 ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน (ประหยัดเงิน)					
3.2 เพิ่มรายได้ด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ที่สามารถจำหน่ายได้ง่าย					

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
3.3 ไม่เล่นการพนัน					
3.4 ออมเงินอย่างต่อเนื่อง					
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ (นกลน้อยทำรังน้อยแต่พอตัว)					
4.1 ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะกับเงินทุน/แรงงาน หรือ ศักยภาพของตนเอง (อย่าทำเกินตัว)					
4.2 ไม่จัดงานบุญแข่งกัน (แต่งงาน – บวช ฯลฯ)					
4.3 ไม่สร้างบ้านเพื่ออวดบารมีกัน					
4.4 ไม่ซื้อรถ/ซื้อสิ่งของอวดร่ำอวดรวยแข่งกัน					
4.5 พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ (สันโดษ)					
4.6 หลีกเลี้ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น					
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน					
5.1 พิจารณาเรื่องของเหตุและผลในทุกเรื่องจนเป็นพื้นฐานของจิต					
5.2 สามารถปฏิเสธคำชักชวนที่อาจไปในทางที่เสี่ยงหรือในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้					
5.3 ทำอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานเน้นการทำเกษตรแบบปลอดภัย/อินทรีย์					
5.4 รู้จักยับยั้งชั่งใจในการกระทำที่อาจก่อให้เกิดความเสี่ยง (ฝึกรังไม่ตามใจตนเอง)					
5.5 มีการออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) ออมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร)					

ประเด็น	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
6. หลัก : ความมีคุณธรรม					
6.1 ไม่โลกเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว					
6.2 ไม่ลักขโมย					
6.3 ปลุกเมตตาจิตให้กับตนเอง (ไม่พยายามจองเวร/ ไม่เบียดเบียน/ ให้อภัย)					
6.4 รับผลประโยชน์ตามสิทธิของตัวเอง					
6.5 ความนอบน้อมถ่อมตน					
6.6 สำรวมตนอยู่ในกรอบของศีล 5 หรือคำสอนในศาสนา ต่างๆ (เหตุดี)					

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ส่วนนี้ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นปัญหาในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยใส่เครื่องหมาย ✓ ในตารางตามระดับปัญหาของท่าน

5.1 ปัญหาของการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่มี (1)
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง					
1.1 เงินทุนไม่เพียงพอ					
1.2 ขาดความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนความคิดและการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.3 มีการคัดค้านไม่เห็นด้วย จากคนในครอบครัว/เพื่อนบ้าน					
1.4 การทำบัญชีครัวเรือนไม่ต่อเนื่อง					
1.5 ขาดความรู้และแหล่งความรู้ในเรื่องการผลิตพืช/ปศุสัตว์/ประมง					

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่มี (1)
2. หลัก : ความพอมีพอกิน					
2.1 ขาดการฝึกฝนเรียนรู้ด้านการเกษตรที่หลากหลาย					
2.2 ขาดการวางแผนเพาะปลูก/ปศุสัตว์/ประมง					
2.3 ขาดแคลนแหล่งน้ำ ที่ทำการเกษตรที่เพียงพอต่อการ บริโภค					
2.4 ไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ทางการค้า					
2.5 ขาดการเกื้อกูล ช่วยเหลือกันจากเพื่อนบ้าน					
3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)					
3.1 ไม่สามารถผลิตพืช/ปศุสัตว์/ประมง ที่หลากหลายได้					
3.2 ผลิตไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้					
3.3 รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ขาดเงินทุนหมุนเวียน					
3.4 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต					
3.5 ขาดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่า					
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ (นกล้นทำรังน้อยแต่พอตัว)					
4.1 ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นได้					
4.2 ยังมีการผลิตที่ต้องอาศัยเงินทุน/แรงงาน/เทคโนโลยีจาก ภายนอก มากจนเกินไป					
4.3 ยังมีการจัดงานบุญงานบวช เพื่อสร้างชื่อเสียง					
4.4 ขาดการวิเคราะห์และทบทวนตนเองในด้านความ พอประมาณ					
4.5 ยังไม่สามารถลดหนี้สินที่มีอยู่เดิมได้					
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน					
5.1 ยังไม่มีการออมเงิน ออมดิน ออมน้ำ และออมมิตร					
5.2 ยังไม่สามารถปฏิเสธคำชักชวนไปในทางที่เสี่ยงไม่ได้					
5.3 ขาดการยังยั้งจิตใจในการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสี่ยง					

ประเด็นปัญหา	ระดับความรุนแรงของปัญหา				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	ไม่มี (1)
5.4 คนในครอบครัว ยังไม่เข้าใจการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง					
5.5 คนในชุมชน ขาดการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น					
6. หลัก : ความมีคุณธรรม					
6.1 ขาดจิตสำนึกในการผลิต/ปศุสัตว์/ประมง โดยมีการใช้สารเคมีในปริมาณมาก					
6.2 ขาดความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบอาชีพ					
6.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มากกว่าประโยชน์ส่วนรวม					
6.4 ไม่สำรวมตนให้อยู่ในกรอบของศีล 5 หรือคำสอนในศาสนาต่างๆ					
6.5 การผลิตยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป					

5.2 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

1) หลัก : การพึ่งตัวเอง ได้แก่.....

.....

2) หลัก : ความพอมีพอกิน ได้แก่.....

.....

3) หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน) ได้แก่.....

.....

4) หลัก : ความรู้จักพอประมาณ ได้แก่.....

.....

5) หลัก : ความมีภูมิคุ้มกันที่ดี ได้แก่.....

.....

6) หลัก : ความมีคุณธรรม ได้แก่.....

.....

ขอขอบพระคุณ

ภาคผนวก ข
แบบประเมินความเที่ยงตรง

ตารางวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิต่อแบบสอบถามโครงการวิจัย

เรื่อง การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา
ผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบเครื่องมือประกอบด้วย

- 1.นางทิพย์วรรณ แก้วทอง ตำแหน่ง พัฒนาการอำเภอจุน
- 2.นายชิต กาศสนุก ตำแหน่ง ผู้อำนวยการสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อำเภอจุน
- 3.นางสาวแสงทอง นามปิง ตำแหน่ง นักวิชาการเกษตรชำนาญการ สำนักงานเกษตรอำเภอจุน

คำชี้แจง : แบบประเมินความเที่ยงตรง (IOC) ของเครื่องมือการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเกษตรกรอำเภอจุน จังหวัดพะเยา เพื่อประเมินความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความ มีความเหมาะสมในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ซึ่งจะทำการประเมินความเที่ยงตรงในตอนี่ 2 – 5 โดยได้กำหนดเกณฑ์ในการพิจารณาความเที่ยงตรง

- +1 = แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสม
0 = ไม่แน่ใจว่าคำถามมีความเหมาะสมหรือไม่
-1 = แน่ใจว่าคำถามไม่มีความเหมาะสม

ตอนที่ 2 ความรู้และแหล่งความรู้ที่เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 ความรู้เกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. ด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง					
1.1 เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนแค่ในระดับบุคคลเท่านั้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเรื่องของคนจนและเกษตรกรเท่านั้น ไม่สามารถใช้ได้กับบุคคลทั่วไป	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1.3 เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ ไว้กินเองในครอบครัว โดยไม่เกี่ยวข้องกับ กับใคร ไม่ค้าขาย ไม่เกี่ยวข้องในเชิงพาณิชย์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4 เศรษฐกิจพอเพียงในระดับบุคคล คือ ความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างไม่ เดือดร้อน กำหนดความเป็นอยู่อย่างประมาณตน ตามฐานะ ตามอัตภาพ ไม่ตามกระแสวัตถุนิยม มี อิสรภาพ เสรีภาพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.5 หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย ความมีเหตุผล มีความพอเพียง ความพอดี ภายใต้งู้อ้นไขความรู้ คู่คุณธรรม	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้
2. ด้านความพอประมาณ					
2.1 การทำบัญชีรับ – จ่าย เป็นเรื่องไม่จำเป็น ในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้
2.2 การลดต้นทุนในการทำการเกษตร โดยการ ใช้ปัจจัยภายในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ ซากพืช เศษ ฟาง เป็นความพอประมาณด้านเศรษฐกิจ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 การปลูกในสิ่งที่กิน และกินในสิ่งที่ปลูก เป็นการนำหลักความพอประมาณ มาใช้ในการ ดำรงชีวิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4 การก่อกองที่ก่อให้เกิดรายได้ ไม่ขัดต่อหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.5 การทบทวนสิ่งที่ตัวเองทำหรือกำลังจะทำ เป็นการประมาณตนตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
3. ด้านความมีเหตุผล					
3.1 ความมีเหตุผลสามารถทำได้โดยลดรายจ่าย เพิ่มรายได้และลด ละ เลิกอบายมุข	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 การศึกษาหาความรู้ด้านการเกษตร เป็น การนำหลักความมีเหตุผล มาใช้ในการตัดสินใจ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3 การซื้อห่วย ลอตเตอรี่ การเสี่ยงโชค ที่ไม่ ทำให้ตัวเองและผู้อื่นเดือดร้อน ถือว่าไม่ขัดต่อ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4 ท่านร่วมสังสรรค์ ดื่มเหล้ากับเพื่อนบ้าง ตามความเหมาะสม ไม่ขัดต่อการดำรงชีวิตแบบ เศรษฐกิจพอเพียง	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้
3.5 เมื่อเกิดปัญหาต่างๆในครอบครัว การใช้ เหตุผล สติปัญญา ช่วยให้สามารถตัดสินใจอย่าง รอบคอบได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี					
4.1 การผลิตสินค้าหลายๆอย่าง เป็นการสร้าง ภูมิคุ้มกันที่ดีในการทำการเกษตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 การเล่นแชร์ เป็นการออมเงิน ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้
4.3 การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรืออนุรักษ์ ประเพณีเดิมของหมู่บ้านเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ทางสังคมให้กับลูกหลาน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 การทำประกันชีวิต เป็นการลงทุนที่ พุ่มพวย สิ้นเปลือง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.5 การเลี้ยงดูบุตรหลาน ให้ความรักความ อบอุ่น เป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีทางสังคม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
5 เงื่อนไขด้านความรู้					
5.1 การวางแผนศึกษาหาความรู้ก่อนลงมือปฏิบัติ เป็นความรอบคอบ และระมัดระวัง ทำให้ไม่เสียเวลา แรงงาน และเงินทุน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.2 การจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ เพราะเป็นหน้าที่ของผู้นำชุมชน	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้
5.3 การหาความรู้ผ่านสื่อออนไลน์ เป็นการศึกษาหาความรู้ โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6 เงื่อนไขด้านคุณธรรม					
6.1 การประกอบอาชีพ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เป็นแนวทางหนึ่งของการดำเนินชีวิตตามหลักของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.2 การทำบุญตามประเพณีของชุมชน เป็นเรื่องสิ้นเปลือง ขัดกับหลักของเศรษฐกิจพอเพียง	0	+1	+1	0.66	ใช้ได้

2.2 แหล่งการรับรู้ข้อมูลด้านหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. บุคคล					
เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล,เกษตรอำเภอ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 เจ้าหน้าที่จากกรมอื่นๆ /กระทรวงอื่น (กรมพัฒนาที่ดิน,สปก.,กรมชลประทาน,กรม ตรวจบัญชีสหกรณ์,กรมการข้าว,,กรมประมง, กรมปศุสัตว์,กรมวิชาการเกษตร,กรมหม่อนไหม, กรมส่งเสริมสหกรณ์,กรมการพัฒนาชุมชน,กศน, ฯลฯ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3 เจ้าหน้าที่ อบต./เทศบาล	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4 เจ้าหน้าที่ภาคเอกชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.5 ผู้นำชุมชน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.6 ญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.7 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.8 เจ้าของศูนย์ ศพก./ ศพก.เครือข่าย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. กลุ่ม/กิจกรรม					
2.1 การศึกษาดูงาน/ฟาร์มตัวอย่าง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2 การสัมมนา	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 การฝึกอบรมให้ความรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4 การชมนิทรรศการ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.6 งานรณรงค์เทศกาลเกี่ยวกับด้านเศรษฐกิจ พอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3. สื่อสารมวลชน					
3.1 โทรทัศน์/โทรทัศน์ดาวเทียม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 วิทยุกระจายเสียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
3.3 หอกระจายข่าว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. สื่อสิ่งพิมพ์					
4.1 หนังสือ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 หนังสือพิมพ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3 วารสาร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 ป้ายประชาสัมพันธ์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.5 แผ่นพับ (เอกสารเผยแพร่ประชาสัมพันธ์)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. สื่อออนไลน์					
5.1 เว็บไซต์ (website)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.2 ยูทูป (Youtube)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3 เฟซบุ๊ก (Facebook)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.4 ไลน์ (Line)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.5 แอปพลิเคชัน (Application)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำรงชีวิต

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. ด้านการลดรายจ่าย					
1.1 การปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ไว้บริโภคในครัวเรือน สามารถลดรายจ่ายได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 การลด ละ เลิก อบายมุข เหล้า บุหรี่ การพนัน สามารถลดรายจ่ายในครัวเรือนได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3 การใช้พื้นที่ว่างบริเวณบ้าน หรือใช้กระถาง/ภาชนะที่ทิ้งแล้ว มาปลูกผัก เป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4 การปิดไฟเมื่อไม่ได้ใช้ และการไม่เปิดน้ำทิ้งไว้ เป็นการลดรายจ่ายในครัวเรือนได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. ด้านการเพิ่มรายได้					
2.1 การขายสินค้าออนไลน์ ผ่านช่องทาง facebook หรือเว็บไซต์ (website) เป็นการเพิ่มรายได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2 การขายสินค้าเกษตร ในตลาดเกษตรกร ตลาดนัด หรือการขายส่ง เป็นการเพิ่มรายได้ให้ครอบครัว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 การใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านด้านการเกษตร มาปรับใช้ในการทำการเกษตรในปัจจุบัน เป็นการลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ครัวเรือนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4 การปรับปรุงพื้นที่การเกษตรให้เป็นศูนย์เรียนรู้ เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้และจำหน่ายสินค้าเกษตรให้ผู้สนใจ เป็นการเพิ่มรายได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในปัจจุบัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
3.ด้านการประหยัด					
3.1 การยับยั้งชั่งใจ ไม่ซื้อสินค้าที่ไม่จำเป็น เป็นการประหยัด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เป็นการ ถนอมอาหารไว้บริโภคในครัวเรือนเพื่อลด รายจ่าย และจำหน่ายเพื่อสร้างรายได้	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
3.3 การผลิตน้ำยาล้างจาน ยาสระผม สบู่ ไข่ ใช้เอง เป็นการประหยัดเงิน และเพิ่มรายได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4 การจัดสรรเงินเดือนหรือรายได้ เป็น 2 ส่วน ไว้สำหรับใช้จ่ายและเก็บออม เป็นแนวทาง ดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.ด้านการเรียนรู้					
4.1 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีการ เทคนิค ประสบการณ์ ในการทำการเกษตรของคนใน ชุมชน เป็นการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 การรวมกลุ่มและเชื่อมโยงเครือข่าย เป็น การเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้มากขึ้น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3 การสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นอีกหนึ่ง การเรียนรู้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 การลงมือปฏิบัติจริง เป็นการเรียนรู้ที่ทำให้ ประสบผลสำเร็จมากที่สุด	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน					
5.1 การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษฟาง เศษใบไม้ มูล วัว เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างคุ้มค่า และยั่งยืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
5.2 การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่า ทำ ฝาย การรักษาพันธุ์กรรมพืช สัตว์ ทำให้เกิดความ ยั่งยืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3 การประชุมหาข้อตกลงในการร่วมกันใช้ ทรัพยากรธรรมชาติของคน ในชุมชน เป็น สิ่งจำเป็น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.4 การรณรงค์ลดเผาขยะ ตอซัง เพื่อลดปัญหา หมอกควันการไถกลบเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน และเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.5 การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน เป็นการรวมตัว ของคน ใน ชุมชน เพื่อ บริหาร จัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มี ประสิทธิภาพและเกิดความยั่งยืน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6. ด้านการเอื้ออารีต่อกัน					
6.1 คนในครอบครัว ควรรักกัน ช่วยเหลือกัน แบ่งหน้าที่ทำมาหากิน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.2 การแบ่งปันผลผลิตทางการเกษตรให้เพื่อน บ้าน เป็นการสร้างสังคมที่ดี	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.3 การสอนงานบ้านงานเรือนให้กับลูกใน บ้าน เป็นความเอื้ออารีที่แม่มีต่อลูก	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 4 ระดับการปฏิบัติในการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง					
1.1 ใช้เงินทุนของตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 ใช้แรงงานภายในครัวเรือน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3 ใช้อุปกรณ์เครื่องมือของตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4 ทำบัญชีครัวเรือนและใช้บัญชีประเมินผล เพื่อปรับปรุงและวางแผนการใช้จ่ายเงินของ ตัวเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.5 วิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วย ตนเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. หลัก : ความพอมีพอกิน					
2.1 เรียนรู้ (ฝึก) อาชีพทางการเกษตรอย่าง หลากหลาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2 เน้นผลิตพืชหรือสัตว์ที่ครัวเรือนต้องการ บริโภค (ปลูก/เลี้ยงในสิ่งที่อยากกิน)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 เน้นบริโภคอาหารที่ครัวเรือนสามารถ ผลิตได้ (กินในสิ่งที่ปลูก/เลี้ยง ได้)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4 เผื่อแผ่เกื้อกูลต่อเพื่อนบ้าน	+1	0	+1	0.66	ใช้ได้
3. หลัก : พอมีพอใช้ (เงิน)					
3.1 ลดรายจ่ายด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เพื่อบริโภคในครัวเรือน (ประหยัดเงิน)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 เพิ่มรายได้ด้วยการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ ที่สามารถจำหน่ายได้ง่าย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3 ไม่เล่นการพนัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4 ออมเงินอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ (นกน้อยทำรัง น้อยแต่พอตัว)					

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
4.1 ทำสิ่งต่างๆ ให้พอเหมาะกับเงินทุน/ แรงงาน หรือ ศักยภาพของตนเอง (อย่าทำเกิน ตัว)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 ไม่จัดงานบุญแข่งขันกัน (แต่งงาน – บวช ฯลฯ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3 ไม่สร้างบ้านเพื่ออวดบารมีกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 ไม่ซื้อรถ/ซื้อสิ่งของอวดร่ำอวดรวย แข่งขันกัน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.5 พอใจในสิ่งที่ตัวเองมีอยู่ (สันโดษ)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.6 หลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน					
5.1 พิจารณาเรื่องของเหตุและผลในทุกเรื่อง จนเป็นพื้นฐานของจิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.2 สามารถปฏิเสธคำชักชวนที่อาจไปในทาง ที่เสี่ยงหรือในสิ่งที่ไม่ถูกต้องได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3 ทำอาชีพการเกษตรแบบผสมผสานเน้น การทำเกษตรแบบปลอดภัย/อินทรีย์	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.4 รู้จักยับยั้งชั่งใจในการกระทำที่อาจ ก่อให้เกิดความเสี่ยง (ฝึกการไม่ตามใจตนเอง)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.5 มีการออมเงิน ออมดิน (ปรับปรุงดิน) อมน้ำ (เก็บน้ำ) ออมมิตร (ผูกมิตร)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6. หลัก : ความมีคุณธรรม					
6.1 ไม่โลภเอาแต่ประโยชน์ส่วนตัว	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.2 ไม่ลัทธิขโมย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.3 ปลูกเมตตาจิตให้กับตนเอง (ไม่พยายามทวงแค้น/ ไม่เบียดเบียน/ให้อภัย)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.4 รับผลประโยชน์ตามสิทธิของตัวเอง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
6.5 มีความชอบน้อมถ่อมตน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.6 ตำราวมตนอยู่ในกรอบของศีล 5 หรือคำสอนในศาสนาต่างๆ (เหตุดี)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

ตอนที่ 5 ปัญหา ข้อเสนอแนะแนวทางการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
1. หลัก : การพึ่งตัวเอง					
1.1 เงินทุนไม่เพียงพอ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.2 ขาดความเชื่อมั่นในการปรับเปลี่ยนความคิดและการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.3 มีการคัดค้านไม่เห็นด้วย จากคนในครอบครัว/เพื่อนบ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.4 การทำบัญชีครัวเรือนไม่ต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
1.5 ขาดความรู้และแหล่งความรู้ในเรื่องการผลิตพืช/ปศุสัตว์/ประมง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2. หลัก : ความพอมีพอกิน					
2.1 ขาดการฝึกฝนเรียนรู้ด้านการเกษตรที่หลากหลาย	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.2 ขาดการวางแผนเพาะปลูก/ปศุสัตว์/ประมง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.3 ขาดแคลนแหล่งน้ำ ที่ทำการเกษตรที่เพียงพอต่อการบริโภค	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.4 ไม่มีการเก็บเมล็ดพันธุ์ ต้องซื้อเมล็ดพันธุ์ทางการค้า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
2.5 ขาดการเกื้อกูลช่วยเหลือกันจากเพื่อนบ้าน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
3. หลัก : พอมิพอใช้ (เงิน)	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.1 ไม่สามารถผลิตพืช/ปศุสัตว์/ประมง ที่ หลากหลายได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.2 ผลผลิตไม่เพียงพอต่อการจำหน่ายเพื่อสร้าง รายได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.3 รายได้น้อยกว่ารายจ่าย ขาดเงินทุน หมุนเวียน	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.4 ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
3.5 ขาดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรเพื่อ เพิ่มมูลค่า	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4. หลัก : ความรู้จักพอประมาณ					
4.1 ยังไม่สามารถหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายที่ไม่ จำเป็นได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.2 ยังมีการผลิตที่ต้องอาศัยเงินทุน/แรงงาน/ เทคโนโลยีจากภายนอก มากจนเกินไป	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.3 ยังมีการจัดงานบุญงานบวช เพื่อสร้าง ชื่อเสียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.4 ขาดการวิเคราะห์และทบทวนตนเองใน ด้านความพอประมาณ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
4.5 ยังไม่สามารถลดหนี้สินที่มีอยู่เดิมได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5. หลัก : ความมีภูมิคุ้มกัน					
5.1 ยังไม่มีการออมเงิน ออมดิน ออมน้ำ และ ออมมิตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.1 ยังไม่มีการออมเงิน ออมดิน ออมน้ำ และ ออมมิตร	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

รายการขอความคิดเห็น	ประมาณค่าความคิดเห็น ของผู้ทรงคุณวุฒิคนที่			ค่า IOC	แปลผล
	1	2	3		
5.2 ยังไม่สามารถปฏิเสธคำชักชวนไปในทางที่ เสี่ยงไม่ได้	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.3 ขาดการยังยั้งจิตใจในการกระทำที่ ก่อให้เกิดความเสี่ยง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.4 คนในครอบครัว ยังไม่เข้าใจการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
5.5 คนในชุมชน ขาดการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6. หลัก : ความมีคุณธรรม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.1 ขาดจิตสำนึกในการผลิต/ปศุสัตว์/ประมง โดยมีการใช้สารเคมีในปริมาณมาก					
6.2 ขาดความซื่อสัตย์สุจริตในการประกอบ อาชีพ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัว มากกว่า ประโยชน์ส่วนรวม	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.4 ไม่สำรวมตนให้อยู่ในกรอบของศีล 5 หรือ คำสอนในศาสนาต่างๆ	+1	+1	+1	1	ใช้ได้
6.5 การผลิตยังมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ ใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มากเกินไป	+1	+1	+1	1	ใช้ได้

$$\text{ค่า IOC} = \frac{133.28}{140} = 0.95$$

140

สรุปผลการหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านแสดงว่า ข้อคำถามใช้ได้
เกณฑ์การตัดสินค่า IOC ถ้ามีค่า 0.50 ขึ้นไป แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงจุดประสงค์ หรือตรง
ตามเนื้อหานั้น แสดงว่า ข้อคำถามข้อนั้นใช้ได้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นายณัฐพล กิตติบุญญวัฒน์
วัน เดือน ปีเกิด	11 พฤศจิกายน 2530
สถานที่เกิด	อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ประวัติการศึกษา	วิทยาศาสตรบัณฑิต (เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว) มหาวิทยาลัยแม่โจ้ พ.ศ. 2554
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรอำเภอปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

